

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ ŠESTÝ ROČNÍK

8

Aktuální úkoly rozvoje vojenskovodecké práce v ČSLA po XV. sjezdu KSČ

XV. sjezd KSČ ocenil úspěchy, kterých jsme dosáhli ve všech oblastech společenského života při plnění linie XIV. sjezdu KSČ, a stanovil cíle dalšího programu rozvoje vyspělé socialistické společnosti.

Závěry XXV. sjezdu KSSS, XV. sjezdu KSČ i sjezdů ostatních bratrských komunistických stran ukazují, že v hospodářské strategii komunistických stran zaujímá stále výraznější místo vědeckotechnický pokrok.

Sjezdové jednání zdůraznilo, že hlavním úkolem vědy je dále rozšiřovat a prohlubovat výzkum zákonitostí přírody a společnosti, stále více přispívat k řešení aktuálních problémů výstavby MTZ socialismu a komunismu, urychlovat vědeckotechnický pokrok k růstu efektivnosti výroby, ke zvyšování životní a kulturní úrovně lidu a k utváření komunistického světového názoru pracujících. Přitom prohlubovat poznání zejména v těch oborech, kde vědecké poznatky otevírají možnosti k řešení perspektivních problémů spojených s budováním rozvinuté socialistické společnosti a intenzivně využívat možností postupné integrace socialistické vědy.

Národné úkoly současné etapy kladou nové požadavky i na tvůrčí uplatňování marxisticko-lenínské teorie a na rozvoj společenských věd. Účinnost vědeckého poznání a jeho uplatňování v praxi stále více závisí na vzájemném propojení společenských, přírodních a technických věd, na komplexnosti teoretického přístupu a na vzájemném obohacování základního a aplikovaného výzkumu.

Úkoly a požadavky, které vytyčil XV. sjezd KSČ vědeckotechnickému rozvoji ve společnosti, se přímo promítají i do podmínek ČSLA, neboť v duchu Leninova odkazu chápeme výstavbu socialismu v jednotě s jeho obranou proti imperialistickému nepříteli. Důsledná marxisticko-lenínská analýza mezinárodní situace na XXV. sjezdu KSSS poukázala na fakt, že nebezpečí války ze strany imperialismu není plně zažehnáno. Proto i XV. sjezd KSČ zdůraznil, že je nutné pokračovat ve zvyšování obranyschopnosti naší země a v souladu s našimi nejvlastnějšími zájmy upevňovat spojenecké svazky a plnit závazky, které vyplývají z našeho členství ve Varšavské smlouvě.

Vědeckotechnický pokrok ve společnosti má přímý a bezprostřední odraz i ve vojenské moci socialistického státu, v rozvoji socialistické vojenské vědy a v rozvoji vojenskotechnické základny ozbrojených sil. Za rozhodující je nutné považovat využívání výsledků a poznatků především sovětské vojenské vědy. Využívání vědeckotechnického pokroku je tedy základem kvalitativního zdokonalování a zvyšování bojeschopnosti a bojové pohotovosti ČSLA v rámci armád členských států Varšavské smlouvy.

Závěry XV. sjezdu KSČ i aktivity v ČSLA k jejich realizaci vytyčují aktuální úkoly rozvoje vědy a výzkumu v podmínkách ČSLA, mezi které zejména patří:

- prohlubování vedoucí úlohy strany v této oblasti;
- intenzifikace vědeckovýzkumné činnosti pro potřeby další výstavby ČSLA, pro zvyšování obranyschopnosti státu i pro potřeby armád členských států Varšavské smlouvy;
- efektivnější využívání poznatků vědy a výzkumu celostátní i spojenecké základny, zejména sovětské vojenské vědy;
- intenzivnější zapojování úsilí vědeckovýzkumné základny ČSLA do integrace a koordinace s vědeckovýzkumnou základnou ČSSR i ostatních socialistických států, především Sovětského svazu;
- zkvalitňování organizátorské a řídicí práce, aby výsledky vědy a výzkumu byly v co nejkratším čase a s maximálním efektem zaváděny do praxe vojsk a
- všestranné zabezpečování výzkumů.

K realizaci těchto důležitých úkolů jsme již po květnovém zasedání ÚV KSČ v roce 1974 k otázkám vědeckotechnického rozvoje přistoupili ke zpracování rozhodujících materiálů v ČSLA, které v současné době upřesňujeme a dokončujeme. Mám na mysli tak významné návrhy koncepčních materiálů, jako jsou: hlavní směry výzkumu a vývoje v ČSLA, rozvoj vědeckovýzkumné a vědeckoinformační činnosti pro potřeby obrany státu, optimální výhledová struktura VVZ ČSLA, cílový model systému VTEI ČSLA, návrh 6. pětiletého plánu vědecké práce MNO apod. Jejich postupná a důsledná realizace po schválení bude představovat doslova novou etapu rozvoje vědy a výzkumu v ČSLA.

Klíčovou otázkou je **další prohlubování mezinárodní socialistické vojenskovědecké spolupráce**. XXV. sjezd KSSS a spolu s ním i náš XV. sjezd KSČ i sjezdy bratrských komunistických a dělnických stran věnovaly velkou pozornost otázkám dalšího efektivního rozvoje vědecké práce socialistických zemí. Naše věda a technika, zdůraznil s. Husák na XV. sjezdu KSČ, mohou udržet krok se světem jen tehdy, bude-li se na tomto úseku dále prohlubovat a rozšiřovat spolupráce se Sovětským svazem i ostatními socialistickými zeměmi. V důsledku toho dochází v různých oblastech rozvoje vědy a techniky k jejich hlubší koordinaci a postupné integraci. Tato tendence se nyní prohloubila a promítá se i do oblasti vojenskovědecké práce. To ukázala porada představitelů vojenskovědeckých orgánů, vojenských vydavatelství a redaktorů vojenskoteoretických časopisů členských států Varšavské smlouvy.

Na této poradě byl vysoce vyzdvížen princip proletářského internacionalismu a jeho praktické plnění ve spolupráci bratrských armád. Náčelník štábu Spojených ozbrojených sil mimo jiné uvedl, „že nastal čas, kdy budeme muset těsněji koordinovat úsilí bratrských armád v oblasti vojenské vědy“.

Růst této úlohy vojenské vědy vyplývá z některých důležitých podmínek, které tato porada rovněž zdůraznila. Především z vysoké dynamiky světových procesů, složitého charakteru vztahů mezi státy, možností náhlých zvratů ve vývoji událostí; v důsledku toho může dojít k nenadálému zostření situace, což má velký vliv na všechny stránky vojenství.

Dále tento růst závisí na nových kvalitativních změnách v rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu, na zvýšení kvalitativního rozdílu mezi vedením minulé a možné budoucí války, pokud by ji imperialisté rozpoutali.

Z toho vyplývají nové, vyšší požadavky na organizaci a efektivnost vojenskovo vědecké práce. Proto také v ČSLA považujeme otázky dalšího zlepšování koordinace vojenskovo vědecké práce mezi bratrskými armádami za velmi aktuální úkol, jehož řešení přispěje k dalšímu upevňování bojové jednoty a síly našich armád.

Vydeme-li z celkových našich podmínek i současného stavu koordinace vojenskovo vědecké práce, domníváme se, že další zlepšení koordinace této práce by mohlo sledovat cíl: na základě plného využití zkušeností a poznatků sovětské vojenské vědy i vojenskovo vědecké práce bratrských armád členských států Varšavské smlouvy dále rozvíjet a zkvalitňovat vzájemnou výměnu vědeckých poznatků, soustřeďovat síly a prostředky k řešení hlavních úkolů vojenskovo vědecké práce, odstraňovat její neúčelné duplicity, docilovat efektivnějšího využití vojenskovo vědeckého potenciálu našich armád v zájmu dalšího upevnění bojové jednoty a všestranného zvyšování jejich bojové síly a připravenosti.

K dosahování tohoto cíle vede řada cest. Za základní považujeme cílevědomé rozvíjení těch způsobů práce, které se již osvědčují, navázání na ně a postupné přecházení k vyšším typům spolupráce.

Tato spolupráce se podle našich poznatků úspěšně rozvíjí různými způsoby. Uskutečňuje se poskytováním vojenskovo vědecké, vědeckotechnické a jiné odborné literatury a časopisů. Probíhá výměna poznatků z různých oblastí vědy a techniky při poradách a shromážděních. Uskutečňuje se zobecňování a předávání zkušeností z výstavby armád, bojové a politické přípravy vojsk a štábů, z rozvoje vojenského umění na poradách, ve sbornících vydávaných štábem Spojených ozbrojených sil, výměnou poznatků na konferencích, sympozích a při konzultacích. Ve velmi širokém rozsahu jsou předávány poznatky při školení kádrů, včetně vědeckých. Rozvíjí se koordinace a dělba vědeckovýzkumných a experimentálních konstruktérských prací v oblasti rozvoje vojenské techniky. Dobré zkušenosti z koordinace a výměny poznatků jsme již získali např. v oblasti mechanizace a automatizace velení, ve zdravotnickém a veterinárním výzkumu i v rozvoji topogeodetických služeb. Vznikly i společné vědecké práce jako např. práce vojenských historiků Sovětské armády a ČSLA „Na věčné časy“, věnovaná 30. výročí vítězství nad fašismem společnému boji a přátelství socialistických armád.

Zvláště velikou a všestrannou pomoc poskytuje Sovětská armáda vysíláním lektorů, specialistů různých profesí, předáváním řádů, předpisů, učebnic, výcvikových pomůcek a podobných materiálů. Za tuto nezištnou pomoc jsme velmi vděční, protože máme za to, že sovětská vojenská věda a její součást sovětské vojenské umění jsou nevyčerpatelným zdrojem poznání pro vojenskou teorii i praxi ČSLA. Historická zkušenost jasně prokázala, že kdo této zásady nedbal, škodil zájmům pracujícího lidu a pevně internacionální obraně socialismu. Proto také máme za to, že další rozvoj vojenskovo vědecké

práce v ČSLA musí zajistit, aby všechny nahromaděné poznatky a zkušenosti vojenské vědy Sovětské armády byly předmětem neustálého studia o tvůrčího uplatňování v praxi naší armády.

V tomto duchu je také v ČSLA vypracován výhled zaměření výzkumu a vývoje a podle něho i orientována výzkumná a vývojová základna pětiletým plánem vojenskovědecké práce MNO na léta 1976—1980. Ten klade důraz na řešení vybraných problémů v návaznosti na výsledky vojenskovědecké práce Sovětské armády a ostatních bratrských armád.

Proto za perspektivní cestu zlepšení koordinace vojenskovědecké práce mezi armádami Varšavské smlouvy považujeme realizaci společného plánu této práce. Toto úsilí plně podporujeme a máme za to, že se stane základnou účelné dělby práce a rozšíření možností řešení našich společných úkolů.

Aby plán splnil své poslání, je třeba při jeho realizaci uplatňovat jednotné metodologické přístupy v souladu s cíli, obsahem, zásadami, formami a metodami sovětské vojenské vědy.

Cesta společného plánování vojenskovědecké práce vyžaduje řešit i řadu otázek spojených s koncepcemi úkolů, s předáváním a využíváním výsledků výzkumu, i další problémy spojené s realizací plánu, především zabezpečení plnění výzkumných úkolů vysoce kvalitními kádry a systematickou účinnou kontrolou.

Koordinaci úsilí ve vojenskovědecké práci přispívá i to, že jednotný plán vychází jak ze společných potřeb, tak i ze specifických potřeb a možností jednotlivých armád.

Další důležitou cestou spolupráce socialistických armád je prohloubení výměny vědeckých prací a článků s doporučením k vzájemné publikaci ve vojenském tisku; dále vzájemná výměna informací o ukončených vojenskovědeckých úkolech, které je možné poskytnout k vzájemnému využití. Tomu napomůže i zavedení a vydávání unifikovaných kartotečních záznamů v ruštině u všech našich armádních informačních materiálů typu časopisů, knih i vědeckých prací, popřípadě i výměny na vyžádání. Jedním z možných způsobů takové informace by mohl být i referátový sborník vyřešených vojenskovědeckých úkolů, popřípadě i jiných vybraných vědeckých prací.

Kromě těchto dosavadních i nových cest vidíme další možnosti ke zlepšení koordinace v účelném výběru a společném konání i vyhodnocování zkušebních cvičení, v uskutečňování konferencí a seminářů i výměně odborníků a lektorů ke klíčovým úkolům společného plánu vojenskovědecké práce. U důležitých společných úkolů, v případě souhlasu účastníků řešitelů, by bylo možné zvážit i otázku vytváření dočasných řešitelských kolektivů, nebo jiné formy užšího propojení úsilí příslušných orgánů a pracovišť.

Předmětem koordinace rozvoje vzájemné spolupráce ve vojenskovědecké oblasti by se mohly rovněž stát i otázky společné přípravy vojenskovědeckých kádrů nebo jejich stáží na vybraných vědeckovýzkumných pracovištích či akademích.

Jak je zřejmé, existují k dalšímu zlepšení koordinace vojenskovědecké práce mezi bratrskými armádami různé formy spolupráce. Řada z nich se již postupně uskutečňuje.

Při hledání způsobů dalšího rozvoje koordinace vojenskovědecké práce mezi bratrskými armádami je nutné vidět, že jejich řešení klade velké nároky nejen na naši vědeckovýzkumnou základnu, ale i na příslušné funkční orgány.

Je nutné, abychom všichni k plnění úkolů, které z koordinace spolupráce socialistických armád ve vědě vyplývají, přistoupili s maximální důsledností a všemožně napomáhali řešení společných úkolů v zájmu internacionální obrany socialismu a míru, v souladu s politikou komunistických a dělnických stran zainteresovaných socialistických zemí.

Kvalitní plnění úkolů rozvoje vojenskovědecké práce je podmíněné **zvýšením vědeckosti a komplexnosti řízení vědy a výzkumu** na jednotlivých stupních velení. Je třeba důsledně pochopit, že improvizované řízení v této oblasti je nemožné a že je nutné postupně teoreticky zvládnout a do praxe prosazovat sovětské poznatky o řízení vědy samotné, což je záležitost ne lehká a vyžaduje soustavné vzdělávání zejména těch kádrů, které se bezprostředně na řízení vědy a výzkumu podílejí.

I když řízení vědy a výzkumu je neoddělitelnou součástí práce velitelů a náčelníků, dostává se do popředí otázka připravenosti těch funkcionářů, kteří tuto činnost prakticky v rámci svých funkčních povinností vykonávají. Ke zvýšení jejich úrovně GŠ ČSLA v tomto výcvikovém roce organizoval první školení. Zúčastnili se ho organizátoři vědy správ MNO, vojenských okruhů a letecké armády, vojenských akademií, vojenských vysokých škol a náčelníci oborových vědeckoinformačních středisek ČSLA. Školení, podle hodnocení účastníků, mělo vysokou úroveň, ukázalo náročnost a složitost celé problematiky v komplexu a stalo se tribunou široké výměny zkušeností z oblasti řízení vědy a výzkumu. Akce byla významným příspěvkem k realizaci závěrů XV. sjezdu KSČ v oblasti vědy v ČSLA, neboť bez přípravy kádrů se nedá zkvalitnit řízení v této oblasti. Náročnost tématiky současně ukázala, že její zvládnutí se nemůže stát záležitostí jednorázové akce; naopak, musí být předmětem neustálého studia.

Jedním z důležitých úkolů v oblasti řízení vědy a výzkumu je podstatné zvýšení efektivity vojenskovědecké práce. Rozhoduje o ní především její správné cílové zaměření, a to v návaznosti na využití výsledků sovětské vojenské vědy. Dále určení vědecky zdůvodněných úkolů výzkumu, které musí být v souladu s rostoucími požadavky na rozvoj technické úrovně výzbroje, na růst palebné síly vojsk a na dynamiku bojové činnosti vojsk. To vyžaduje, aby výzkum v ČSLA se intenzivně zapojil do integrace a koordinace s celostátní výzkumnou základnou a s výzkumnými základnami armád členských států Varšavské smlouvy.

Úkoly výzkumu musí být dále konkretizovány v plánech vědecké práce a zaváděny až do praktické realizace. Také tam se projevuje řada nedostatků, neboť na výzkum se často kladou požadavky, které si praxe může vyřešit sama, a naopak, výzkum nemůže dávat praxi výsledky v tak obecné formě, že není možné jich využít. Nemůže dávat výsledky nekvalitní, teoreticky nezdvoudněné, neboť praxe takovéto výsledky nepřijímá. Celkový efekt zadání takovýchto úloh je nízký, až nulový. K odstranění těchto nedostatků je nutné zvýšit i úroveň rozborové činnosti, která musí dávat co nejobjektivnější podklady k rozhodování v oblasti vědy a výzkumu na jednotlivých stupních velení a řízení.

Dalším vysoce aktuálním úkolem vědeckého řízení v této oblasti je organizování výzkumů a jejich kvalitní kádrové zabezpečení. To předpokládá koncentrovat úsilí na kvalitní splnění úkolů 6. pětiletého plánu vědecké práce MNO, zejména úkolů, které vyplývají z plánu vojenskovědecké práce Spojen-

ných ozbrojených sil na léta 1976—1980, úkolů zvláštní části státního plánu a rozhodujících resortních úkolů a jejich zabezpečení špičkovými pracovníky.

Současně, ne dosti příznivá kádrová situace ve výzkumné základně ČSLA vyžaduje do výzkumu více zapojit kvalifikované vedoucí pracovníky na jednotlivých stupních velení, zejména ve vojenskovědní oblasti (operační umění a taktika). K tomu je nezbytné překonávat názory, že vojenskovědecká práce je záležitostí jen pracovníků výzkumné základny ČSLA. Naopak, právě úzké spojení teorie a praxe u vedoucích pracovníků je předpokladem úspěšného řešení výzkumných úkolů. Z tohoto hlediska se musíme učit od Sovětské armády, kde i přes příznivou kádrovou situaci ve vědeckovýzkumné základně, jsou vedoucí pracovníci intenzivně zapojováni do řešení výzkumných úkolů; to se odráží na kvalitních výsledcích výzkumů. Nestarat se o to, kdo řídí a pracuje na důležitých výzkumných úkolech, by bylo politicky i odborně škodlivé.

S tím úzce souvisí i otázka vytváření podmínek k zabezpečení postupného naplnění pracovišť výzkumné základny ČSLA politicky a odborně kvalitními kádry, k jejich stabilizaci a další zvyšování kvalifikace v duchu usnesení předsednictva vlády ČSSR č. 33/76. Nepříznivá kádrová situace, zejména v oborech vojenskovědní oblasti, vyžaduje rozhodné řešení. To znamená orientovat se na přípravu mladých vědeckých kádrů, a to již na vojenských vysokých školách, hledat a uvolňovat talentované pracovníky od vojsk na základě zdůvodněné perspektivní potřeby výchovy nových vědeckých pracovníků jednotlivých druhů vojsk a služeb.

Vědecké řízení v oblasti vědy a výzkumu vyžaduje podstatně zkvalitnit kontrolní činnost. Poznatky ukazují, že kontroly byly převážně zaměřeny jen na formální aspekty plnění plánu vědecké práce, což nestačí. Jestliže jsme včera považovali za úspěch, že plán je plněn, že autorita plánu vědecké práce se obnovuje, musíme se dnes ptát na kvalitu výzkumů, na jejich přínos pro ČSLA i pro spojenecké armády; na efektivnost práce týmů i jednotlivců, na to, zda vynaložené prostředky jsou úměrné dosaženým výsledkům, na přičiny zdlouhavého zavádění kvalitních výsledků výzkumu do praxe apod.

K takovému chápání kontrolní činnosti v této oblasti bude nutné vysílat kvalifikované kontrolní skupiny, které mohou dát důležité podklady pro vyhodnocení organizátorské a řídicí činnosti ve výzkumu nejen na kontrolovaném stupni, ale i na nadřazeném stupni.

Závažné úkoly nás čekají i v oblasti normotvorné činnosti, vědeckoinformačním a ekonomickém zabezpečení vědy a výzkumu. Půjde zejména o zavedení pořádku do oblasti odměn a prémiování za vědeckovýzkumnou činnost. Intenzivní práce pokračují na rozpracování kritérií pro měření efektivnosti vědeckého úkolu, výzkumného pracoviště i jednotlivého pracovníka. Značné úkoly nás čekají na úseku postupné integrace a automatizace systému VTEI ČSLA. Konečně jsme zahájili práce i na efektivnějším využívání materiálně technického zabezpečení výzkumu v ČSLA.

Řešení všech těchto náročných úkolů v oblasti vědy a výzkumu můžeme splnit jen v družném úsilí velitelských a politických orgánů a stranických organizací.

Na XV. sjezdu KSČ s. Husák zdůraznil: „Zápas za vědeckotechnický rozvoj je jedním z předních úkolů celé strany. Povinností komunistů je být v čele úsilí o neustálý technický pokrok, všestranně podporovat nová technická řešení a vést důsledný boj proti technické strnulosti a rutině.“

K pojetí objekto-subjektového vztahu ve velení

Velení je specifickou organizační, motivační a usměrňovací formou společenské praxe. Poznání dialektiky vztahu objektivních podmínek a subjektivního činitele může povzbuzovat a tak i motivovat myšlení subjektu velení. To může vést k chápání jednoty poznání a praxe velení, zejména k pochopení širších možností „přetváření“ objektu velení. Praxe velení je právě tím faktorem, který sjednocuje možnost a nutnost využití jak přírodních, tak i společenských zákonitostí v procesu velení.

Marxismus-leninismus obecně chápe objekt jako prvotní a určující vůči subjektu. Z tohoto (avšak pouze z tohoto) hlediska jsou např. sociálně ekonomické a třídní vztahy a na jejich základě zprostředkovaný stupeň rozvoje ozbrojených sil, stav jejich bojové pohotovosti i bezprostřední politické vztahy objektivní podstatou vojenskopolitické dynamiky. Můžeme jimi vysvětlit podstatu tohoto procesu, ale nikoli jeho konkrétní podobu. Je to proto, že ve společenském procesu se proslazuje objektivní výhradně prostřednictvím subjektu, které se projevuje jako zkušenost, znalost, zájem, postoj atd. lidí.

Subjekt vtiskuje každému společenskému procesu konkrétní charakter i tvářnost, i když tento může mít po určitou dobu výraz náhodného a neorganizovaného vývoje. Teprve tehdy, když subjekt dosáhne takového stadia rozvoje, že je schopen náležitě poznat např. řízený objekt,

začíná mít činnost subjektu uvědomělý charakter. Začíná hrát relativně samostatnou úlohu, stává se bezprostředně určujícím činitelem. Na tomto základě je schopen využívat, rozvíjet či podporovat objektivní a v některých případech po určitou dobu působit i proti zákonitým tendencím vývoje, aby se nakonec opět dostaly do souladu objektivní zájmy, požadavky a činnost subjektu.

V marxisticko-leninské filosofii problém subjekto-objektového vztahu zaujímá jedno z důležitých míst. Řešení této problematiky se vztahuje k analýze procesu poznání, předmětně praktické činnosti člověka a k pojetí pravdy a způsobům jejího postizení.

Marxismus-leninismus teoreticky a metodologicky překonal předmarxovské koncepcie poznání, které pojímaly člověka jako objekt dějin, či dokonce jako jejich oběť. Marxisticko-leninská koncepce řešení subjekto-objektového vztahu vychází z dialektického chápání vzájemného působení společenského člověka jako subjektu poznání s materiálním vnějším světem.

Objekt vystupuje vůči subjektu jako předmět poznání, ale také **jako předmět přeměny**. Jak poznamenává K. Marx, člověk uskutečňuje vědomý účel a mění formu toho, co je dáno přírodou.

Jenže vydělený objekt neposkytuje subjektu nic „zdarma“, tedy ani své poznání a tím méně přeměnu. Subjekt je nucen

působit na předmět svého zájmu — vyvolávat záměrnou a cílovou aktivitu svého jednání, která se promítá jako postoj vědomí, jako totální lidská činnost, vyjadřující specifiku člověka.

Subjekt přistupuje k objektu z pozice předmětně praktické a poznávací činnosti. **Tato jednota činné a poznávací stránky praxe nepůsobí toliko na přeměnu objektu, ale také subjektu.**

V podstatě to znamená, že člověk je součástí konkrétní historické situace, která má vůči němu objektivní charakter. Člověk je při řešení těchto situací vždy omezen jednak situací samou a jednak existujícími prostředky jejího řešení a také svými aktuálními možnostmi. Neboť jak zdůrazňují autoři sborníku „Filosofie, metodologie, věda“, je sice člověk součástí objektivní situace, ale je také současně mimo ni proto, aby postihl z mnohostranné reality jen některé její stránky, aby zvážil tuto situaci a volil prostředky k jejímu řešení, popřípadě od řešení upustil.

Člověk do této situace vnáší aktivitu, záměrnost, zkušenost historie. Podobně je to s volbou, která je nejen výběrem možností, ale i jejich změny.

Výrazem aktivity člověka je **praxe**, pojatá v marxisticko-leninské teorii jako **totální kategorie, která postihuje jednotu všech stránek subjekto-objektového vztahu**. Praxe, podle citovaného sborníku... „je jako výraz aktivity člověka v dějinách... jako analýza struktury lidské činnosti, analýza kvalit lidské aktivity.“

Velení v bojové činnosti je specifickým druhem společenské praxe. V rovině obecné je charakterizováno stejnými znaky, jako pracovní činnost:

- a) charakterem zaměřenosti na cíl,
- b) předmětným charakterem,
- c) společenským charakterem.

Bojová činnost a její řízení se liší od jiných oblastí lidských činností ve všech směrech. Jejím **cílem** je zničit protivníka a jeho prostředky, dosáhnout finálně kvalitativní změny stavu války na mírový stav a vítězství pokrokových sil. Bojová činnost se liší i v **prostředcích a způsobech působení** na objekt — používají se v ní zbraně a jiné válečné prostředky. Odlišují se také **podmínkami**, v nichž se realizuje, zvláště pak protiakcemi nepřítelů, která je součástí objektivní situace, již má subjekt měnit. V ozbrojeném zápase se primárně realizují společenské potřeby, převládá společenská motivace bojujících stran.

Velení v těchto zvláštních podmínkách je druhem cílevědomého lidského jednání, které odráží mnohadimenzionální re-

alitu a obsahuje výběr řešení objektivní situace. **Specifika velení** jako subjektu v ozbrojeném zápase spočívá v tom, že se zmocňuje poznání objektivních možností, transformuje toto poznání do bojové činnosti, aby vyvolala novou aktivitu bojujících k realizaci změn a vytvoření podmínek, výhodných pro další bojovou činnost.

Vycházíme-li z poznatku, že se následkem vědeckotechnického rozvoje a sociálně politických příčin kvalitativně změnil a mění objekt velení, tj. souhrnné povahy všech prvků zúčastněných v bojové činnosti, pak je nutné především studovat obsah těchto změn u samotného subjektu velení.

Pro rozvoj velení v příštích dvou desetiletích bude naprosto nezbytná mnohostranná kvalitativní přeměna subjektivního činitele velení, který musí dosáhnout potřebného stupně souladu s nároky vyvolanými objektem řízení. Velitelé, štáby a političtí pracovníci jako subjekty velení budou nuceni přizpůsobovat se zcela netradičním formám a metodám organizátorské a řídicí práce, jaké dříve buď vůbec neexistovaly, anebo byly známé, ale pro svou náročnost nebyly vůbec používány. Současně se budou stávat iniciativními spolutvárci netradičních forem a metod velení.

K náležitěmu pochopení některých tendencí modálních projevů strukturálně funkčního uspořádání a perspektivního fungování systémů jako sociálně politického řízení, tak i komplexního velení, je nezbytné pochopit jejich objektivní podstatu a stránky, které mají mnohostranné vyjádření v subjekto-objektových vztazích.

Lidé sice konstituují, zdokonalují a teoreticky i prakticky realizují systém i proces velení, při tom však je samotný obsah velení určený společenskoeconomickými vztahy a tudíž jeho obsahová náplň je dána objektivně. Subjektivní stránky velení se pak vztahují k úpravám skupinových vztahů, vztahů lidí a techniky, ovládnutí nástrojů poznání a změny bojových situací.

K dosahování úspěchu v boji má nesmírný význam příprava, „úroveň subjektu“. Kvalita subjektu (velení) je tím faktorem, který ovlivňuje **přeměnu možností ve skutečnost**, ve vítěznou činnost. Správné chápání subjektivního a objektivního v bojové činnosti spočívá v uznání dialektické jednoty těchto skutečností, v reálném oceňování situací, volbě alternativních řešení, ve volbě účinné organizace sil a prostředků ke splnění cílů a v citlivé reakci na změny situací a nové tvůrčí prvky řešení průběhu boje.

Rostoucí význam subjektu v řízení bojové činnosti nese s sebou také růst nebezpečí chyb v těch případech, není-li subjekt na patřičné úrovni. Je to především nebezpečí subjektivismu, jak upozorňuje I. A. Grudin. **Podstata subjektivismu** podle něho spočívá v povrchním odrazu objektivního poznání lidí, v nesprávném zhodnocení podmínek situace, objektivních zákonů, a konec konců v jejich ignorování.

„Subjektivismus začíná tam, kde mýlně lidé přijímá subjektivní charakter ne takto formou, ale svým obsahem.“ Grudin, A. I.: Dialektika i sovremennoje vojennoje delo, Vojenizdat, Moskva 1971, s. 229.)

Obecná tendence, která se prosazuje ve velení, směřuje k překonávání subjektivismu. Je to tendence „objektivizace“ poznatků o bojové činnosti. Zapřičňuje ji rozvoj nástrojů poznávání a ovládání bojové činnosti, ale také zvětšující se kapacita a úroveň subjektu velení.

Za jeden z obecných principů „procesu objektivizace“ považují I. D. Panichava a B. J. Pachomov přenos poznání z podmínek, ve kterých bylo ono získáno, do podmínek, ve kterých ještě objekt poznání nezkusil působení na sebe ze strany poznávajícího subjektu a jeho nástrojů.

Již z toho můžeme usuzovat, že jak proces sociálně politického řízení, tak i polní velení představuje složitou, mnohadrázemnou jednotu působení objektivních a subjektivních činitelů. Sledovat, vyvažovat a harmonizovat vzájemnou relaci těchto činitelů vyžaduje od velitele v první řadě poznání modalit těchto činitelů: hodnotit jejich možné budoucí projevy a následky, a to s náležitým ohledem na časové a prostorové dimenze.

Objektivně determinujícími činiteli rozvoje velení — z hlediska rámce eventuálního ozbrojeného zápasu — budou vystupovat ty komponenty, které zároveň představují mnohostranné předpoklady vedení boje a operace, jako jsou např. úroveň rozvoje výrobních sil země, dosažený stupeň výroby, společenskoekonomické vztahy, válečný potenciál země, stav váčiště a jiné. Konkrétně jsou to činitelé, které tvoří vojenská technika, zejména prostředky bojového útočného a obranného charakteru, jejich technicko-bojové parametry, množství, použitelnost atp. Dále lidský potenciál, jeho početnost, fyzické a duševní možnosti, stav připravenosti pro vedení ozbrojeného zápasu atd. Kvantita a kvalita těchto činitelů materiální povahy bude čím dále tím naléhavěji vyvolávat požada-

vek, aby rozvoj teorie i praxe velení odpovídal úrovni materiálně určených podmínek.

Nejvýraznějším **subjektivním činitelem velení** je vedoucí úloha strany, pak stupeň lidské aktivity, s jakou budou vojenské úkoly realizovány a s ním spjatý souhrn předpokladů a vlastností, jednota intelektu s vůlí, city, zájmy a morálními vlastnostmi, které ve svém souhrnu s dalšími faktory lidskou aktivitu formují. Jde především o tu subjektivní stránku velení, která umožňuje rozvoj teorie a praxe velení a jež zahrnuje a vymezuje celou oblast poznání. Jde hlavně o schopnost poznávat subjektivní tendence rozvoje velení, pronikat k jeho podstatě a na základě toho modelovat a projektovat obsah a metody procesu velení.

V procesu rozhodovací činnosti subjektu vystupují dva základní momenty poznání: smyslové (zkušenosti) a racionální (abstraktní) poznání. Proces velení obsahuje oba tyto momenty. Na základě předmětů a jevů bojové situace vznikají ve vědomí subjektu smyslové obrazy předmětů. Názorová a předmětová forma poznání bojové situace se získává zpravidla pozorováním. Při jejím doplnění znalostí organizace vojsk nepřítel může síl velitel i za neúplné informovanosti vybavit relativně ucelený obraz boje.

Avšak jakkoli velký je význam smyslového poznání, jeho možnosti jsou přece jenom omezené. Ve smyslových představách jsou předměty a jevy obrazy v celé jejich bezprostřednosti. Obecně a podstatně v nich není odděleno od jedinečného a nahodilého.

Na základě **racionálního poznání** a vytvoření syntetického celku bojové činnosti může docházet k přesnějšímu postizení objektivní situace a k přejímání možných změn. V tomto momentu poznání jsou potencionálně obsaženy nové formy a metody řešení složitých situací.

Vlivem následků vědeckotechnické revoluce — jejich prosazováním do výzbroje a výstroje armády — z hlediska kvantity bude se relativně zeslabovat úloha subjektivního činitele na samotném bojišti, nebo vlastní realizace cílů v boji a operaci do značné míry budou moci řešit technické prostředky. O to více bude vzrůstat úloha subjektivního faktoru po stránce jeho kvality, zejména v rámci řízení válečných procesů, neboť pouze touto cestou bude možné co nejefektivněji využít všech předností zdokonalované a nově vyvinuté techniky.

Nehledě na to, že již dnes jsou vytvořeny mnohé technické předpoklady pro sběr,

přenos a zpracování informačních souborů, a že tato tendence bude narůstat, v oblasti rozhodování, organizačního, motivačního a kontrolního úsilí i do budoucna zůstane hlavní tíha na veliteli, štábech a politických orgánech. Na jejich aktivitě, vůli, ideově politické připravenosti, morálně bojové úrovni a dalších subjektivních faktorech v rozhodující míře bude spočívat úspěch bojujících vojsk. Na nich v první řadě bude záležet, na kolik dokáží dosáhnout souladu lidské aktivity s objektivními podmínkami a zákonitostmi ozbrojeného zápasu.

Jestliže jsme dosud více méně sledovali materiální určenost a subjektivní činitele, které působí na rozvoj teorie a praxe velení jako samostatné tendence, v dalším je nemůžeme vidět takto izolovaně. Také zobecněné zkušenosti praxe velení zpravidla nejsou ani nemohou být pouhým odrazem praxe. Pokud by se tak stávalo, jejím výsledkem nutně musí být „ryzí“ empirismus, který naprosto znemožňuje rozvoj velení. Na druhé straně ani teoretická zobecnění nemohou naprosto abstrahovat od praxe, neboť právě v důsledku rozporného charakteru subjektivních pohybů i relativní pravdivosti získaných závěrů, taková zobecnění by se stávala pouhou spekulací.

Zobecněná praxe i teoretická zobecnění z hlediska potřeb permanentního zdokonalování velení proto nutně musí realizovat a vzájemně harmonizovat výsledky činnosti této vývojové linie. Tedy teoretické zobecnění musí respektovat praxi velení a zobecněná praxe využívat teoretických předpokladů. Jedině takto chápáná zobecněná praxe i teoretické zobecnění rozvoje velení mohou sloužit jako solidní základ perspektivního zdokonalování teorie velení, schopné odrážet válečnou realitu, hypoteticky předpokládat rozvoj jednotlivých stránek velení a tak zdokonalovat významný nástroj dosahování vojenskopolitických cílů.

Zanedbáním organické jednoty teorie a praxe hrozí velení několikeré nebezpečí. Jednostranné přeceňování praxe vede od teoretizování předmětů úvah k posílení praktikismu a s ním spjatého kolísání nebo rozhodování „ad hoc“ při řešení základních problémů velení.

Proti tomu jednostranné přeceňování teorie zpravidla způsobuje nežádoucí přibrzdování a někdy i umrtvování praxi již ověřené aktivity řídicích pracovníků, často může vést k nezodpovědnému ba i k voluntaristickému deformování rozvoje velení. Konečně i za předpokladu harmonicky nevyváženého spojování teorie a praxe (pře-

ceněním jedné stránky) mohou vznikat různé menší či větší nebezpečí v rozvoji velení.

Úroveň subjekto-objektového vztahu vždy modifikuje a konečně i limituje pravděpodobnostní charakter procesů velení. V samé podstatě jsou tyto procesy determinovány vnitřními obecnými zákony, které působí v celé té sféře, na níž se daný rámec velení vztahuje. Ve skutečnosti ozbrojený zápas budou realizovat lidé, jejich činnost, vůle, zájmy, přání, cíle, hodnoty, snahy atd. Obsah těchto činitelů vždy pak bude určen množinou momentů, které spočívají jednak v člověku jako jeho společenské a individuální jednotě, jednak i mimo něj. Jsou to jednak faktory materiální a jednak duchovní povahy. Velení jako proces bude jedním z jejich projevů a zároveň jejich průnikově sjednocujícím činitelem.

Objekto-subjektový vztah, který se uplatňuje ve válečných řízených procesech, staví do nového světla i vztah nutnosti a nahodilosti. Marxistická dialektika chápe nutnost jako určitý vztah a souhrn podmínek, za nichž musí dojít k určitému jevu. Nahodilost je pak polaritní kategorií nutnosti. To však neznamená, že nutnost a nahodilost jsou absolutně protikladné a že se vzájemně vylučují. Jsou pouze mezními kategoriemi, které ve své podstatě se shodují v tom, že v náhodném se zároveň prosazuje nutné, a naopak nutné se projevuje prostřednictvím řady náhod.

Správné pochopení vztahu nutnosti a nahodilosti má velký metodologický a praktický význam jak pro vědecké fundovanou předpověď rozvoje velení, tak i pro jeho prakticko-aplikační zdokonalování. Uvědomit si jej znamená vnést nové pozvatky do rozvoje samotné teorie velení, zejména do jejich vojenskopolitických aspektů. V procesu velení půjde čím dále tím více o činnost nesmírně složitou, půjde o usměrňování vysoce dynamického procesu ve značně měnících se podmínkách, komplikovaných velmi účinnou technikou, ničivostí, náhlými změnami, rychlostí manévru palbou i živou silou, rozlehlostí válčičtě atd.

V takových podmínkách může docházet ke značnému množství nahodilostí, nepředvídaných událostí a komplikací. Proto čím vyšší stupeň hierarchie velení, tím obecnější pokyny a s delší dobou platnosti musí vydávat. Spolu s tím budou muset směrnicí, rozkazy, nařízení a řídicí pokyny vůbec ponechávat daleko větší prostor pro aktivitu a iniciativu nižších stupňů a počítat s větší diferenciací. Jedině tak bude možné zabezpečit sblížování linie ve-

lení, zaměřené na cílové jednání vojenských kolektivů se zákonitostmi vedení ozbrojeného zápasu.

V minulosti jsme se mohli setkávat s praxí, vyjadřovanou některými projevy velení, které zasahovalo až do útvaru a jednotek, a to z nejvyšších stupňů a provázela je snaha získat co největší množství detailních informací. To rozhodně nebylo výrazem úsilí po sblížení linie velení s poznáním objektivních požadavků na jeho zdokonalování. Za těchto podmínek mohl se rozšiřovat prostor pro působení živelnosti a nahodilosti. Takový stav pochopitelně zužuje možnost k omezení nahodilosti a zdánlivý klad se mění ve svůj protiklad, zvětšuje se neorganizovanost, komplikuje se součinnost, snižuje se osobní odpovědnost, do rozporu se dostávají úkoly a jejich zabezpečení atd.

Jedinou tendenci oproti tomu naznačují některé nové prostředky válečné techniky, které mohou vytvářet reálné předpoklady ke zmenšení vlivu náhod v průběhu boje a operace. Dosah a rozsah účinnosti raketových jaderných zbraní zdaleka nebudou netolik ovlivňovány různými vnějšími nahodilostmi, jako kdysi bojového letectva. Budoucí terénní vozidla, tanky, letouny a jiná válečná technika nebudou již natolik závislá na terénu a jiných podmínkách, jako dřívější obdobná technika. Stejně tak zdokonalená organizační, komunikační a výpočetní technika patrně vytvoří do budoucna větší předpoklady k omezování náhod i v procesu přípravy rozhodování.

Tyto myšlenky však nemůžeme absolutizovat, neboť zastiňují možnost vznikání zcela nepředvídaných náhod, které se mohou projevovat jako rozpor mezi objektivní situací a subjektivním rozhodováním, jakož i jednáním lidí. Zde je nutné mít na zřeteli, že společenské procesy vůbec a bojová činnost obzvláště je ve své podstatě stochastická a snížení nahodilosti lze tudíž dosahovat především poznáním a využitím zákonitostí, kterým vedení boje podléhá.

Vliv nahodilosti zpravidla bývá modifikován rozsahem a dobou trvání operace. V činnosti jednotlivců a nižších stupňů velení objevuje se více odchylek, způsobených různými náhodami. Naproti tomu u vyšších stupňů hierarchie velení a za delší časové období se celková suma „rozplývá“ i „vyrovňuje“ a celkově se projevuje jako nutnost. Nutnost však nemůžeme chápat jako prostý souhrn nahodilostí. Ve válečných procesech se nutnost projevuje mnohostranným střetáváním protikladů a

rozporů, způsobených bojovou i jinou činností lidí.

Výcvik a výchovu, boj a operaci, jakož i velení jako jejich usměrňující nástroj, musíme považovat za proces, ve kterém pod sumou různorodých nahodilostí působí určité obecné, podstatné a opakující se vazby, vztahy a tendence. To znamená, že v těchto procesech, i když vznikne neurčitost, nízká organizovanost apod., působí objektivní zákony, které určují průběh velení i jeho celkové výsledky. Takových zákonů je značné množství. Vzhledem k zaměření této práce je podrobněji nerozvádím. Vycházím pouze z faktu, že procesy ozbrojeného zápasu, jakož i velení, probíhají podle objektivních zákonů a jsou jím podřízené. Přes všeobecnou platnost tohoto tvrzení má proces velení celou řadu speciálních projevů. Jejich společné a podstatné je, že se tyto zákony prosazují prostřednictvím lidského jednání a jsou jím modifikovány.

Ozbrojený zápas, pokud by k němu došlo, bude představovat obrovský komplex různorodých činností. Avšak objektivní zákony se nebudou prosazovat v celé této oblasti stejně. Daleko bezprostředněji budou působit v oblastech fungování jednotlivých druhů zbraňových systémů, materiálního zabezpečení a techniky vůbec. Přímochaři budou ovlivňovat rozhodování a uskutečňování zmíněných procesů. Rychleji budou odhalovat a usměrňovat zásahy lidí, jejichž činnost nebyla v souladu s požadovanou tendencí vývoje. Také včasěji si vynutí řešení rozporů, které byly vyvolány lidskými zásahy.

Oproti tomu, čím v masovějším měřítku bude používána živá síla a válečná technika, za podmínek velmi rychlých změn bojové činnosti i poměru sil, se značnou možností vzniku různých náhod, tím méně zřetelně se budou zmíněné zákony projevovat. Za takových podmínek také daleko závažnější a složitější bude úloha lidí, kteří takové procesy budou usměrňovat k požadovaným cílům.

Lidské vědomí nehraje však pouze úlohu, která směřuje ke zvětšení varianty možného jednání. Sice tím, že zprostředkovává vliv objektivních zákonů, zužuje jejich úlohu invariantu. Současně ale reprezentuje sílu, která jako intelektuální schopnost člověka může sama omezit množství možných jednání.

V tomto směru pak probíhá celkový vývoj úlohy lidského vědomí v procesech velení od živelnosti k uvědomlosti. Podmínky válečného života pak navíc vyvolávají existenci zvláštních regulátorů této

tendence v podobě zkušenosti skupinových i celospolečenských norem a hodnot, zvyků, tradic atd.

Člověk má také možnosti stanovit různé cíle a řešit řadu programů i současně. Může usilovat o konečný cíl, aniž zná konkrétní cesty, které mohou s konečným cílem souhlasit, mohou být z hlediska konečného cíle jakousi „činností navíc“, či dokonce po určité době mohou směřovat i proti konečnému cíli.

Člověk na základě rozvinutého poznání a všeobecné tendence vývoje je schopen nejen formulovat cíle ale stanovit i nejvhodnější pravidla postupu při jejich realizaci. Na jejich základě se uskutečňuje interakce účastníků procesů velení, trvale se zdokonaluje vlastní jeho systém (samoorganizace), dochází k rozšíření reprodukci systému v kvantitativních i kvalitativních ukazatelích. Je pochopitelné, že živelná cílovost a uvědomělá cílevědomost představují vlastně polaritní kategorie, mezi nimiž existuje celá řada konkrétních

přechodů, které závisí na úrovni poznání. Úsilí přispět k objasnění teoretických a metodologických východisek řešení subjektového vztahu ve velení je součástí snahy o dosažení vyšší úrovně názorů na klíčové otázky velení.

Tento nástin některých uzlových problémů objekto-subjektového vztahu ve velení zdaleka nevyčerpává tuto problematiku. Nepřihlížel jsem vůbec ani k ostatním vědním disciplínám, které se vztahují ke komplexně chápanému řízení společenských procesů, jehož specifickým projevem je velení. Mám na zřeteli především takové speciální disciplíny, jako je teorie organizace, marxisticko-leninská teorie systému, teorie sociální komunikace a informace. Tyto úvahy více než jako důkaz slouží jako ilustrativní příklad k dokrácení požadavku prosazovat harmonizaci subjekto-objektového vztahu ve velení a respektovat atributně s tím spojenou sociální určenost vojenských systémů řízení.

Podplukovník ing. Přemek Vorlíček, CSc.

POKRAČOVÁNÍ VE FRONTOVÉ OPERACI PO PŘECHODU NA POUŽITÍ JADERNÝCH ZBRANÍ V PRŮBĚHU OPERACE

Příští možná válka, jestliže by se jí agresivní imperialistické síly odvážily rozpoutat proti socialistickým státům, by nevyhnutelně nabyla charakteru všeobecné jaderné války buď od samého začátku, nebo v jejím průběhu. Je to proto, že její vyhraněně třídní protichůdné cíle by určovaly rozhodně cíle operací a rozhodný způsob jejich vedení.

Obsah a zaměření vojenských strategických koncepcí bloku států NATO i poměr strategických sil mezi USA a SSSR a jeho trvalý vývoj ve prospěch Sovětského svazu vede k závěru, že příští možná válka může být zahájena jak s použitím jaderných zbraní, tak s použitím pouze klasických prostředků ničení. Při tom vycházíme z toho, že na rozhodujících směrech by ozbrojené síly NATO usilovaly vést útočné operace. Útočné operace jak s použitím jaderných zbraní, tak i s použitím pouze klasických prostředků ničení jsou v ozbrojených silách NATO považovány za základní druh operací. Obranné operace na rozhodujících směrech se předpokládají vést pouze v důsledku neúspěchu útočných operací.

V případě neúspěchu operací v omezené konvenční válce je velmi pravděpodobné, že ozbrojené síly NATO přejdou na vedení operací za použití jaderných zbraní. Přechodem na použití jaderných zbraní se budou snažit vybojovat raketovou jadernou a vzdušnou převahu, získat iniciativu a vytvořit podmínky pro přechod do útoku k dosažení rozhodných cílů operací.

Při přechodu na použití jaderných zbraní použijí v prvních jaderných úderech zřejmě obě strany **maxima jaderných náplní**. Výsledek prvních jaderných úderů a schopnost vojsk pokračovat v operaci k dosažení stanovených

cílů bude mít rozhodující význam nejen pro další průběh a výsledek operací, ale i pro průběh a výsledek rozhodujícího, jaderného období války.

Zkušenosti z některých operačních cvičení ukazují, že v práci velitelů a štábů se ne vždy plně odráží význam kvalitativní změny v průběhu operace, ke které dochází přechodem na použití jaderných zbraní. Důležitost zkoumání a hledání nejvhodnějších způsobů řešení této problematiky zdůrazňují Směrnice pro operační přípravu ve výcvikovém roce 1975—76, která stanoví úkol ve větším rozsahu procvičovat vedení operace po přechodu na neomezené použití zbraní hromadného ničení.

Po oboustranných hromadných jaderných úderech dojde ke změnám v bojeschopnosti vojsk vlastních i nepřítele a v průchodnosti terénu v takovém rozsahu, které jsme nemohli brát podrobně v úvahu již při plánování operace, ani konkrétně zhodnotit jejich vliv v období přípravy prvního jaderného úderu.

Vycházíme-li z názorů armád USA a NSR na rozdělení a použití jaderné munice v útočném boji ve všeobecné jaderné válce a bereme-li v úvahu možný počet prostředků jaderného napadení, které mají tyto armády k dispozici při přechodu na použití jaderných zbraní, můžeme předpokládat, že v průběhu prvního dne použijí na objekty v pásmu frontu asi 240—280 jaderných úderů převážně střední, z části i velké mohutnosti.

Tyto jaderné údery mohou probíhat ve dvou až třech hromadných jaderných úderech jako součást jaderného útoku a v rámci jaderné přípravy a podpory útoku pozemních vojsk. Kromě toho v rámci jaderné přípravy a podpory útoku pozemních vojsk může nepřítel vést dalších asi 80 jaderných úderů malé a velmi malé mohutnosti víceúčelovým dělostřelectvem. Za tohoto předpokladu má nepřítel možnost již v průběhu prvního dne vést údery na všechna operační letiště letecké armády frontu, všechny baterie operačně taktických raket, na raketové technické útvary, většinu prvků bojové sestavy vojska protivzdušné obrany, na týlové základny armád i frontu a na všechna místa velení armád i frontu. Při tom může na ničení vševojskových svazků vyčlenit 120—170 jaderných úderů (a to nepočítám údery velmi malé a malé mohutnosti). V takovém případě může způsobit 50—60 % ztrát 7—10 vševojskovým svazkům a asi 30—50 % ztráty dalším 3—4 vševojskovým svazkům. Ztráty u převážné většiny ostatních svazků mohou dosahovat 20—30 %. V rámci frontu tak může více jak polovina vševojskových svazků plně nebo z převážné části ztratit bojeschopnost, rozhodující ztráty může utrpět letectvo a raketové vojsko, vážně může být narušen systém PVO vojsk, velení a materiálně technického zabezpečení.

Vzhledem k prostorovým možnostem použití jaderných zbraní i vzhledem k zámyslu nepřítel zvrátit nepříznivý průběh operace, budou mít zvlášť velké ztráty vojska hlavního úderného uskupení frontu a na směru zamýšleného zasazení útočného uskupení nepřítel.

Ze vševojskových svazků to pak budou zejména svazky ve druhém sledu a v záloze, protože jejich zasazení bude mít rozhodující vliv na způsob dalšího rozvíjení operace.

Ať měl předcházející způsob vedení operace jakýkoli charakter, po oboustranných hromadných jaderných úderech bude **operace pokračovat jako střetné sražení**. Vyplývá to ze snahy obou stran rozvíjet nebo obnovit útočnou operaci. I přes značné ztráty si v rámci operačního svazu na daném operač-

ním směru **část vojsk zachová nebo v krátké době bude moci obnovit bojeschopnost**. Z těchto sil můžeme vytvořit uskupení k zasazení do útoku.

Rozvíjení frontové operace po přechodu na použití jaderných zbraní bude mít všechny typické rysy střetného sražení. Zejména to bude neúplnost zpráv o situaci nepřítele i vlastních vojsk, rychlá změna situace a snaha obou stran o široký, překvapivý a rozhodný manévry.

K vytvoření podmínek pro další rozvíjení operace po oboustranných jaderných úderech bude mít rozhodující význam **předstížení nepřítele v dalších jaderných úderech**, úderech letectva i ostatních palebných prostředků, bezodkladné **využití účinků vlastních jaderných úderů**, **rozvíjení útoku** k dokončení zničení nepřítele a dosažení cíle operace, **obnovení bojeschopnosti** vojsk, včetně obnovení velení a systému a materiálně technického zabezpečení.

Co nejrychlejší **vedení dalších skupinových i jednotlivých jaderných úderů** k ničení zjištěných důležitých a dosud bojeschopných objektů v sestavě nepřítele bude mít rozhodující význam k vytvoření podmínek pro další rozvíjení operace. Budou ničit další nepřátelské prostředky jaderného napadení a uskupení, jejichž vyřazením bude narušena odolnost a celistvost nepřátelské sestavy. Tak snížíme možnosti nepřítele narušit bojeschopnost našich vojsk a vytvoříme slabá místa v sestavě nepřítele, kterých můžeme využít k rozvinutí útoku.

Bez přerušení vedeme **palebné údery** na nepřítele i **klasickými prostředky ničení**. Údery letectva a palebné údery dělostřelectva vedeme na uskupení nepřátelských sil a prostředků v blízkosti čáry dotyku. Tedy na ta uskupení, která nezničily nebo účinně neumlčely jaderné údery. Na tyto prostory nevedeme jaderné údery buď s ohledem na bezpečnost vlastních vojsk, nebo s cílem zachovat průchodnost terénu, nenarušit možnost manévru a tak nesnížit tempo útoku na těchto směrech.

V důsledku narušení bojeschopnosti po nepřátelském prvním jaderném úderu **nebudou mít vojska frontu pravděpodobně možnost pokračovat v útočné činnosti na všech směrech**.

Některé divize budou pokračovat v bojové činnosti bez vážnějšího narušení, některé budou mít možnost pokračovat v útoku za několik hodin, jiné budou donuceny v důsledku velkých ztrát vytvářet smíšené odřady a těmi plnit nutné bezodkladné, avšak s ohledem na sníženou bojeschopnost pouze omezené bojové úkoly. Jiné budeme nuceni přesunout do nových prostorů, odstranit následky použití zbraní hromadného ničení, přeorganizovat a doplnit osobami a technikou.

Po prvním jaderném úderu budou vojska frontu po určitou dobu vést bojovou činnost pouze omezenými silami i podle dříve vydaných bojových úkolů. Takovýto způsob rozvíjení operace však nemusí odpovídat vzniklým podmínkám.

Povinností velitele a štábu frontu i velitelů a štábů armád bude proto v co nejkratší době upřesnit plány operace s ohledem na konkrétní situaci po jaderných úderech.

Bylo by velkým zjednodušením předpokládat rozvíjení operace v podstatě na stejných směrech, na kterých vojska frontu rozvíjela útok před přechodem na použití jaderných zbraní.

Na těchto směrech bude zřejmě soustředěno použití maxima jaderných zbraní a vznikne tak na nich největší počet prostorů boření, závalů a požárů.

Proto bude třeba upřesnit směry pro rozvíjení útoku a v některých případech přenést směry úderů. To bude zřejmě nutné i vzhledem k rozdílným podmínkám, které určují volbu směru úderu v operaci s použitím pouze klasičtých prostředků ničení a v operaci s použitím jaderných zbraní.

Jestliže v operaci bez použití jaderných zbraní je způsob ničení nepřítele založen především na využití nejslabších míst v sestavě nepřítele, v operaci za použití jaderných zbraní záleží základní způsob ničení nepřítele ve vedení jaderných úderů a útoku vojsk k dokončení zničení hlavních, nejsilnějších nepřátelských uskupení.

Při přechodu na použití jaderných zbraní v průběhu operace bude zpravidla hlavní uskupení nepřítele v dotyku s vojsky frontu a v bližší operační hloubce. Je to proto, že nepřítel se bude snažit přisunutím a zasazením operačních záloh využít účinků hromadného jaderného úderu. V takovém případě budou zřejmě nejúčelnějším způsobem ničení nepřítele jaderné údery a údery letectva spolu s údery do boků a týlu hlavního uskupení nepřítele s dalším rozvíjením útoku do hloubky na nejkratších směrech. Výjimkou budou pravděpodobně čelní roztínající údery. Takový manévr volíme zřejmě pouze tehdy, jestliže byly hlavnímu uskupení nepřítele způsobeny ztráty ještě v hloubce, před zasazením a svazky frontu na směru proti hlavnímu uskupení nepřítele si zachovaly bojeschopnost i po nepřátelských hromadných jaderných úderech.

Další rozvíjení útočné operace bude vždy vyžadovat **vytvoření silných úderných uskupení** k rychlému využití účinků jaderných úderů.

Vytvoření úderného uskupení k rozvíjení útočné operace frontu po hromadném jaderném úderu bude složité. Bude zřejmě **spojeno se změnami ve složení armád** prvního sledu i druhého sledu frontu. K vytvoření úderného uskupení bude nutné organizovat přesun těch svazků, sil a prostředků, které si uchovaly bojeschopnost. K tomu bude nutné přisunout nejen svazky z hloubky a často z velké vzdálenosti, ale také přeskupit bojeschopné svazky podél fronty, z pasívních směrů. Bude proto docházet k předávání a převzetí většího počtu vševojskových svazků, svazků a útvarů druhů vojsk i útvarů a prostředků zdravotnického a materiálně technického zabezpečení.

Potřeba vytvořit silná úderná uskupení k rozvíjení operace po přechodu na vedení operace za použití jaderných zbraní při narušení bojeschopnosti vojsk po jaderných úderech si vyžádá **zasazení většiny bojeschopných svazků. Operační sestava** frontu i armád bude proto zpravidla členěna **do jednoho sledu**. Vševojsková záloha a druhé sledy budou vytvářeny postupně tak, jak bude obnovována bojeschopnost svazků po nepřátelských jaderných úderech. anebo jak bude možné předat do sestavy frontu a armád nové svazky přisunuté z hloubky.

Rozhodující význam pro další vedení útočné operace bude mít schopnost včas a organizovaně zasadit volné, bojeschopné svazky. Z tohoto hlediska bude **určujícím prvkem zámyslu velitele frontu možnost zasazení druhého sledu frontu**.

Zabezpečení zasazení druhého sledu nebo svazků vševojskové zálohy frontu a usměrnění bojové činnosti vojsk prvosledových armád k vytvoření podmínek pro zasazení druhého sledu nebo svazků vševojskové zálohy frontu bude značně složité a bude klást značné nároky na organizační schopnosti.

K všestrannému **zabezpečení zasazení druhého sledu** frontu v těchto podmínkách bude třeba **soustředit značně více sil a prostředků** než v podmínkách

vedení operace bez použití jaderných zbraní. Vedle sil a prostředků průzkumu všeho druhu, prostředků k plnění úkolů ochrany proti zbraním hromadného ničení, materiálně technického a zdravotnického zabezpečení to budou zejména síly a prostředky ženijního a v některých případech i silničního vojska. Budou zabezpečovat překonávání zničených úseků komunikací, prostorů závalů, zničeného terénu a plynulý přesun druhého sledu na čáru zasazení, rozmístění prvků sestavy a míst velení při zasazení a vysoké tempo rozvíjení útoku po zasazení.

Zámyslu velitele frontu pro zasazení druhého sledu, časovým a prostorovým možností jeho zasazení musíme podříditi i způsob plnění úkolů vojsky prvosledových armád. V duchu tohoto svého zámyslu je velitel frontu povinen ovlivnit a usměrnit způsob rozvíjení útoku vojsky prvosledových armád a zejména usměrnit, ovlivnit a sladit způsob použití svazků druhého sledu a záloh prvosledových armád. Jen tak může dosáhnout toho, aby úderná uskupení pro další rozvíjení operace byla vytvořena rychlým a jednoduchým manévrem bez složitého přeskupování vojsk.

Povinností velitele frontu je v duchu svého zámyslu pro další vedení operace ovlivnit rozhodování velitelů armád v tom smyslu, že určí zda a které bojeschopné svazky mohou použít k nahrazení prvosledových svazků, které ztratily bojeschopnost po nepřátelských jaderných úderech, a k dalšímu rozvíjení útoku. Na směrech, na kterých z jakýchkoli důvodů nebude možné nebo účelné pokračovat v rozhodném útoku, bude účelné, aby po nezbytnou dobu aktivní i když omezenou bojovou činnost vedly smíšené odřady, vytvořené z jednotek, které si po nepřátelských jaderných úderech uchovaly bojeschopnost.

Při tom není vyloučeno, že **na některých směrech přejde část sil frontu do obrany**. Bude to často účelné především na směru, na němž nepřítel zasadil nebo připravuje zasadit přísunuté operační zálohy a kde vlastní vojska utrpěla největší ztráty. Přechem do obrany mohou vojska na tomto směru **vytvářet podmínky pro zabezpečení zasazení úderného uskupení frontu k rozvíjení operace**. Obranou na těchto směrech **ušetříme část bojeschopných sil**, které můžeme začlenit do sestavy nově vytvářeného úderného uskupení frontu. Obranou na takovém směru můžeme způsobit nepříteli ztráty a získat čas k přísunu dalších svazků (které si obnovily bojeschopnost, nebo se přesunují z hloubky), a k vytvoření podmínek pro přechod do útoku i na tomto směru.

Závěrem chci zdůraznit, že po prvním jaderném úderu nesmí v žádném případě dojít k přerušení bojové činnosti vojsk a k přestávce ve vedení útočné operace frontu. Pokračování frontové útočné operace po oboustranných prvních jaderných úderech bude vyžadovat řešit velmi široký okruh složitých otázek a úkolů. Tyto úkoly bude třeba organizovat a plnit v krátkých časových lhůtách. To vyžaduje ohromné úsilí od všech velitelských stupňů. Úspěchu dosáhne pouze ten, kdo operativněji a v kratší době obnoví bojeschopnost vojsk, dříve skuteční opakovaný jaderný úder a bude si rozhodně počínat ihned po jaderném úderu.

ÚTOK S PŘEKONÁVÁNÍM JADERNÝCH ZÁTARASŮ

V podmínkách použití jaderných zbraní, kdy může nepřítel ve velkém měřítku použít i jaderných min, může v relativně krátké době několika hodin vytvořit jaderný zátaras o dostatečné hustotě (0,3—0,5) jaderných min na 1 km fronty. Vzhledem ke značným obtížím průzkumu při zjišťování uložených jaderných min a při jejich zneškodňování, bude příprava a vedení útoku s překonáváním jaderných zátarasů složitým a náročným způsobem vedení bojové činnosti (viz Vojenská mysl číslo 1, 2 a 4/1976). Přitom počítáme, že nepřítel bude s největší pravděpodobností jaderné miny používat. Proto útok s překonáváním jaderných zátarasů nebude žádnou zvláštností.

Překonávání jaderných zátarasů bude vyžadovat cílevědomou přípravu vojsk a úsilí velitelů a štábů k všestrannému zabezpečení útoku. Ještě **před zahájením útoku** bude třeba:

- prověřit hermetizaci tanků, bojových vozidel, kabin a karosérií speciálních vozidel, jejich vybavenost k překonávání prostoru radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů prostředky ke zvýšení průchodnosti terénu, samovyproštění, hasicími přístroji a prostředky speciální očisty;

- u jednotek zkontrolovat stav přístrojů radiačního průzkumu a prostředků pro vytyčování zamořených úseků a objížděk;

- u jednotlivců prověřit úplnost a stav prostředků protichemické ochrany jednotlivce a před zahájením útoku vydat nabitě dozimetry a radioprotektivní látky.

Ještě před zahájením útoku organizujeme skupiny zneškodňování jaderných min, odřady zabezpečení pohybu, odřady odstraňování následků použití ZHN a je-li dostatek času i nácvik jejich činnosti.

Pokračujeme v intenzivním průzkumu jaderných zátarasů. Na základě jeho výsledků doplňujeme údaje do map předběžného vyhodnocení účinků jaderných zátarasů, seznamujeme s nimi podřízené štáby a podle potřeby doplňujeme a upřesňujeme úkoly vojskům. Pokud to situace dovolí, organizujeme a vedeme před zahájením útoku boj s jednotkami a prostředky nepřítele,

kteřé zabezpečují skladování, přepravu a ukládání jaderných min (letectvo, raketové vojsko, výsadky apod.), s cílem zabránit jejich uložení.

S dosahováním pohotovosti vojsk k útoku a zaujímáním výchozího prostoru pro útok do bojových sestav začleňujeme skupiny zneškodňování jaderných min a odřady zabezpečení pohybu.

Po zahájení operace (boje) musí velitelé a štáby zaměřit hlavní pozornost na

- organizování a vedení průzkumu zátarasů s cílem zjistit další zprávy o jejich systému a přípravě k aktivaci jaderných min;

- ničení jednotek, které zabezpečují aktivaci, obranu a ochranu jaderných min;

- řízení bojové činnosti vojsk tak, abychom zabránili dalšímu ukládání a aktivaci jaderných min a abychom jaderný zátaras překonali v co nejkratší době.

Požadavek **zabránit uložení jaderných min** zdůvodňují tím, že zneškodnění již uložené jaderné miny je velmi obtížné. Je to proto, že jaderná mina může být uvedena k výbuchu různými způsoby. Je dobře zamaskovaná, bráněná jednotkami ochrany a obrany, chráněná výbušnými i nevýbušnými zátarasy a několikanásobně zabezpečena proti zneškodnění. Také schopnost průzkumných jednotek (těžiště průzkumu jaderných min vzhledem k hloubce, v níž jsou zpravidla ukládány, je na BPzH a PzS pluku a divize) určit prostor uložení jaderné miny je značně omezená.

Nepodaří-li se zabránit nepříteli v uložení jaderných min, bude nutné veškerou činnost vojsk zaměřit k **znemožnění jejich aktivace**.

Po zahájení útoku ničí raketové vojsko, dělostřelectvo a letectvo místa velení jednotek aktivace jaderných min, stanoviště roznětu a jednotky obrany a ochrany jaderného zátarasu. Útvary a jednotky radioelektronického boje ruší síť velení, aktivace jaderných min a jednotek obrany a ochrany.

Do zjištěných nebo předpokládaných prostorů umístění stanovišť roznětu a uložení jaderných min vysíláme předsunuté odřady, nebo vysazujeme vzdušné výsadky.

Předsunuté odřady a prvosledové jednotky na základě zpráv průzkumu pronikají za podpory palby dělostřelectva a úderů letectva do prostorů uložení jaderných min, zneškodňují je, ničí roznětová stanoviště a rychle rozvíjejí útok do hloubky obrany nepřítel. Tyto úkoly plní v součinnosti se skupinami zneškodňování jaderných min.

Skupiny zneškodňování jaderných min se obvykle ničení jednotek obrany a ochrany nezúčastňují. Jsou-li však nepřátelské jaderné zátarasy silně bráněny, zúčastňuje se zteče jednotek bránících jadernou minou i vševojsková část skupiny zneškodňování jaderných min. Aby skupina zneškodňování jaderných min mohla plnit úkol ve prospěch jednotky, v jejíž sestavě působí, je nutné, aby svůj úkol splnila v co nejkratší době, mohla se zařadit znovu do její sestavy a zneškodňovat nově zjištěné jaderné miny. K tomu je nutné v co nejkratší době zničit jednotky obrany a ochrany, proniknout do prostoru uložení jaderné miny, zabezpečit práci podskupiny pro ničení, co nejdříve nalézt místo uložení jaderné miny a zneškodnit ji (poškodit nebo zničit).

To představuje při dostatečně přesně zjištěných souřadnicích místa uložení jaderné miny, u dobře vycvičené skupiny zneškodňování jaderných min, jak ukazuje praxe z výcviku u vojsk, dobu 2—3 hodiny na jednu minu. Vzhle-

dem k těmto možnostem skupin zneškodňování jaderných min je nutné je především začleňovat do sestavy předsunutých odřadů, nebo praporů prvních sledů, podle situace i do průzkumných jednotek proto, aby do příchodu hlavních sil divizí prvního sledu mohly jaderné miny spolehlivě zneškodnit.

Hlavní úsilí při zjišťování a zneškodňování jaderných min položíme především na hlavní směry postupu vojsk a ovládnutí v nejkratší době těch důležitých prostorů, na nichž bude záviset úspěšné splnění cílů operace a boje (hlavní komunikace, soutěsky, průchody lesními masívy, přechody přes vodní toky apod.).

Na základě zkušeností ze cvičení vojsk Sovětské armády a armády NDR se podařilo z počtu zjištěných jaderných min (průměrně 60 % všech uložených min) zneškodnit 50—80 % do příchodu hlavních sil divizí prvního sledu, což představuje pouze 30—55 % všech uložených jaderných min. Tzn., že můžeme reálně počítat s aktivováním 50 i více procent jaderných min v průběhu útoku.

Nepřítel může jaderné miny aktivovat několika způsoby:

- současně všechny v celém jaderném zátarasu (před zahájením útoku nebo v jeho průběhu);
- současně všechny jen na těch směrech, kde probíhá bojová činnost vojsk;
- postupně podle toho, jak budou přicházet do prostorů jednotlivě položených jaderných min.

Po aktivování jaderných min musí štáb:

- zjistit epicentra, druh výbuchu jaderných min, ráží, jakož i zasažené jednotky (objekty);
- předvídat prostory zasažení, radioaktivní zamoření, boření, záplav a požárů;
- ihned varovat vojska před radioaktivním zamořením a ukrýt je;
- organizovat radiační, ženíjní a důstojnický průzkum ohnisek zasažení a pásem radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů;
- navrhnout prostory a dobu vyvedení vojsk a týlu z prostorů nebezpečného a silného radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů;
- řešit nejvýhodnější směry a způsoby překonání pásma (prostorů) radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů a opatření k úpravě objížděk a pomocných cest;
- nelze-li překonat tato pásma (prostory) z chodu, určit vyčkávací prostory vojsk;
- předběžně vyhodnotit možné ztráty;
- řešit opatření k odstranění následků výbuchů jaderných min na živou sílu, techniku a materiál, tj. záchranné práce a léčebně odsunová opatření, speciální očistu osob, deaktivaci techniky a materiálu.

Tyto úkoly plní štáb na základě zpráv o situaci zasažených vojsk a předpovědi prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů. Tyto údaje zakresluje do mapy vyhodnocení účinků jaderného zátarasu. Jestliže nepřítel aktivuje jaderné zátarasy jenom na směrech postupu vojsk, anebo jednotlivé jaderné miny, musí si vyhodnocení účinků jaderných zátarasů neustále doplňovat o nové údaje, podle potřeby navrhnout postupně veliteli přijetí dalších opatření a po jejich schválení vydávat ihned úkoly vojskům.

Základním podkladem pro reálné vyhodnocení účinků aktivovaných jaderných min však budou především údaje z **průzkumu ohnisek zasažení**, prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů. K tomu úkolu se vyčleňují průzkumné hlídky složené z důstojníků, chemické a ženijní průzkumné hlídky, vysílané též ve vrtulnících (letounech). Tyto hlídky zjišťují celkovou situaci v prostorech výbuchů jaderných min, a to:

- rozsah prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů a stupeň zasažení živé síly a techniky účinky výbuchů;

- nejvýhodnější směry pro překonání jaderného zátarasu.

Na základě výsledků tohoto průzkumu odhadujeme objem prací k ženijní úpravě objížděk, budování pomocných cest a rozsahu záchranných prací v ohniscích zasažení živé síly a techniky.

Návrh na rozhodnutí k překonání aktivovaného jaderného zátarasu a odstranění následků použití jaderných min přednáší veliteli náčelník štábu vševojskové armády (svazku). Na jeho přípravě se podílejí důstojníci operačního, chemického, ženijního oddělení, štábu týlu (zdravotnické služby) a podle potřeby i náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Zpravodajský náčelník kromě toho informuje velitele o pravděpodobném zámyslu nepřítele po aktivování jaderných min a předpokládaném jejich dalším použití.

Velitel armády (divize) po vlastním zhodnocení situace a vylechnutí návrhů pro překonání jaderného zátarasu je povinen (bude-li to nutné):

- upřesnit úkoly vojskům;

- stanovit druh a způsob překonání pásem radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů a nebo určit vyčkávací prostory, nelze-li tato pásma překonat z chodu;

- stanovit úkoly k úpravě cest obejítí prostorů boření, záplav a požárů;

- uložit úkoly k odstranění následků použití jaderných min.

K úspěšnému překonání prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů je nutné organizovat všestranné jeho **ženijní zabezpečení**. Na zvolené směry překonání po poklesu vysokých úrovní radiace vysíláme za průzkumnými a zajišťovacími jednotkami ženijní jednotky pro úpravu cest.

Průměrná doba k úpravě pochodových os při základních hustotách minování v různě členitém terénu — viz tab. 1.

Pro překonání prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů, bude nutné učenit bojovou sestavu tak, abychom využili maximálně ochranných vlastností techniky. Do prvního sledu vyčleníme tankové jednotky, které při využití ochranných vlastností pancíře a vysoké průchodnosti terénem proniknou jako předsunuté odřady na nejvýhodnějších směrech, zničí nepřítele za jaderným zátarasem, obsadí nařízené prostory a čáry (v součinnosti s výsadky) a udrží je do příchodu hlavních sil divize (pluku).

Svazky a útvary prvního sledu musí být připraveny po překonání prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů rozvíjet úspěch a zničit nepřítele za jaderným zátarasem.

K zabránění hromadění jednotek, bojové a dopravní techniky před pásmy boření, radioaktivního zamoření, záplav a požárů, budeme přísně dodržovat nařízené pořadí překonávání. Bude-li nutné vyčkávat poklesu vysokých úrovní radiace a uvolnění překážek, opustí jednotky komunikace, ukryjí se a vyčkávají v nařízených prostorech na rozkaz k zahájení překonávání zátarasu. Přitom je nutné organizovat u těchto jednotek důslednou protivzdušnou obranu a opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení. K zajištění organizova-

Průměrné doby potřebné k překonání jaderného minového pásu

Hustota jad. min na 1 km fronty	Průměrná doba potřebná k úpravě pochodových os v h	Doba potřebná pro přesun pásem zátarasů v h	Průměrná doba poklesu vysokých úrovní radiace v h	Celková doba potřebná pro překonání jad. min. pásu v h
rovinatý terén				
0,35	1:15	2:08	2:19	5:42
0,5	1:15	2:33	5:12	9:00
0,75	4:30	2:40	11:39	18:49
1,0	5:40	2:50	17:20	25:50
středně členitý terén				
0,35	1:40	2:03	2:06	5:54
0,5	3:24	2:10	7:02	12:36
0,75	6:36	2:53	24:31	33:00
1,0	11:20	2:57	33:32	47:48
horský a zalesněný terén				
0,35	8:36	2:26	167	178
0,5	12:30	2:42	314	329
0,75	16:20	3:35	374	394
1,0	23:36	4:29	543	571

Poznámka:

Údaje vycházejí z ochranných vlastností bojové techniky před radioaktivním zářením koeficientu 10, tj. tanků a zařízení na tankových podvozcích. U ostatní techniky se doba potřebná k zahájení jejího úpravy terénu prodlouží.

Tuto tabulku sestavil kolektiv sovětských autorů za pomoci samočinného počítače Minsk. Základními podklady pro výpočet byly údaje o členitosti terénu (možnosti pohybu techniky mimo komunikace), úrovních radiace a jejich poklesu po výbuchu jaderných min v jaderném minovém pásu o různé hustotě, časových možnostech úpravy cest a doby potřebné pro překonání jaderného minového pásu. Řada údajů byla ověřena na cvičeních Sovětské armády.

ného překonání prostorů radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů bude vhodné rozvinovat orgány pořádkové a regulační služby.

V případě, že není v pásmu útoku divize (pluku) žádný vhodný směr k překonání aktivovaného jaderného zátarasu, může podle rozhodnutí nadřízeného velitele zmanévrovat na nový směr.

Průměrné doby potřebné k překonání jaderného minového pásu — viz tab. 1.

Při překonávání prostorů radioaktivního zamoření dodržujeme zásady stanovené předpisy. Přesun probíhá co nejrychleji, aby se zkrátil pobyt v zamořených prostorech a zvětšujeme vzdálenosti vozidel, aby nedocházelo ke zviřování prachu a zamořování vozidel. Je třeba maximálně omezit zastavo-

vání vozidel v prostorech radioaktivního zamoření, zvláště v pásmech C a D. K tomu je nutné ještě před vstupem do těchto prostorů prověřit sjízdnost komunikací.

Přítom zachováme zásadu, že prostory radioaktivního zamoření překonáváme na tancích do maximálně 500 R/h úrovně radiace, na obrněných transportérech do 200 R/h a na autech do 100 R/h. Obejití prostoru nálevky a prostoru rozhozu zeminy těsně po výbuchu jaderné miny bude možné vzhledem k vysokým úrovním radiace pouze v tancích, a to ne blíže jak 250 m od této hranice z návětrné strany. To představuje u ráže jaderné miny 1 kt vzdálenost asi 300—350 m a u 10 kt asi 600—650 m od epicentra výbuchu.

Prostory boření, závalů a ničení terénu v krátké době po výbuších jaderných min, vzhledem k vysokým úrovním radiace poblíž epicenter výbuchu, budou útvary a jednotky prvního sledu obcházet, a to především z návětrné strany. Nebudou-li moci tyto prostory obejít, budou nuceny po poklesu vysokých úrovní radiace uvolnit cesty. Částečné závaly budou však moci odstraňovat pravděpodobně až ženijní jednotky divize při úpravě divizních cest a souvislé závaly (mimo prostor rozhozu horniny) armádní ženijní útvary a jednotky.

Prostory požárů, které mohou za výhodných povětrnostních podmínek vzniknout po aktivaci jaderných min, budeme obcházet a bude-li to nutné činit opatření k zabránění jejich šíření (lokalizaci) do prostorů rozmístění jednotek, materiálu anebo os přesunu.

Při vzniku záplav po aktivaci jaderných min organizujeme především podrobný ženijní a radiační průzkum a na základě konkrétní situace buď tyto prostory obcházíme, anebo je překonáváme různými způsoby přeprav. Po poklesu vodní hladiny upravíme zabahněné a zatarasené cesty a obnovíme stržené mosty. Tyto práce vykonají pravděpodobně až ženijní svazky a útvary armády a frontu.

Po překonání rozsáhlých prostorů radioaktivního zamoření terénu a vody bude nutné organizovat úplnou **speciální očištu** buď po jejich překonání, anebo po splnění úkolu.

I když nepříteli se nepodaří vždy aktivovat jaderné miny v době, kdy prostorem uložení budou procházet jednotky, přesto je třeba počítat s tím, že bude často docházet k případům ničení jednotek přímými účinky jaderných min.

Způsob odstraňování následků použití jaderných min u zasažených vojsk bude ovlivňovat charakteristika podzemního jaderného výbuchu a jeho ničivé účinky.

Rozhodujícím způsobem bude ovlivňovat odstranění následků použití jaderných min především radioaktivní zamoření terénu, dále v první hodině po výbuchu snížená viditelnost v okolí epicentra výbuchu (kouř, prach) a vzniklé překážky, závaly a požáry.

Odstraňování následků po výbuších jaderných min odřady odstraňování následků bude klást vysoké nároky na organizační schopnosti i na morální stav velitelů a jednotek. Bude nutné organizovat intenzivní stranickopolitickou práci jak se zasaženými jednotkami, tak i s příslušníky jednotek odstraňování následků, a to proto, že si vojáci budou uvědomovat možnost vzniku nemoci z ozáření, těžce zasažení budou mít již prvotní její příznaky a bude nutné u nich vyvolat důvěru ve své uzdravení.

Vedení útoku v podmínkách používání jaderných min nepřítelem bude klást vysoké nároky na velitele, štáby a vojska všech stupňů.

Podmínkou úspěchu při vedení útoku s překonáváním jaderného zátarasu bude zabránit nepříteli v uložení co největšího počtu jaderných min a to ničením jednotek, které zabezpečují ukládání, obranu, ochranu a aktivaci jaderných min. Nepodaří-li se tento úkol splnit, potom zneškodnění uložených jaderných min bude velmi složité a bude úspěšné pouze asi z 50 až 80 procent.

Po aktivaci jaderných min (minimálně 50 % všech uložených min) dojde k ničení jednotek v prostoru jaderného zátarasu a vzniku rozsáhlých pásem radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů. Jejich překonání bude představovat při větších hustotách jaderných min značné zdržení v postupu vojsk. Dojde ke značným ztrátám přímými účinky výbuchu jaderných min a radiačním ztrátám při pobytu v prostorech radioaktivního zamoření. Složitým úkolem bude i odstranění následků výbuchu jaderných min zásahem odřadů odstraňování následků.

Z toho důvodu je nutné, abychom při zjištění příprav nepřítele k použití jaderných min učinili všechna opatření k zabránění nepříteli v uložení a aktivaci jaderných min. Jedině v tomto případě budou moci vojska úspěšně splnit uložené jim útočné úkoly.

STŘETNÝ BOJ A VZDUŠNÝ VÝSADEK

K účinnému využití výsledku jaderných úderů a k zabezpečení rychlého tempa postupu budeme zpravidla na hlavním směru útoku divize vysazovat **vzdušný výsadek**. V souladu s ustanovením předpisu Vševojsk-1-1 to může být zesílený mostofeický prapor, který při vysazení z vrtulníků bude plnit úkoly jako **taktický vzdušný výsadek**.

Ve prospěch divize nejen na hlavním, ale i na druhém směru může působit **vrtulníkový, padákový anebo kombinovaný výsadek** (v závislosti na možnostech).

Celkovou hodnotu vysazovaných jednotek, hloubku vysazení, délku bojové činnosti, důležitost předpokládaných prostorů vysazení u jednotlivých druhů výsadků bude bezprostředně ovlivňovat celkový vývoj situace na frontě, charakter bojového úkolu, jakož i **druh bojové činnosti**.

Jiné podmínky bude vytvářet útok, střetný boj anebo obrana.

V minulých článcích jsem věnoval potřebnou pozornost zohlednění variant použití vzdušných výsadků, zejména v útoku, jako hlavnímu druhu bojové činnosti. Určitým způsobem jsou opomíjeny celkové možnosti bojového použití vzdušných výsadků ve střetném boji.

Článek 179 Vševojsk-1-1 stanoví „... že střetný boj je druh boje, při němž se obě strany snaží dosáhnout svého cíle útočnou činností...“ Ke střetnému boji bude nejčastěji docházet při rozvíjení hlavních sil divize z pochodu. Prakticky na počátku bojové činnosti, kdy o předstížení nepřítel v **ovládání výhodných a mnohdy i rozhodujících čar a prostorů**, jako

např. hraničních přechodů a jejich přístupů na jednotlivých směrech.

Soudobá bojová činnost, která se vyznačuje vysokou manévrovostí, dynamičností, rychlými a náhlými změnami situace, vedením boje na široké frontě, vytvářením značných mezer anebo zničených, popř. zatarasených prostorů, nepřímo ovlivňuje tu skutečnost, že **k střetnému boji bude docházet i v průběhu bojové činnosti, prakticky za útoku anebo i v obraně**.

Ustanovení, že na hlavním směru útoku divize můžeme vysadit z vrtulníků taktický vzdušný výsadek, platí pro vedení střetného boje.

Proto uvedu názory na možné varianty bojového použití vrtulníkového výsadku ve střetném boji, včetně padákových a kombinovaných výsadků. K tomu mě vede skutečnost, že jednotlivá ustanovení řádů a předpisů tuto činnost dostatečně nevyvětlují.

Prakticky u divize může dojít k střetnému boji za různých podmínek. Můžeme si stanovit určité vstupní předpoklady. Např. divize bude organizovat pochod z týlu k frontě, z prostoru denního odpočinku do vyčkávacího prostoru, z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení, při zajišťování operační sestavy anebo překrytí státní hranice, při odražení agrese nepřítel, přechodu do rozhodné útočné činnosti, jakož i při boji se zálohami nepřítel.

Právě při střetném boji je zřejmé, že obě bojující strany se budou snažit eliminovat nedostatečné zprávy o složení, prav-

děpodobné síle, možnostem i zámyslu nastávající činnosti protivníka, na základě toho nejen získat, ale i udržet rozhodující iniciativu. Střetný boj se bude též vyznačovat značnými mezerami v sestavách vojsk a odkrytými boky. To vše bude vytvářet výhodné podmínky pro to, aby kterákoliv strana využila „přímo nabízející se slabiny“ v sestavě protivníka a rozhodnou činností pronikla do boku a týlu jeho sestavy. Zatím co na jedné straně vzniklé mezery vytváří větší možnost ničit protivníka po částech, tak včasné obsazení předpokládaných čar zabezpečuje vyšší stabilitu celé sestavy divize s důrazem na zabezpečení boků a týlu.

Mimo otázek rychlého, kvalitního rozhodovacího procesu velitelů bude zde sehrávat rozhodující úlohu **předjetí nepřítele v jaderných a leteckých úderech v obsazení výhodných, důležitých čar**, ve včasné zahájení dělostřelecké palby, zabezpečení rozvinutí hlavních sil a ve vedení překvapivé zteče. Ovládnutí výhodné čary, jak uvádí předpis, můžeme ztotožňovat i s určitým prostorem. Protože cílem je vytvořit příznivé podmínky pro předjetí nepřítele v námi zvoleném terénu, prakticky na pomyslné čáře a dovedným, překvapivým manévrem mu způsobit nejen ztráty, ale vytvořit podmínky pro přechod do rozhodné útočné činnosti, popř. do pronásledování.

Ovšem s přihlédnutím na předpokládanou konfiguraci terénu, nedostatek podélných pochodových os, možnosti zatarasení, zamoření rozsáhlých prostorů, nutnost volby onjždě v podstatně horším terénu bude málo pravděpodobné, že **výhodné čary a s potřebným časovým předstihem** budou obsazovat pouze prvky pochodového zajištění.

Navíc tyto čary, které bezprostředně ovlivní nastávající bojovou činnost, nemusí být pouze **na směru postupu, ale i na bocích**. A to podstatně ovlivňuje nejen potřebný čas, ale i vyčlenění dalších sil a prostředků, protože boční čary nemusíme dosáhnout přímočarým manévrem. V řadě případů to nedovolí schůzka terénu a vlastní průběh komunikací.

Bojové použití **vzdušných výsadek ve střetném boji má tudíž plné uplatnění**. Praxe nám potvrzuje, že pouze **vzdušný výsadek** je schopen v krátké době přepravit vzduchem osoby a materiál do předem zvoleného prostoru. Pokud některé prostory vysazení nezabezpečí úspěšně přistání padákových výsadek, najdou uplatnění vrtulníky.

Z těchto hledisek můžeme stanovit, jaké úkoly mohou vzdušné výsadky plnit.

Předpis Vševojsk-1-1 v článku 200 uvádí, že „... **taktického vzdušného výsadku**, vysazovaného od divize se používá k **ničení jaderných zbraní a k pomoci útočícím útvarům při zničení hlavních nepřátelských uskupení ... někdy zaujme vzdušný výsadek výhodnou čaru a svou aktivní činností zdržuje přísun nepřátelských záloh na bojiště ...**“

Můžeme tedy přijmout dílčí závěr, že v střetném boji počítáme **pouze** s vrtulníkovými výsadky. A navíc, že druhy bojové činnosti, **postrádají specifiku střetného boje**.

K dosažení stanoveného cíle střetného boje mohou též divize uskutečnit velmi rychlý a rozptýlený přesun i na velké vzdálenosti. Proto na pravděpodobné směry postupu hlavních uskupení nepřítele a jeho prostředků jaderného napadení vysíláme skupiny hloubkového průzkumu. V souladu s ustanovením předpisu Zprav-1-1 tyto skupiny v prvním pořadí vedou průzkum jaderných prostředků, předsávají potřebné souřadnice pro vlastní raketové vojsko a v druhém pořadí mohou vést diverzní činnost. Přitom k diverzní činnosti přecházejí pouze v době, kdy je nebezpečí z prodloužení. Současně zaměřují svou průzkumnou činnost na důležité komunikační, po kterých se přesunují hlavní síly nepřítele.

Při promítnutí vzdálenosti vysazení a prostoru působení těchto skupin od prvků pochodového zajištění a zejména hlavních sil divize zůstává značná část prostoru neúčinně nastávající činnosti bez účinné kontroly. Ke zpomalení postupu nepřítele můžeme využít zásahů stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva. Současně také vzdušného výsadku, který na směru pravděpodobného postupu nepřítele můžeme vysadit na nejdůležitější prostory, jako jsou přechody přes vodní tok, soutěsky, přístupy k lesnímu masivu, údolí a komunikační uzly. Jejich včasné ovládnutí donutí nepřítele k nečekanému zahájení bojové činnosti v neplánovaném prostoru. Tím vzdušný výsadek v součinnosti s vlastním letectvem a při využití potřebných údajů od skupin hloubkového průzkumu získá potřebný čas pro vlastní pozemní vojska. Za předpokladu, že nepřítel části sil bude zavázán do boje a hlavními silami bude olnisko odporu obcházet, opět získáme potřebný čas. A to je rozhodující činitel střetného boje.

Proto není správné, že ve střetném boji mají uplatnění pouze vrtulníkové výsadky, ale i padákové anebo kombinované výsadky ve prospěch divize. Prakticky všechny druhy vzdušných výsadek.

Podle zkušenosti můžeme ve **střetném boji pro vzdušný výsadek** stanovit tyto bojové úkoly:

— ovládnout výhodný prostor na stanovené čáře, který udržet do příchodu hlavních sil divize,

— ovládnout určenou čáru k zabezpečení boku a styku divize,

— zatarasovat osy postupu nepřítel s využitím vysoce brizantních trhavin a zápalných látek,

— přepadat VS formou léček, zřizovaných kombinovaných fugasů se zpožděným účinkem,

— ničit jaderné prostředky nepřítel za přesunu obdobným způsobem jako velitelská stanoviště,

— ničit výsadek nepřítel a zabezpečit rychlé proniknutí vlastních pozemních vojsk tímto prostorem,

— vyhledat rozhodující mobilní objekty a cíle malých rozměrů pro navádění vlastního stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva.

Tyto úkoly můžeme plnit různou formou bojové činnosti. Můžeme zde použít tyto parametry:

1. Vzdušný výsadek vysadíme přímo na výhodnou čáru.

2. Hlavní síly vzdušného výsadku vysadíme na výhodnou čáru a část sil na přístupy ve vzdálenosti až 5 km.

3. Vzdušný výsadek vysadíme do dvou i více prostorů na přístupech k výhodné čáře ze vzdálenosti 5–10 i více km.

4. Vzdušný výsadek vysadíme do několika prostorů, které jsou učeněny za sebou anebo vedle sebe. Přitom vzdálenost mezi jednotlivými prostory vysazení může být 10 i více km.

5. Vzdušný výsadek vysadíme na větší vzdálenost, zpravidla 30–50 km před výhodné čáry na směru postupu divize anebo k zabezpečení boků.

Přitom jednotlivé varianty vysazení můžeme libovolně kombinovat, což závisí na konkrétním charakteru bojového úkolu vzdušného výsadku, hloubce vysazení, délce bojové činnosti, způsobu podpory a bezprostřední konfiguraci terénu v prostoru vysazení a vedení bojové činnosti.

Pokud použijeme **padákový anebo kombinovaný výsadek** ve prospěch divize, pak hloubka vysazení a šířka bojového úkolu může být **podstatně větší a celkové možnosti se několikanásobně zvýší**. Prakticky půjde o vysazení a vedení bojové činnosti na velkém prostoru. Tzn., že vzdušný výsadek podle druhů můžeme vysadit do různé hloubky, na více míst, což bezprostředně znesnadní postup a možnost manévru nepříteli.

Vrtulníkový výsadek v závislosti na organizační struktuře motostřeleckého praporu, počtu a typu přidělených vrtulníků může plnit úkoly podle jednotlivých variant, **v prostorovém a časovém omezení**. Jestliže vzdušnou přepravu a vysazení vrtulníkového výsadku zabezpečí velkapatní vrtulníky, celkové bojové možnosti se **několikanásobně zvýší**. Zvýší se i **rozměr prostoru vysazení, hloubka vysazení a délka samostatné bojové činnosti**.

Ve střetném boji nebude výjimka, kdy do vzdálenějších prostorů bude **současně** vysazen **padákový výsadek** a na poměrně kratší vzdálenost na směr postupu hlavních sil divize anebo k zabezpečení boků **vrtulníkový výsadek**. Popř. k ovládnutí výhodné čáry pro hlavní síly divize budeme plánovat **kombinovaný výsadek** (v prvním pořadí vysadíme padákový výsadek, který zničí nepřítel v prostoru vysazení a zabezpečí přístání dalšího sledu. V druhém pořadí přistane vrtulníkový výsadek na zajištěných přistávacích plochách a bezprostředně přechází na jednotlivé směry k zesílení padákových výsadeků).

Požadavky na bojové použití vzdušných výsadeků různého druhu budou z hlediska možných úkolů neustále stoupat. Odpovídá to současněmu trendu zvyšování vzdušné mobilnosti nejen pozemních útvarů a svazků, ale i rozhodujících jednotek druhé vojsk. Rozmanitost bojových úkolů, které mohou vzdušné výsadky plnit ve prospěch divize, nemůžeme aplikovat pouze na vrtulníkové výsadky. Vždy bude záviset na konkrétní situaci, důležitosti charakteru úkolu a celkových možnostech vzdušné přepravy.

Přitom chci zdůraznit, že ve střetném boji je a bude rozhodující čas.

Jaké jsou vůbec časové možnosti ovládnout předem stanovenou výhodnou čáru?

Za předpokladu, že pochod divize bude organizován s předvídáním střetného boje na třech pochodových osách (pluky na samostatných směrech), tak před hlavní síly divize bude vyslán **předsunutý odřad**. Na dalších osách k zabezpečení hlavních sil pluků **předvoje**.

Požadavkem je, aby předsunutý odřad postupoval ve vzdálenosti **dvou až tří hodin pochodu, tzn. 40–60 km, a předvoje 20–30 km. Navíc před předvojem ve vzdálenosti 5–10 km čelní pochodová záštita**.

Lze namítnout, že při pochodu smíšených proudů může být průměrná rychlost podstatně vyšší. Ovšem to ovlivňuje skutečná rychlost přesunu dělostřeleckých útvarů. Proto můžeme pro další kalkulaci stanovit průměrnou rychlost 25 km/h.

Tabulka 1

P č.	Prvky	Vzdálenost	Čára č. 1 Potřebný čas	Vzdálenost	Čára č. 2 Potřebný čas
1.	PO	90	3,36/09,36	120	4,48/10,48
2.	ČPZ předvoje	115	4,36/10,36	145	5,48/11,48
3.	Předvoj	120	4,48/10,48	150	6,00/12,00
4.	Hlavní síly	140	5,36/11,36	190	7,36/11,36

Při pochodu divize po třech osách můžeme délku každého proudu dosahovat 100 i více km. Teoreticky žád proudů se dostane na pomyslnou čáru čela proudu za 4 hodiny.

Za předpokladu, že důležitá čára číslo 1 (2) je vzdálena 90 (120) km v 06.00 h, pak pravděpodobnost dosažení — viz tabulku 1.

V tabulce počítáme s hodnotami, kdy PC je vzdálen od hlavních sil 50 km, předvoj 20 km a pochodové zajištění od předvoje 5 km. Současně v čitateli uvádím potřebnou dobu pro překonání uvedené vzdálenosti a ve jmenovateli astronomický čas dosažení jednotlivých čar.

Z výpočtů je zřejmé, kolik hodin a jaká hodnota útvárů z divize dosáhne stanovené čáry. K tomu připočítat určité koeficienty, kterými můžeme stanovit nižší anebo vyšší průměrnou rychlost.

Můžeme za těchto podmínek vysadit taktický vzdušný výsadek?

Opět je nutné si stanovit určité předpoklady. V 06.44 h je předstunutý odřad od čáry č. 1 90 km, hlavní síly divize 140 km. Motostřelecký prapor, který je určen k činnosti v taktickém vzdušném výsadeku, se přesunuje v hlavních silách divize zpravidla v druhém sledu. V tom případě může být vzdálen od stanovené čáry 150—180 i více km.

Vezme-li se v úvahu průměrný čas, který je potřebný na plánování bojového použití taktického vzdušného výsadeku, zajištění vyčkávacího prostoru, rozpoznání nakládacích míst, naložení materiálu, nasazení osob a bojový let do prostoru vysazení, vyjde souhrnně potřeba **5—8 hodin**. Pak taktický vzdušný výsadek nemůže uspět ani pro vysazení na čáru číslo 2. Současně za každou hodinu, kterou bude taktický vzdušný výsadek soustředěn ve vyčkávacím prostoru, se budou hlavní síly divize vzdalovat v průměru o 25 km,

tj. celkem o 125—200 km. Zde dochází k další disproporcii z hlediska účinného doletu vrtulníků. Na základě těchto skutečností můžeme přimnout dílčí závěr, že **bojové použití taktického vzdušného výsadeku ve střetném boji je za takových podmínek málo pravděpodobné**.

Ovšem je pravděpodobné za předpokladu, že vysazení připravíme vžitými zásadami jako pro útočnou činnost. Zvláštností střetného boje si přímo vynucují nejen docenit, ale i aplikovat tyto specifiky na způsob přípravy a bojového použití vzdušného výsadeku jednotlivých druhů, tzn. padákového, kombinovaného anebo vrtulníkového.

V další části ukáží, co je nutné učinit k zabezpečení **reálného vysazení** taktického vzdušného výsadeku **ve střetném boji**. Jde o tato opatření:

- **plánovat** použití taktického vzdušného výsadeku ve variantách **na celou hloubku** útoku divize,

- podle počtu prostorů vysazení **stanovit** co do úkolu možné bojové sestavy, rozsahu přidělení posilových prostředků, **stejně varianty**, které se mohou lišit pouze charakterem terénu,

- **předem stanovit** pravděpodobné **vyčkávací prostory** pro naložení a nasazení taktického vzdušného výsadeku opět vzhledem k variantám vysazení a rychlosti postupu vlastních jednotek.

- podle variant vysazení mít **připraven rozpočet pro vzdušnou přepravu a vysazení** (bližší údaje jsem uvedl ve VM 4/74),

- pro každý vyčkávací prostor mít stanovenou **trať bojového letu** a potřebnou dobu dosažení nakládacích míst od obdržení signálu k vysazení,

- motostřelecký prapor a přidělené jednotky, předurčené k bojové činnosti v týlu nepříteli, mít **soustředěny v rámci hlavních sil divize**,

- u praporu mít vyčleněn **zpětný od-**

řad a potřebné mobilní prostředky se zvyšou zálohou munice a materiálu,

— příslušníci taktického vzdušného výsadku prostudují podrobně **terén v prostoru vysazení,**

— při zaujetí kteréhokoliv vyčkávacího prostoru mít předem stanovený **signál pro varianty vysazení,**

— po obdržení signálu k vysazení brát na vzdálenost pouze materiál **podle platné varianty.**

Taktický vzdušný výsadek musíme průběžně seznamovat a sladovat k bezprostřední nastávající bojové činnosti.

Po obdržení signálů k vysazení motostřeleckého praporu zaujímá nejbližší předem určený vyčkávací prostor, kde probíhá:

— sladění činnosti na podkladě posledních zpráv o nepříteli,

— kontrola rozdělení jednotek podle plánu naložení a nasazení,

— vytyčení nakládacích míst,

— organizace naložení bojové techniky, materiálu a nasazení osob,

— předání signálu o dosažení pohotovosti ve vrtulnících.

Přítom může dojít k situaci, kterou při předvídání střetného boje nelze vyloučit. Velitel taktického vzdušného výsadku bude muset zaujmout i **neplánovaný vyčkávací prostor.**

V takovém případě je **velitel divize se svým štábem** povinen předat včas a souběžně signál k veliteli taktického vzdušného výsadku a veliteli vrtulníkového útvaru. Obdobně musí upřesnit, přesně určit prostorové a časové vymezení zaujetí nového vyčkávacího prostoru s uvedením doby pohotovosti na nakládacích místech.

Konkrétní čas vysazení může také předat současně anebo až po zaujetí vyčkávacího prostoru popř. před nebo při dosažení pohotovosti na nakládacích (např. při ukončení naložení bojové techniky, materiálu, před nasazením osob nebo po nasazení osob).

Při zaujetí neplánovaného vyčkávacího prostoru musí **velitel taktického vzdušného výsadku** učinit potřebná opatření k podrobné rekognoskaci nakládacích míst a stanovit přesný počet vrtulníků, které na nich přistanou. Současně musí zabezpečit vytyčení nakládacích míst pro přistání operační skupiny od vrtulníkového pluku, která s potřebným časovým předstihem společně s ním sladí nové otázky včetně konkrétního rozdělení vrtulníků v neplánovaném vyčkávacím prostoru.

Počáteční rekognoskace s velitelem, který je určen pro činnost v taktickém

vzdušném výsadku, se bezprostředně zúčastní příslušník anebo několik letců ze **skupiny bojového velení letectva**, kteří vyhodnotí potřebné přistávací prametry.

Při realizaci těchto opatření budou skutečně časové možnosti vysazení taktického vzdušného výsadku mnohem vyšší.

V případě, kdy velitel divize vydá v 06.00 hodin souběžně signál k vysazení taktického vzdušného výsadku na konkrétní variantu, můžeme počítat s dosažením stanovené čáry číslo 1 (2) v této době:

— proniknutí signálu k veliteli taktického vzdušného výsadku a k veliteli vrtulníkového útvaru do 2'

— zaujetí vyčkávacího prostoru motostřeleckým praporem, během přesunu sladěvání potřebných otázek 20'

— rozdělení sil a prostředků, materiálů na určená nakládací místa v souladu s plánem vzdušné přepravy a vysazení 20'

— naložení bojové techniky, materiálu a nasazení jednotek 20'

— bojový let do prostoru vysazení při vzdálenosti 140 km 35'

— vysazení na přistávacích plochách 3'

Celkově potřebná doba od vydání signálu 100'

Taktický vzdušný výsadek můžeme při obdržení signálu v 06.02 hodin vysadit na čáru číslo 1 v 07.00 hodin. Na čáru číslo 2, kde celková vzdálenost dosahuje 170 km, v 07.47 h.

V této době je předsunutý odřad vzdálen od čáry číslo 1 48,3 km a od čáry číslo 2 79 km. Při stanovené rychlosti pochodu můžeme předpokládat, že může dojít ke sloučení za 1,48 anebo 3,06 hodin.

Předpokládaná vzdálenost a zejména délka bojové činnosti odpovídá bojovým možnostem taktického vzdušného výsadku v hodnotě motostřeleckého praporu bez těžké bojové techniky. Přitom na předpokládané rychlosti postupu PO závisí i možnost podpory vysazených jednotek přiděleným dělostřelectvem.

V závěru chci zdůraznit, že časový předpoklad bojového použití taktického anebo jiného druhu vzdušného výsadku bude plně záviset na celkovém rozsahu předem připravených opatření. Pouze tak můžeme určitou časovou dobu i nadále zkracovat. Přitom každé zkrácení vyžaduje vyšší, kvalitní a povšechné zabezpečení jakož i dokonalou organizaci součinnosti.

INFORMACE O VÝSLEDČÍCH PLNĚNÍ ÚKOLŮ BOJOVÉ PŘÍPRAVY

Revoluce ve vojenství vstoupila do třetí etapy svého vývoje. Její první etapa se vyznačovala vznikem jaderných nábojů, růstem jejich výroby, druhá etapa vytvořila nejmodernější prostředky pro dopravu jaderných zbraní — raket. Třetí etapa je spjata s postupným přechodem ke komplexní automatizaci řízení a se zavedením vědeckých metod řízení vojsk ve všech článcích vojenského organismu.

Socialistická racionalizace se stala základní metodou k dosahování efektivnějších pracovních výsledků bez podstatných nákladů. Racionalizační opatření směřují též k využívání prostředků organizační a výpočetní techniky.

Bojová a politická příprava (BPP) je základem vycvičenosti vojsk. Dosažení vysokých ukazatelů v mnohém závisí na přesném a hluboce promyšleném plánování, které musí zabezpečovat rovnoměrnost a vysokou kvalitu výcviku jednotek a útvarů všech druhů vojsk. Nedílnou součástí řízení BPP podřízených armád, svazků, útvarů a jednotek je pravidelné, systematické a cílevědomé získávání informací o výsledcích plnění stanovených úkolů v bojové přípravě. Slouží k jejich hodnocení a tím vytváření podmínek pro možnost zásahu a ovlivnění všude tam, kde dochází k odchylce nebo nedostatkům v této oblasti.

V článku ukáží na možnosti strojového zpracování informací o výsledcích plnění úkolů vybraných druhů bojových příprav v rámci ZVO. Vycházím z analýzy současného stavu jako základu pro vymezení charakteristiky a rozsahu projektu a pro koncepci celkového řešení.

Analýza současného stavu sběru informací o výsledcích plnění úkolů bojové přípravy ukázala:

a) Podstatně se zvýšilo množství získávaných informací tím, že se rozšířily kritéria a ukazatele jednotlivých druhů příprav.

b) Časový interval mezi jednotlivými informacemi na jednotlivých stupních velení se zkrátí a vzroste počet slov v každé informaci.

c) Dosavadní způsob získávání informací spočívá převážně v písemných hlášeních (1krát týdně nebo 1krát měsíčně) dálnopisem nebo spisem.

d) Do systému pravidelných hlášení nejsou zahrnuty všechny druhy bojových příprav. Podstatná část informací se získává kontrolní činností.

e) Největším dodavatelem informací jsou vojenské cvičkové prostory (VVP). Přenosová cesta je pak VVP—ZVO. Tím jsou opomíjeny dva stupně velení: armáda a svazek.

f) Písemná hlášení jdou do zbytečných podrobností, jež se v řídicí práci velitelů a náčelníků využívají v minimálním rozsahu.

g) Současný stav sběru informací je časově náročný a zatěžuje značný počet pracovníků od jednotek až po ZVO. Tím ztrácí část své hodnoty vzhledem k potřebám rozhodovacího procesu velitelů a náčelníků.

h) Do strojového zpracování informací je vhodné zahrnout výsledky těchto bojových příprav: taktická příprava, tankové střelby, střelby z ručních zbraní, řízení bojových vozidel, tělesná příprava, pořadová příprava a výcvik záloh. Ostatní bo-

žové přípravy v působnosti ZVO nebyly zahrnuty vzhledem k jejich informačnímu rozsahu a frekvenci získávání informací.

Plánování bojové přípravy je složitý a tvůrčí proces, který vyžaduje od velitelů a štábů všech stupňů hluboké znalosti podstaty soudobého boje, základu vojenské pedagogiky a psychologie, jakož i přesnou evidenci úrovně vycvičenosti a bojové sladěnosti podřízených jednotek a útvarů.

Stále více vyvstává nutnost vytvoření pravidelného a objektivního přehledu o výsledcích plnění hlavních úkolů v jednotlivých druhích bojových příprav na jednotlivých stupních velení, zejména však na stupni armáda a okruh.

Charakteristika a rozsah projektu

Název projektu: SYSTÉM SBĚRU INFORMACÍ O VÝSLEDKÁCH PLNĚNÍ ÚKOLŮ BOJOVÉ PŘÍPRAVY NA JEDNOTLIVÝCH STUPNÍCH VELENÍ ZVO.

Cílem řešení bylo [na základě analýzy současného stavu] navrhnout strojové zpracování se specifickým přístupem k jednotlivým stupňům velení. Tím dosáhnout sjednocení forem a obsahu hodnocení jednotlivých druhů příprav a odstranit „hluchá místa“ a duplicitu.

Při zpracování tohoto systému sběru informací jsem vycházel z těchto předpokladů:

a) Ekonomie informačního toku je založena především na ekonomii času. To vyžaduje:

- komplexně posoudit obsah vyžadovaných hlášení, vyloučit opakující se informace a stanovit termíny předkládání hlášení, která odpovídají skutečným potřebám jednotlivých stupňů velení,

- nahradit pracné informační dokumenty jednoduchými, typizovanými s přesně určenou formou, obsahem, přenosovou cestou a výběrem adresátů,

- volit nejrychlejší možné způsoby přenosu informace.

b) Systém sběru informací o výsledcích plnění úkolů bojové přípravy řešit pro strojové zpracování na počítači jedním programem, členěným na uživatelské úlohy podle jednotlivých druhů bojových příprav.

c) Systém řešit tak, abychom vstupní informační soubor měli na děrné pásce a hlášení přicházející dálnopisem mohli použít, ovšem po kontrole, jako vstup do počítače.

d) Celý systém konstruovat tak, aby umožňoval postupně zařazování dalších úloh podle potřeby uživatelů.

e) Výstupní informační soubory učlenit podle požadovaného obsahu pro svazky, armády a ZVO, tzn. členit do tří výstupních sestav.

f) Podstatná část informací, jež vytváří výsledky plnění úkolů v jednotlivých druhích bojových příprav, vzniká na stupni pluku a VVP (85–90 %). Zbytek připadá na svazek a armádu. Vzhledem k tomu, že stupeň pluku není vybaven dálnopisem, zůstanou přenosové cesty informací nejslabším článkem v řešeném systému. Přenosové cesty:

- pluk — výpočetní středisko. Dvě varianty. První: v první etapě řešit předávání informací dvojím způsobem — telefonem a písemně. Po získání zkušeností jeden prostředek přenosu zrušit. Druhá varianta: od pluku písemné podklady doručit na svazek (kurýr, telefonicky) a svazek dálnopisem na výpočetní středisko,

- VVP — výpočetní středisko, dálnopis,

- zbytek informací ze stupně svazku, armády, vojnou formou k obsahovému doplnění typizovaných vstupních informačních souborů, dálnopisem na výpočetní středisko,

g) Podle významu vybraných druhů bojových příprav pro strojové zpracování a jejich operativní řízení diferencovat rozsah a objem informací, z kterých stupňů velení je získat a na které stupně velení je, po strojovém zpracování, dodávat.

h) Do řídicího programu a informačního masívu začlenit ukazatele (pokyny), které umožní statisticky vyhodnocovat dlouhodobé výsledky jednotlivých druhů bojových příprav, vždy po dobu tří let dozadu. Tyto ukazatele označit indexem SU — viz výstupní informační soubor.

[illegible]

i) Frekvence předkládání vstupních informačních souborů jednotná, 1krát měsíčně, mimo výcvik záloh, kdy informační soubor bude předložen po ukončení každého běhu.

Naléhavost řešení spočívá zejména v pokračujícím růstu objemu získaných

informací a tím ve zvyšujících časových nárocích na jejich získání, zpracování a vyhodnocení.

Matematický model řešení jednotlivých uživatelských úloh je jednoduchý a spočívá pouze v základních úkolech matematiky.

Koncepce řešení systému sběru informací

Pro sběr informací o výsledcích plnění úkolů bojové přípravy je nutné vytvořit:

- informační masiv, jež je základem lého systému a poskytuje podklady k řešení jednotlivých uživatelských úloh,
- soubor uživatelských úloh,
- vstupní informační soubory,
- výstupní informační soubory.

Informační masiv mohou znázornit matice, řádky a sloupce matice. V řádcích uvádíme názvy jednotek, útvarů, svazků, VVP, atd., a to pomocí šestimístního kódu. Sloupce matice zachycují charakteristiky, které určují stav, činnost, počet, výsledek apod. vzhledem ke každému řádku. Tato charakteristika je určena trojčíslicí: první číslice udává o jaký druh bojové přípravy jde; druhá a třetí určuje sloupec ve skupině.

Možné přidělení charakteristik k jednotlivým druhům bojových příprav je zachyceno na vstupním informačním souboru. Zde charakteristiku — 1 — má taktic-

ká příprava, charakteristiku — 2 tankové
střelby a charakteristiku — 5 tělesná
příprava.

Pak: 101 vyjadřuje prověrku sladění družstva, výtečné hodnocení;

201 vyjadřuje počet střelících při tankové střelbě číslo 1 ve dne:

501 — hodnocení skokansko-akrobatického cvičení, apod.

Soubor uživatelských úloh. Analýza sběru informací o výsledcích jednotlivých druhů bojových příprav dala podnět ke vzniku osmi uživatelských úloh.

a) Taktická příprava, krycí znak MA-
NĚVR, informace o stupni praporu.

b) Tankové střelby, krycí znak NÁBOJ, informace o stupni tankového pluku a tan-

c) Střelby z ručních zbraní, krycí znak

TERČ, informace o stupni motostřeleckého pluku.

VÝSTUPNÍ INFORMAČNÍ SOUBOR

Vstupní rok		Měsíc		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		Hodnoty		H	
-------------	--	-------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---------	--	---	--

e) Tělesná příprava, krycí znak VÝKON-1, informace o stupni pluku a samostatné jednotky.

f) Přezkoušení z tělesné přípravy, krycí znak VÝKON-2, informace souhrnně za armádu a od přímo podřízených jednotek a útvarů správám ZVO.

g) Pořadová příprava, krycí znak OERAT, informace o stupni praporu a pluku jako celku.

h) Výcvik záloh, krycí znak REZERVA, informace o svazcích a armádních útvarcích, a od přímo podřízených jednotek a útvarů správám ZVO.

Vstupní informační soubory jsou určeny k naplnění informačního masivu základními údaji. Jejich doplňování je podmínkou výpočtu a řešení uživatelských úloh. Jejich obsah plně závisí na výstupních informačních souborech.

Vstupní informační soubory vyplňujeme na stupni pluku, VVP (85–90 % informací), svazku, armády a přímo podřízených útvarů.

Po stránce formální je upravíme jako tržací bloky s možností pořízení jedné kopie při jednom zápisu. Po zápisu odtrhnout a odeslat do výpočetního střediska. Tam, kde je dálnopis, nemusíme pořizovat kopii.

Všechny vstupní informační soubory scustředíme do jednoho bloku, aby vytvá-

řely série. Tyto série barevně odlišíme. V jednom bloku 12 sérií, tj. na jeden výcvikový rok. Jedna série 4 listy.

Výstupní informační soubory. Výsledkem zpracování vstupních informačních souborů jsou výstupní informační soubory. Tyto představují tabulky — možný vzor viz příloha. Na těchto typizovaných formulářích lze je dodávat uživatelům ve třech sestavách.

Sestava 1:

Je určena pro svazky. Představuje souhrn výsledků praporů nebo pluků organizačně začleněných do svazku.

Sestava 2:

Je určena pro armády. Představuje, podle jednotlivých druhů bojových příprav, souhrn výsledků praporů, pluků a svazků podle organizačního začlenění.

Sestava 3:

Je určena pro ZVO. Představuje, podle jednotlivých druhů bojových příprav, souhrn výsledků praporů, pluků, svazků a armád.

Řešení projektu nepředpokládá žádné zmínky v organizačních strukturách velitelství. Jde pouze o vydání organizačního nařízení pro jednotlivé stupně velení, kde do jejich funkčních povinností zahrnuje jednak úkoly vyplývající z praktické-

hc provozu tohoto systému a jednak i povinnost využívat výsledků strojového zpracování informací o výsledcích jednotlivých druhů bojových příprav.

Na základě ověřených praktických zkušeností z vedených přehledů o výsledcích bojových příprav postupně doplníme nebo upřesníme vedení přehledových výsledků v odpovídajících předpisech pro stupně velení: svazek, armáda, ZVO.

Zhodnocení efektivnosti navrhovaného systému. Hodnotit efektivnost navrženého systému sběru informací je značně obtížné. K tomu je nutné vytvořit určitá kritéria, která berou v úvahu jednotlivá hlediska, a to výcviková, technická a ekonomická.

Výcviková hlediska:

Splníme-li všechny uvedené předpoklady v charakteristice úkolu, zmizí čas na získávání a vyhodnocování informací u jednotlivých funkcionářů na stupni svazku, armády, ale zejména ZVO. Bez jakýchkoli pracovních úkonů budou výsledky pravidelně přicházet na uvedené stupně velení. Tyto výsledky můžeme jen doplňovat a upřesňovat kontrolní činností. Přitom je nutné, aby byla zabezpečena nepřetržitost práce systému v podmínkách, kdy nejslabším článkem systému je přenosová cesta na stupni pluk — výpočetní středisko.

Rovněž se zvýší efektivnost práce funkcionářů. Budou mít k dispozici značné množství relativně úplných a hodnověrných informací v pravidelných časových intervalech.

Systém při správném používání přispěje ke zkvalitnění plánování a operativního řízení bojových příprav, přispěje k jednotnosti chápání i přehledu výsledků na uvedených stupních velení.

V plném rozsahu ovlivní zaměření a obsah kontrolní činnosti.

Stupeň utajení v práci celého systému je dán především vlastnostmi používaných přenosových zařízení a způsoby přenosu. Musí zabezpečovat tajný charakter přenášených informací, budeme-li používat otevřených názvů pluků, svazků atd. Při používání stanoveného kódování a kódu charakteristik můžeme ustoupit od tohoto stupně utajení.

Technická hlediska:

Navrhovaný systém bude výkonný z hlediska množství zpracovávaných informací. Přitom nebude plně využito možností logických operací počítače. Měl by být kompatibilní s budoucími systémy sběru informací o výsledcích bojových příprav jednotlivých druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Ekonomické hledisko:

Finanční náklady spojené se zavedením a provozem tohoto systému zapadají do norem stanovených pro mechanizaci a automatizaci velení vojskům. Nejde o žádné zvláštní náklady, ani výlohy.

Jediné náklady vzniknou na pořízení typizovaných vstupních a výstupních informačních souborů — tabulek.

Finančně nemohu přínos navrhovaného systému vyčíslit.

Závěrem chci zdůraznit, že přinese značné pracovní ulehčení funkcionářům na stupni svazek, armáda, zejména však ZVO. Sníží podíl ruční práce funkcionářů a umožní jim zpracovávat jiné úkoly spojené s informačním tokem a rozhodovacím procesem. Současně vytvoří základ pro cílevědomé, systematické a jednotné plánování a kontrolní činnost.

BOJOVÁ ČINNOST RVD PŘI PŘIKRYTÍ STÁTNÍ HRANICE

V článku chci rozebrat některé otázky plánování bojového použití raketového vojska a dělostřelectva [RVD] při přikrytí státní hranice.

Přikrytí státní hranice v pásmu vševojskové armády organizujeme s cílem zabezpečit účast vojsk v prvním jaderném úderu frontu, odrazit napadení nepřítele a zabezpečit rychlý, organizovaný přechod uskupení do útoku. Vzhledem k tomuto stanovenému cíli mohou vojska, vyčleněná k přikrytí státní hranice, plnit úkol odrazení hromadných leteckých úderů a náhlého útoku pozemního nepřítele, zabezpečení organizovaného vyvedení a rozvíjení úderného uskupení armády a v případě proniknutí na naše území zastavit útok nepřítele, a vytvořit podmínky k jeho zničení hlavními silami armády.

Z těchto úkolů je jasné, že zejména v případě zahájení války bez použití ZHN palba dělostřelectva a údery letectva budou tvořit základ palebného systému v podmínkách přikrytí státní hranice.

Úkolem raketových útvarů a svazků bude příprava veškerých opatření, která zabezpečí dosažení pohotovosti k uskutečnění prvního jaderného úderu v co nejkratší době a s maximálním utajením.

Dělostřelectvo bude plnit tyto hlavní úkoly:

- umlčovat a ničit taktické prostředky jaderného napadení,
- umlčovat a ničit nepřátelské tanky a obrněné cíle na přístupech ke státní hranici,
- umlčovat a ničit nepřátelské dělostřelecké, minometné a protiletadlové baterie, radiotechnické prostředky průzkumu, řízení a velení,
- umlčovat živou sílu a palebné prostředky předstunutých odřadů před přechody k státní hranici,

- podporovat boj jednotek Pohraniční stráže a předsunutých odřadů,
- zabránovat nepříteli v pronikání na naše území, k přednímu okraji obranného pásma i v jeho hloubce,
- vést boj s nepřátelskými tanky a obrněnými cíli před obranným pásmem i v jeho hloubce,
- přehrazovat palbou mezery mezi jednotkami a útvary,
- podporovat protizteče jednotek, útvarů a svazků,
- zabezpečit a podporovat přechod hlavních sil do útoku nebo do obrany,

Plánování bojového použití raketového vojska a dělostřelectva

Při plánování bojové činnosti RVD při překrytí státní hranice by měli vševojskoví velitelé a štáby, ale i náčelníci a štáby RVD respektovat některé důležité zásady a zvláštnosti.

Nejdůležitější zásadou je, že překrytí státní hranice není samostatným druhem bojové činnosti, ale součástí první operace, a proto je musíme řešit komplexně v souladu s hlavním úkolem, který plní vojska frontu a armády (přechod hlavních sil do útoku nebo do obrany).

Další zásadou je, že **vyčleněné síly a prostředky k překrytí státní hranice musí v každém případě být schopny zabránit náhlému proniknutí nepřitele** na naše území, zastavit nebo zadržet postup divizí prvního sledu nepřitele, způsobit mu ztráty a získat čas, nutný pro přesun a úspěšné zahájení bojové činnosti hlavních sil armády (frontu).

Velitel a štáb frontu (armády) by měl kromě jiného při plánování bojové činnosti RVD při překrytí státní hranice ovlivnit řešení těchto důležitých otázek:

- vyčlenění protitankových prostředků a dosažení potřebné hustoty PT hlavně na jednotlivých směrech;
- vyčlenění dělostřelectva, střilejícího ze zakrytých palebných postavení, jeho bojovou sestavu a způsob manévru;
- činnost RV až do pohotovosti k vedení prvního jaderného úderu frontu, i když tato není typickou součástí překrytí státní hranice.

Při vyčlenění protitankových prostředků bereme v úvahu, že **organizace protitankové obrany je jednou z nejdůležitějších povinností vševojskových velitelů**. Její význam a důležitost stoupá tím více při překrytí státní hranice. Je třeba plně využít jejich prvků — jako jsou rotní opěrné body s protitankovými prostředky, tankové léčky, tanky druhých sledů a záloh, protitankové zálohy, dělostřelectvo rozmístěné na tankových směrech a v neposlední řadě protitankové zátarasy. Celý systém paleb musí v plné míře využívat všech protitankových prostředků ve spojení s protitankovými zátarasy a přírodními překážkami.

K zodpovědnému stanovení potřebné hustoty protitankových prostředků je třeba důkladně zhodnotit terén a stanovit kapacitu tankových směrů, zvlášť pro každý přechod státní hranice.

Při stanovení kapacity tankových směrů počítáme, že tanky nepřitele budou útočit s mezerami 50—100 m mezi jednotlivými tanky. Tedy na tankovém směru, širokém 2 km, může útočit tankový prapor (51 tanků) dvěma rotami v prvním a jednou rotou ve druhém sledu. V tom případě bude taktická hustota tanků 17—25 na 1 km fronty.

Při stanovení potřebné hustoty protitankových prostředků vycházíme ze zásady, že k zastavení útoku tanků je třeba zničit 50 i více procent tanků a obrněných cílů. Přitom jsme si vědomi toho, že na ničení tanků se nepodílí jen protitankové prostředky. Na přístupech ke státní hranici mohou působit ztráty tankům nepřítele údery letectva, palba dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení (pohyblivou přehradnou palbou) a protitanková minová pole.

Při plném využití všech způsobů boje s tanky můžeme počítat, že ztráty na tancích a obrněných cílech mohou dosáhnout do 15 %. Z dalších 85 % tanků musí minimálně 50 % zničit protitankové prostředky, abychom zastavili útok nepřítele. **Na hlavním směru nepřátelských tanků měli bychom dosáhnout průměrnou hustotu 10 a více protitankových prostředků.**

Při uskupení PT prostředků respektujeme zásadu, aby většina těchto prostředků byla v rotních opěrných bodech a praporních rajónech obrany, tj. v úseku obrany pluku, vyčleněného pro přikrytí státní hranice.

Další zásadou je, abychom na všech stupních (pluk až front) vytvářeli protitankovou zálohu (PTZ).

Rozmístění PTZ divize plánujeme v úseku obrany pluku, vyčleněného k přikrytí státní hranice i přesto, že jeho hloubka bude 5–10 km od státní hranice. Palebné čáry pro PTZ divize plánujeme v součinnosti s PTZ msp s cílem odrazit a zastavit útok tanků nepřítele na jednom až dvou směrech uvnitř úseku obrany pluku, dále palebné čáry k zabezpečení rozvinutí hlavních sil divize pro přechod do útoku a též palebné čáry do hloubky obrany pro případ, že divize zaujme obranu ve výchozím prostoru. Tyto palebné čáry plánujeme v úzké součinnosti s pohyblivým odřadem zatarasovacím (POZ).

Je výhodné a do jisté míry nutné na stupni divize plánovat vytváření tankových léček a připravit a plánovat palebné čáry pro tanky druhých sledů.

Při plánování rozmístění a použití PTZ a POZ armády dodržujeme zásadu, aby byla co nejbližší ke státní hranici a mohla v co nejkratší době zaujmout plánované palebné čáry. Prostor rozmístění PTZ armády je výhodné volit na předním okraji výchozího prostoru pro útok, zpravidla 30–40 km od státní hranice. **Zvláště je to, že nejbližší palebné čáry plánujeme až do prostoru obranného úseku pluku, vyčleněného pro přikrytí státní hranice, tj. na vzdálenost 8–12 km od státní hranice.** Tyto palebné čáry plánujeme v součinnosti s palebnými čarami PTZ divizí a jejich cílem je zastavit útok nepřátelských tanků a zabránit dalšímu pronikání do hloubky obrany. Další palebné čáry PTZ a POZ armády plánujeme do předpokládaného prostoru zasazení hlavních sil armády do útoku. Cílem je zabezpečit rozvinutí hlavních sil armády v tomto prostoru.

Budou-li divize prvního sledu zaujímat obranu ve výchozím prostoru, plánujeme manévr a palebné čáry pro PTZ armády do dvou pásem obrany těchto divizí (popř. jedné divize).

Velmi závažnou otázkou při plánování palebných čar i prostorů rozmístění je promyšlený a co nejjednodušší manévr PTZ všech stupňů velení. Dalším důležitým momentem je i to, že řadu opatření k zabezpečení plnění těchto úkolů můžeme připravit již předem. Mezi ně patří např. podrobný průzkum palebných čar a rozmístění jednotek při jejich zaujetí, dále při některých

cvičeních s vojsky v rámci taktické situace můžeme procvičit manévr zaujetí těchto čar a nejnnutnějších ženijních úprav.

Celkově k boji s nepřátelskými tanky a obrněnými cíly chci zdůraznit, že vševojskoví velitelé a štáby musí tento řešit komplexně a ve velmi úzké součinnosti se zpravodajským, ženijním náčelníkem, NRVD a dalšími náčelníky.

Při řešení potřebného počtu dělostřelectva, střilejícího nepřímou střelbou, je velmi obtížné stanovit potřebnou hustotu hlavní na 1 km a dát vyčerpávající návod na řešení. Skutečností zůstává, že rozsah plnění úkolů je značně velký a na druhé straně by nebylo správné, abychom k zabezpečení těchto úkolů vyčleňovali velké uskupení dělostřelectva, které by po zaujetí bojové sestavy v blízkosti státní hranice bylo pak pod dostřelem a i možných úderů letectva.

Pro plánování bojového použití a stanovení počtu dělostřelectva, vyčleněného pro zabezpečení překrytí státní hranice, by měli vševojskoví velitelé a štáby RVD respektovat některé zásady.

Úkol motostřeleckého pluku (divize), vyčleněného pro překrytí státní hranice, má v podstatě charakter obranného boje. K ničení tanků a obrněných prostředků nepřítele používáme často v obraně **pohyblivou přehradnou palbu (PPP)** a k umlčování živé síly a palebných prostředků **nepohyblivou přehradnou palbu (NPP)**. Dalším důležitým úkolem dělostřelectva je boj s nepřátelským dělostřelectvem a minomety (protibaterijní činnost). Je zřejmé, že dělostřelectvo kromě těchto paleb bude používat při plnění úkolů všech druhů paleb. Přesto však určitým limitujícím faktorem pro stanovení potřeby dělostřelectva by měly být jeho palebné možnosti při současném vedení pohyblivé přehradné palby a umlčování nepřátelského dělostřelectva a minometů. Skutečností však zůstává, že to nemůže být způsob jediný.

Při řešení této otázky je nutné důkladně zhodnotit terén a vyhodnotit šířky tankových směrů každého přechodu přes státní hranici ve vzdálenosti aspoň 2—3 km před přechodem (možnost 3—5 čar pohyblivé přehradné palby). Na základě vyhodnocení a sečtení šířky tankových směrů jednotlivých přechodů přes státní hranici dostaneme potřebu dělostřelectva. Vycházíme z toho, že při pohyblivé přehradné palbě **na jednu hlavěň počítáme 25 m** (dělostřelecký oddíl o 18 hlavních 450 m) **a při nepohyblivé přehradné palbě 50 m na hlavěň (900 m).**

Jsou-li např. v úseku motostřeleckého pluku (někdy až 20 km) jen dva přechody přes státní hranici (jeden 0,5 km a druhý 1,5 km), pak bude třeba k současnému vedení pohyblivé předné palby hodnoty 4 dělostřeleckých oddílů po 18 hlavních. Uvedenou situaci řešíme tak, že počítáme se **2—3 dělostřeleckými oddíly** pro vedení pohyblivé přehradné palby na předpokládaném hlavním směru útoku nepřátelských tanků a vhodnou volbou palebných postavení pro jeden oddíl zabezpečíme vedení pohyblivé přehradné palby na druhém směru.

K vedení boje s nepřátelským dělostřelectvem máme mít alespoň **hodnotu jednoho dělostřeleckého oddílu** s maximálním dostřelem (122 mm RM vz. 70 nebo 122 mm K). Tento oddíl je v rukou velitele divize a kromě boje s nepřátelským dělostřelectvem jej velitel divize používá k ovlivnění bojové činnosti na nejdůležitějších směrech.

Z této kalkulace můžeme učinit závěr, že při vyčlenění jednoho msp pro přikrytí státní hranice bude třeba 3—4 dělostřeleckých oddílů. Tyto oddíly můžeme vyčlenit z organického dělostřelectva divize a počítat s posílením 1—2 dělostřeleckých oddílů od armády. Organické dělostřelecké oddíly msp, které nejsou vyčleněny pro přikrytí státní hranice, zpravidla nepoužijeme.

V případě, že je pro přikrytí státní hranice vyčleněna celá divize, počítáme s použitím veškerého organického dělostřelectva a posílením 1—2 dělostřeleckými oddíly od armády.

Chci zdůraznit, že konkrétní potřebu řešíme nejen na základě vyhodnocení terénu, **ale zejména na základě vyhodnocení možných (předpokládáných) sil nepřítele** a dále použití vlastních sil, jako jsou údery letectva a další.

Při určení palebných postavení (bojové sestavy) respektujeme zásadu, abychom z nich zabezpečili jak jednotky (útvary) vyčleněné pro přikrytí státní hranice, tak i hlavní síly divize (armády) při přechodu do útoku s minimálním manévrem. Je též výhodné, aby část dělostřelectva zaujímala dočasná (předsunutá) palebná postavení s cílem prodloužit dostřel.

Při plánování přemístění (manévru) je třeba důkladně toto spojit s předpokládaným plněním úkolů jak pro případ přechodu hlavních sil do útoku, ale i pro případ přechodu do obrany.

Organické dělostřelectvo armády, které nebylo vyčleněno pro zabezpečení přikrytí státní hranice (přiděleno divizím), by mělo zaujmout prostor soustředění na předním kraji výchozího prostoru nebo ještě před ním. Obdobně dělostřelectvo frontu by mělo plánovat zaujetí prostorů soustředění na předním okraji výchozího prostoru armád podle předpokládaného posílení. Hlavním důvodem pro toto řešení je, aby mělo **předstih** před hlavními silami armád při přechodu do útoku a včas mohlo zaujmout bojovou sestavu a zabezpečit rozvinutí a boj hlavních sil (v některých případech půjde o dělostřeleckou přípravu). Dalším důvodem je to, že i **když pro přikrytí státní hranice vyčleněna jen určitá část dělostřelectva, velitelé a štáby všech stupňů musí zabezpečit možnost včasného použití ostatního dělostřelectva** pro případ odražení pronikajícího nepřítele, anebo k zabezpečení zasazení hlavních sil do útoku.

Závěrem k této stati chci zdůraznit, že bojovou činnost dělostřelectva musíme plánovat a organizovat tak, aby:

- byla zahájena v co nejkratší době, s požadovaným počtem sil a prostředků a potřebnou přesností,
- probíhala hospodárně s využitím vlastností vyčleněných prostředků, terénu a povětrnostních podmínek,
- neprozradila bojovou sestavu a celý palebný systém,
- byla sladěna s činností vševojskových jednotek (útvarů), vyčleněných pro přikrytí státní hranice, jednotek Pohraniční stráže, ženíjních jednotek a letectva.

K včasnému získání podkladů na vedení palby dělostřelectva je třeba plánovat i vyvedení průzkumných prostředků podle „jednotného plánu průzkumu“, který zpracuje zpravodajský náčelník armády (divize). Při zahájení bojové činnosti počítáme s činností pouze organických průzkumných prostředků jak dělostřeleckých, tak i motostřeleckých jednotek (útvarů), vyčleněných pro přikrytí státní hranice zejména v případě nenadálého na-

padení. Na stupni divize již „v plánu uvádění vojsk do bojové pohotovosti“ předpokládáme vyvedení radiolokátoru ARSOM společně s oddílem dělostřeleckého pluku a obdobně radiolokátorů SRAR a pohyblivých průzkumných prostředků plánujeme zaujetí bojové sestavy baterií zvukoměrného průzkumu dělostřeleckého pluku.

Dále zpravodajský náčelník armády (divize) plánuje použití vrtulníků a letectva k získávání podkladů, řízení a opravování palby dělostřelectva, zejména při vedení boje s nepřátelským dělostřelectvem a při vedení soustředěné palby na proudy.

Obdobně jako u dělostřelectva můžeme již předem připravit řadu opatření, jako je např. topogeodetické vyměření a v některých případech i ženižní vybudování stanovišť těchto průzkumných prostředků.

Při plánování bojové činnosti raketových útvarů a svazků musí vševojskovi velitelé a štáby jako i štáby RVD respektovat zásadu, aby tyto útvary a svazky v prostorech soustředění po bojovém poplachu provedly maximální část radiotechnické přípravy a prostory bojového rozmístění zaujímaly podle vývinu situace až v průběhu poslední noci před prvním jaderným úderem. Toto zejména platí pro oddíly taktických raket, které mohou být pod dostřelem nepřítele. (Zaujímají prostory bojového rozmístění 10—15 km od státní hranice.)

Po dosažení pohotovosti v prostorech soustředění plánujeme, aby topografické, povětrnostní a ženižní jednotky těchto útvarů a svazků byly včas odeslány do plánovaných prostorů bojového rozmístění, kde zahájí přípravu prvního jaderného úderu a ženižní jednotky budování bojových rozmístění.

Po dosažení pohotovosti v prostorech bojového rozmístění plánujeme uvádění jednotlivých baterií (oddílů) podle konkrétní situace na základě rozhodnutí velitele frontu do potřebných stupňů pohotovosti k uskutečnění prvního jaderného úderu v souhlasu s „Plánem prvního jaderného úderu frontu“. Všechny zásady plánování bojového použití RVD a zejména jejich konkrétní vyjádření zapracují štáby RVD na jednotlivých stupních (divize, armáda, front) do „Plánu bojového použití RVD“, či již v textové nebo grafické části, který schvaluje vševojskový velitel.

Závěrem chci zdůraznit, že přikrytí státní hranice má velký internacionální význam, protože jde o hranici tábora socialismu. Své důležité místo v něm má RVD. Proto plánování jeho bojové činnosti musí vycházet z trvalé a vysoké bojové pohotovosti RVD v komplexu, kterou zabezpečují svou každodenní svědomitou prací velitelé, štáby a vojska již v míru.

K SOUČINNOSTI FRONTOVÉHO LETECTVA S POZEMNÍMI VOJSKY

Zkušenosti z posledních válek potvrzují, že soudobý boj je bojem vševojskovým a že úspěchu operací pozemních vojsk nelze dosáhnout bez jejich účinného zabezpečení letectvem. Zejména v bezjaderné válce bude letectvo základním a často jediným prostředkem velitele frontu pro údery na cíle, které ničíme v jaderné válce jadernými zbraněmi. Také při použití jaderných zbraní se úloha letectva nesnižuje. Letectvo je totiž schopné samostatně vyhledávat a bezprostředně ničit malé pohyblivé cíle, jejichž počet na bojišti neustále vzrůstá. Jde zpravidla o důležité cíle, především zbraně hromadného ničení a prostředky jejich dopravy na cíl.

Efektivnost bojové činnosti pozemních vojsk i frontového letectva je nemyslitelné bez systematické výměny potřebných operačně taktických informací na stupni front — letecká armáda, vševojsková armáda — středisko bojového velení letecké armády a prvosledový svazek — skupina bojového velení (středisko navedení). Rozsah této výměny informací je dán nejen množstvím společných úkolů, ale i jejich všestranným zabezpečením, řešením problematiky velení a rozmístěním leteckých bojových a zabezpečovacích svazků, útvarů a jednotek v pásmu frontu (podřízených armád).

Nutné operačně taktické informace

V článku chci soustředit pozornost na výměnu potřebných operačně taktických informací mezi jednotlivými odděleními štábu vševojskové armády a střediskem bojového velení letecké armády. Půjde o informace:

— ve prospěch vševojskové armády, tj. informace o situaci a úkolech letecké armády a požadavky velitele (štábu) vševojskové armády na leteckou armádu;

— ve prospěch letecké armády, tj. informace o situaci a úkolech vševojskové armády a požadavky velitele (štábu) letecké armády na vševojskovou armádu.

Potřebná výměna informací se omezí pouze na:

— obsah informací, potřebných v období plánování armádní útočné operace;

— obsah možných požadavků na všestranné zabezpečení plánovaných úkolů;

— některá oddělení štábu vševojskové armády: operační, zpravodajské a spojovací oddělení, oddělení raketového vojska a dělostřelectva, oddělení PVO, oddělení ženijního vojska, oddělení chemického vojska a armádní radiální středisko a týl.

A. Operační oddělení štábu vševojskové armády

a) Informace a požadavky ve prospěch vševojskové armády:

— poměr sil v letectvu;

— úkoly frontového letectva ve prospěch armádní útočné operace s důrazem na použití zbraní hromadného ničení — cíle, které ničí letecká armáda (doba, ráže, druh výbuchu);

— síly a prostředky frontového letectva k podpoře armádní útočné operace, zejména množství a ráže vyčleněných jaderných pum;

— rozmístění svazků a útvarů letecké armády v pásmu vševojskové armády a jejich pravděpodobný manévry v průběhu operace s důrazem na síly a prostředky, vyčleněné pro podporu armádní útočné operace;

— bojové možnosti vyčleněných sil a prostředků frontového letectva za různých povětrnostních podmínek ve dne a v noci;

— časové možnosti zásahu vyčleněného letectva na výzvu vzhledem ke vzdálenosti cílů od letišť a stupně pohotovosti letectva;

— úkoly vyčleněných sil a prostředků letecké armády, cíle úderů, rozdělení bojového úsilí na jednotlivé etapy operace;

— organizace součinnosti mezi pozemními vojsky a frontovým letectvem (signály součinnosti, průletišť, vytyčení předního okraje, označování cílů, rozmístění orgánů frontového letectva v bojové sestavě apod.);

— požadavky na leteckou podporu armádní útočné operace mimo vyčleněné úsilí frontového letectva.

b) Informace a požadavky ve prospěch letecké armády:

— rozmach armádní útočné operace, hranice pásma vševojskové armády, jednotlivé etapy armádní útočné operace;

- jak vševojsková armáda plánuje použít jaderných zbraní (cíle, doba, ráže, druh výbuchu);
- sestava vševojskové armády a plánovaný manévr podřízenými svazky (v potřebném rozsahu);
- použití vzdušných výsadek v armádní útočné operaci;
- včasnost hlášení jaderných úderů, které vede podle rozhodnutí velitele a velitelů podřízených svazků k zajištění bezpečnosti letů frontového letectva;
- možnosti a úkoly prvosledových svazků při obsazování nepřátelských letišť;
- začlenění orgánů frontového letectva a leteckých zabezpečovacích útvarů do sestavy prvosledových svazků;
- zabezpečení přesunů pozemních sledů leteckých svazků a útvarů v pásmu vševojskové armády při zaujímání operační sestavy a při letištním manévru.

B. Zpravodajské oddělení štábu vševojskové armády

- a) Informace a požadavky ve prospěch vševojskové armády:
 - počty a typy nepřátelského letectva v pásmu frontu a jeho předpokládaná činnost v pásmu frontu a vševojskové armády;
 - možnosti a způsoby předávání informací od zpravodajského oddělení letecké armády s důrazem na uskupení a přesuny vojsk nepřítele;
 - možnosti využití vyčleněného úsilí frontového letectva k plnění úkolů vzdušného průzkumu;
 - předkládání požadavků na vzdušný průzkum a vysazování skupin hloubkového průzkumu na štáb frontu;
 - možnosti odposlechu rádiových sítí vzdušného průzkumu a průzkumových informací letecké armády.
- b) Informace s požadavky ve prospěch letecké armády:
 - nejvhodnější cíle jaderných úderů pro frontové letectvo v pásmu vševojskové armády;
 - upřesnění cílů pro údery letectva v rámci vyčleněného úsilí;
 - rozmístění pozemního nepřítele a předpokládaný zámysl jeho činnosti v pásmu vševojskové armády;
 - možnosti a způsoby předávání informací od zpravodajského oddělení štábu vševojskové armády s důrazem na rozmístění nepřátelského letectva, zbraní hromadného ničení, rozmístění orgánů velení a navedení nepřátelského letectva, rozmístění sil a prostředků protivzdušné obrany nepřítele.

C. Spojovací oddělení štábu vševojskové armády

- a) Informace a požadavky ve prospěch vševojskové armády:
 - seznámení s přidělenými frekvencemi a volacími znaky, které používá středisko bojového velení letecké armády;

— možnosti odposlechu rádiové sítě vzdušného průzkumu a průzkumových informací letecké armády;

— způsob předávání součinnostních signálů mezi pozemními vojsky a letectvem podřízeným svazkům a útvarům.

b) Informace a požadavky ve prospěch letecké armády:

— možnosti využití linkového a radioreléového spojení štábu vševojskové armády pro výměnu informací se štábem letecké armády;

— požadavky na spojení střediska bojového velení letecké armády s odděleními a složkami štábu vševojskové armády;

— upřesnění rozmístění rádiových a radioreléových stanic střediska bojového velení letecké armády;

— možnosti využití polního poštovního spojení;

— omezení provozu na pojítkách.

D. Oddělení raketového vojska a dělostřelectva

a) Informace a požadavky ve prospěch vševojskové armády:

— cíle na něž vede údery frontové letectvo s důrazem na jaderné údery [doba, ráže, druh výbuchu];

— množství a ráže vyčleněných jaderných pum k podpoře armádní útočné operace;

— rozdělení cílů mezi raketové vojsko a dělostřelectvo vševojskové armády a vyčleněné letectvo s důrazem na použití jaderných zbraní v palebné přípravě a při společných úderech do jednoho prostoru;

— zabezpečení vysazení a boje vzdušných výsadek;

— průletišť přes čáru dotyku;

— signály součinnosti mezi raketovým vojskem, dělostřelectvem a letectvem.

b) Informace a požadavky ve prospěch letecké armády:

— možnosti včasného předávání informací o jaderných úderech vševojskové armády k zajištění bezpečnosti letů frontového letectva;

— možnosti umlčování sil a prostředků protivzdušné obrany nepřítelů palbou dělostřelectva a raket;

— možnosti ničení nepřátelských letišť palbou raketového vojska;

— možnosti označování cílů palbou dělostřelectva.

E. Oddělení protivzdušné obrany

a) Informace a požadavky ve prospěch vševojskové armády:

— rozmístění frontového letectva v pásmu vševojskové armády s důrazem na letectvo, vyčleněné k podpoře armádní útočné operace;

— plánovaný manévr frontového letectva v pásmu vševojskové armády;

- způsoby a možnosti předávání informací o letech frontového letectva v pásnu vševojskové armády;
- průletišť přes čáru dotyku;
- signály součinnosti mezi palebnými protiletadlovými prostředky vševojskové armády a frontovým letectvem;
- upřesnění požadavků na dodržování určitých letových hladin při letech frontového letectva přes prostory palebné účinnosti raketových protiletadlových prostředků.

b) Informace a požadavky ve prospěch letecké armády:

- rozmístění palebných protiletadlových prostředků (s důrazem na raketové prostředky) a jejich plánovaný manévry v průběhu armádní útočné operace;
- prostory palebné účinnosti armádních protiletadlových prostředků.

F. Oddělení ženijního vojska

- předávání zpráv o pravděpodobných prostorech uložení nepřátelských jaderných min, popř. o nalezených a dosud nedeaktivovaných jaderných minách;
- možnosti využití sil a prostředků ženijního vojska při překonávání vodních překážek za přesunů pozemních sledů leteckých svazků a útvarů;
- získávání vyhodnocených zpráv ženijního průzkumu o rozsahu ženijních zátarasů na obsazených nepřátelských letištích, plánovaných prostorech pro výstavbu letišť a na přístupových komunikacích k nim;
- poskytování pomoci při odminování obsazených nepřátelských letišť.

G. Oddělení chemického vojska a armádní radiační středisko

- předávání informací o skutečném stavu zamoření pásma vševojskové armády;
- možnosti využití předpovědí pásem zamoření;
- možnosti využití sil a prostředků k odmoření a dezaktivaci.

H. Těl vševojskové armády

- možnosti využití týlových komunikací pro přesuny a zásobování leteckých svazků a útvarů na základě upřesnění s operačním oddělením štábu vševojskové armády;
- exploatace prostoru armádního týlu ve prospěch leteckých svazků a útvarů v průběhu letištního manévru;
- styk se zásobovacími uskupeními (odděleními frontových základů), rozvíjenými ve prospěch vševojskové armády;

— možnosti využívání zdravotnických zařízení vševojskové armády (rozdělovna raněných, vojenská nemocnice, obvaziště apod.) ve prospěch leteckých svazků a útvarů.

Závěrem chci zdůraznit, že společná činnost pozemních vojsk a frontového letectva zahrnuje široký rozsah otázek operačního i taktického charakteru, a to jak v oblasti vlastní bojové činnosti, tak i v oblasti jejího všestranného zabezpečení a velení.

Rozsah otázek, které musí středisko bojového velení letecké armády v období plánování útočné operace vševojskové armády s jednotlivými odděleními a složkami štábu vševojskové armády řešit, je velmi široký. Uvedl jsem jen nejnutnější soubory informací oddělení (složek), s nimiž musí spolupracovat. Je jasné, že při déletrvající vzájemné součinnosti bude řada potřebných výchozích údajů známá a postačí pouze reagovat na vznikající změny. Při rozsahu účinků soudobých prostředků ničení mohou však tyto změny vést k zásadním úpravám dříve přijatých rozhodnutí. Také neopakovatelná specifičnost každé situace a operace jako celku bude vyžadovat tvůrčí přístup, hledání nových metod k řešení problémů a tudíž i zcela specifické informace.

ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI VLASTNÍCH VOJSK PŘI JADERNÝCH ÚDERECH

Zkušenosti řady cvičení a válečných let ukazují, že v průběhu bojové činnosti za použití zbraní hromadného ničení, zejména jaderných zbraní, vzniká řada situací, které omezují možnosti použití těchto účinných ničivých prostředků. Jedním z faktorů, který dosud ještě plně nedoceňujeme, je ochrana vlastních vojsk při úderech na nepřítele. Je celá řada situací, kdy vzniká potřeba ničit zbraněmi hromadného ničení důležité objekty nepřítele, které jsou buď v přímém dotyku s našimi vojsky, nebo v nevelké hloubce nepřátelské sestavy. Tyto případy vznikají při průlomu obrany nepřítele, odražení protiúderů, ničení obklíčených uskupení nepřítele a též v průběhu útočné nebo obranné operace.

V článku chci proto ukázat na hlediska, která máme při plánování použití jaderných zbraní respektovat, aby nedošlo k ohrožení nebo vyřazení živé síly a bojové techniky vlastních vojsk. Dále uvádím podklady pro výpočet bezpečnost-

ních vzdáleností v různých podmínkách bojové činnosti.

Abychom vyloučili možnost zasažení vlastních vojsk, musíme

— dodržovat bezpečnostní vzdálenosti od místa výbuchu,

— včas varovat a ukrýt živou sílu ohroženou účinky vlastních ZHN,

— stanovit čáry (hranice), které nesmí vojska do doby plánovaných úderů překročit,

— vytyčit tyto čáry v terénu.

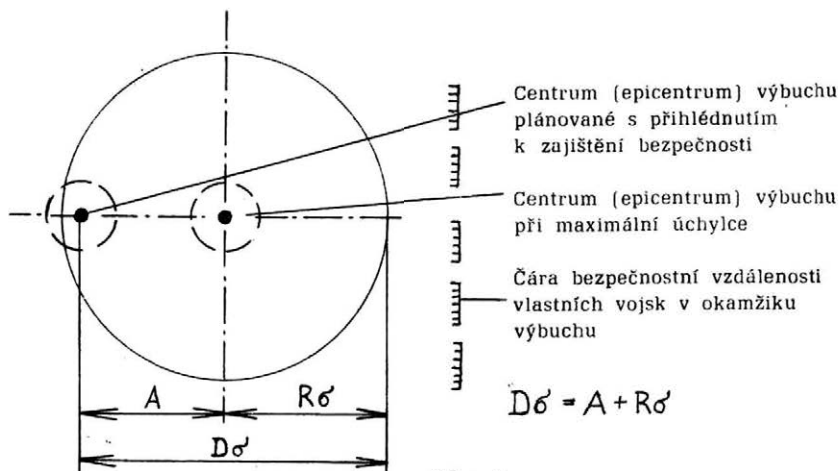
Při zajištění bezpečnosti vlastních vojsk vycházíme z toho, že živá síla může být zasažena jak v okamžiku výbuchu (tlaková vlna, světelné záření, pronikavá radiace), tak i během pobytu v prostorech jaderných výbuchů nebo v prostorech, kde dojde k vypadení radioaktivních látek. Je proto účelné dělit tuto problematiku do dvou částí, tj. zajištění bezpečnosti živé síly v okamžiku výbuchu a při radioaktivním zamoření terénu.

Zajištění bezpečnosti vlastních vojsk v okamžiku výbuchu

Nejčastějšími případy k zajištění bezpečnosti vlastních vojsk před účinky tlakové vlny, světelného záření a pronikavé radiace vzniknou, půjde-li o vzdušné pozemní jaderné údery, kdy radioaktivní

stopa se vytvoří ve směru k nepříteli anebo podél fronty. Přitom předpokládáme, že vojska ji nebudou překonávat.

Bezpečnostní vzdálenost vojsk „D“ od předpokládaných (plánovaných) center

Obr. 1

nebo epicenter jaderných úderů bude proto pozůstat z dvou hodnot — viz obr. 1.

Při tom A = maximální dálková úchylna (směrem k vlastním vojskům)

$R\sigma$ = poloměr bezpečnostního pásma vzhledem k působení tlakové vlny, světelného záření i pronikavé radiace.

Poloměr bezpečnostního pásma závisí na ráži, druhu výbuchu, stupni ochrany živé síly a na meteorologických podmínkách.

V jednotlivých případech bude dále ovlivněn zvláštnostmi bojové situace. Tento poloměr stanovíme zpravidla tak, aby na jeho hranici nedošlo k zasažení živé síly žádným z faktorů působících v okamžiku výbuchu. Bude-li si to však vývoj vševojskové situace vyžadovat, můžeme poloměr bezpečnostního pásma ($R\sigma$) snížit na hodnotu R_d . Tuto však volíme tak, aby na její vnější hranici nedošlo k vyřazení živé síly.

Hodnoty ničivých faktorů jaderného výbuchu, které ovlivňují stanovení poloměru bezpečnostního pásma, uvádím v tabulce 1.

Hodnoty poloměrů bezpečnostních pásma pro letní podmínky, dobrou průzračnost atmosféry a pro variantu varování vojsk uvádím v tabulce 2.

Při vzdušných výbuších ráží přes 100 kt a při nepříznivých povětrnostních podmínkách (mlha, kouř) se hodnoty R_d pro živou sílu mimo úkryty, na NA a nenakrytých OT zmenšují 2X a při pozem-

ních výbuších stejných ráží 1,4krát. Při velmi příznivých podmínkách (čistý vzduch) se poloměry bezpečnostních pásma u ráží přes 100 kt zvětšují 1,2X.

Při pozemních úderech v zimě poloměry bezpečnostních pásma u jednotek, které byly varovány a jsou v pohotovostních úkrytech a úkrytech lehkého typu, bereme podle tabulky 2. Při vzdušných výbuších se údaje tabulky zvětšují 1,4X. U jednotek, které jsou vně úkrytů nebo v nenakrytých zákopech, se poloměry zmenšují 1,1X.

V případech, že jednotky nebyly varovány a jsou mimo úkryty, v nenakrytých zákopech nebo otevřených OT, budou poloměry bezpečnostních pásma v letních podmínkách ve dne větší, než údaje v tabulce:

- u velmi malých ráží (do 1 kt) . . . 5X větší
- u malých ráží (1–10 kt) . . . 4,5X větší
- u středních ráží (10–100 kt) . . . 3,5X větší
- u velkých ráží (100 kt–1Mt) . . . 2,5X větší

Pro zimní podmínky v případě, že jednotky nebyly varovány o jaderném úderu, bereme údaje podle tabulky pro letní podmínky.

Při jaderných úderech v noci bereme z hlediska ochrany zraku údaje 2X větší, než jsou uvedeny v tabulce pro denní dobu.

Pokud jde o hodnotu A (maximální úchylnu), vycházíme z tabulek střelby nebo bombardování, při čemž hodnotu prav-

děpodobné úchyly násobíme čtyřmi. Příklady výpočtu:

a) Máme stanovit bezpečnostní vzdálenost od plánovaného epicentra vzdušného jaderného výbuchu ráže 10 kt (30 kt) v letních podmínkách během dne, při dobré průzračnosti. Jednotky nebyly varovány a jsou v bojové technice (BVP). Praviděpodobná úchylna (dálková) pro použitý nosič E = 400 m.

$$D_{\sigma 10} = 2,45 + 4 \cdot 0,4 = 2,45 + 1,6 = 4 \text{ km}$$

$$D_{\sigma 30} = 2,7 + 4 \cdot 0,4 = 2,7 + 1,6 = 4,3 \text{ km}$$

Za stejných podmínek jako v příkladu ad a), avšak v noci

$$D_{\sigma 10} = 2,45 \cdot 2 + 4 \cdot 0,4 = 4,9 + 1,6 = 6,5 \text{ km}$$

$$D_{\sigma 30} = 2,7 \cdot 2 + 4 \cdot 0,4 = 5,4 + 1,6 = 7 \text{ km}$$

Z příkladů vyplývají tyto závěry:

Zajištění bezpečnosti vlastních vojsk při radioaktivním zamoření terénu

Jde o případ, kdy plánujeme pozemní úder a střední výškový vítr je směrem k našim vojskům. V tomto případě rozmístíme vlastní vojska v takových vzdálenostech od plánovaného centra výbuchu, aby neobdržela dávky radiace větší, než jsou stanoveny.

Bezpečnostní vzdálenosti v km uvádím v tabulce 3. Vycházím z předpokladu, že vítr je směrem k našim vojskům.

Výchozími údaji pro stanovení bezpečnostní vzdálenosti jsou ráže, maximálně přístupná nebo povolená dávka radiace, doba pobytu na zamořeném terénu a koeficient oslabení.

Bezpečnostní vzdálenost stanovíme podle vztahu:

$$D = D_{pov} \cdot K_i \cdot K_{osl}, \text{ kde}$$

D — je pomocný výpočet dávky radiace na terénu

D_{pov} — je povolená nebo maximálně přípustná dávka radiace

K_i — je koeficient, který bere v úvahu dobu pobytu

K_{osl} — je koeficient oslabení, který živé síle poskytuje bojová technika nebo druh objektu.

Takto získaný pomocný výpočet D nám umožní nalézt v tabulce 3 pro příslušnou ráži a střední rychlost výškového větru příslušnou bezpečnostní vzdálenost. V případě, že hodnota D není pro zadanou rychlost středního výškového větru v tabulce, použijeme nejbližší údaj a nebo použijeme interpola-

1. Varování vojsk má značný význam pro jednotky nekryté a při činnosti v noci.

2. Při použití malých a velmi malých ráží je větší část bezpečnostní vzdálenosti dána přesností střelby (dálkovou úchylnou).

3. Bezpečnostní vzdálenosti pro tankové jednotky a motostřelecké jednotky vybavené OT uzavřeného typu jsou poměrně velmi malé a tyto jednotky mohou bezpečnostně po jaderném úderu využít jeho ničivých účinků na nepřítele.

4. Nepříznivé povětrnostní podmínky (děšť, kouř, sněžení) podstatným způsobem ovlivňují bezpečnostní vzdálenost zejména při použití velkých ráží (zkracují se ve srovnání s příznivými podmínkami).

ce. Obdobným způsobem postupujeme i v případě, když rychlost středního výškového větru není zahrnuta v tabulce 3.

Příklad výpočtu:

a) Máme stanovit bezpečnostní vzdálenost jednotek od centra pozemního výbuchu ráže 5 kt za předpokladu, že živá síla bude rozmístěna v úkrytech a dezaktivovaných okopech. Povolená dávka 10 rentgenů. Rychlost větru 25 km/h, vítr vane od nepřítele.

Nejprve stanovíme koeficient K_i , který zahrnuje délku pobytu v zamořeném prostoru — pro dvoudenní pobyt ráže menší než 10 kt to bude 0,9.

Koeficient oslabení K_{osl} najdeme v tabulce 5. Pro pohotovostní úkryty v jejichž okruhu byla dezaktivace, je jeho hodnota $500 \times 10 = 5000$ a pro dezaktivované zákopy $3 \times 7 = 21$. Pro výpočet používáme vždy nejmenší hodnotu koeficientu. Tzn., že se povolená dávka vztahuje na živou sílu, která je nejméně chráněna. Hodnota pomocného výpočtu $D = 10 \cdot 0,9 \cdot 21 = 190$ rentgenů. Takto vypočtenou hodnotu hledáme v prvním řádku tabulky 3. Protože hodnota 190 tam není, bereme nejbližší vyšší — tj. 200.

Ve sloupci s hodnotou $D=200$, v řádku pro 5 kt a rychlost větru 25 km/h najdeme hodnotu 12,5.

Odpověď tedy zní: bezpečnostní vzdálenost je 12,5 km.

b) Za stejných podmínek jako v příkladu ad a) pro ráži 500 kt bude bezpečnostní vzdálenost 83 km.

Ničivý faktor	Rozmístění živé síly	R _σ	R _a
Tlaková vlna	a) Nechráněná, na automobilech a otevřených OT	Vyloučit poškození sluchových orgánů: $\Delta p \leq 0,1 \text{ kg/cm}^2$	U 10–20 % osob můžeme očekávat poškození sluchových orgánů U jednotek, které byly včas varovány $\Delta p \leq 0,3 \text{ kg/cm}^2$ U jednotek, které nebyly varovány $\Delta p \leq 0,18 \text{ kg/cm}^2$
	b) V okopech pro jednotlivce a v zákopech kolmo k výbuchu	Vyloučit poškození sluchových orgánů: $\Delta p \leq 0,12 \text{ kg/cm}^2$	dto
	c) V uzavřených OT a tancích	Vyloučit posun vozidel a tím možnost poranění osob o předměty v technice $\Delta p \leq 0,25 \text{ kg/cm}^2$ pro OT, $\Delta p \leq 0,4–0,5 \text{ kg/cm}^2$ pro tanky	Vyloučit střední poškození techniky a tím i vyřazení osob $\Delta p \leq 0,35 \text{ kg/cm}^2$ pro OT, $\Delta p \leq 0,5–0,7 \text{ kg/cm}^2$ pro tanky
	d) V okopech s nakrytím, v pohotovostních úkrytech a úkrytech lehkého typu	Vyloučit zasažení živé síly při lehkém poškození objektů a zatékání vody: $\Delta p \leq 0,3 \text{ kg/cm}^2$ pro okopy s nakrytím $\Delta p \leq 0,5 \text{ kg/cm}^2$ pro pohotovostní úkryty $\Delta p \leq 1 \text{ kg/cm}^2$ pro úkryty lehkého typu	Vyloučit střední poškození objektů a tím i vyřazení osob $\Delta p \leq 0,5 \text{ kg/cm}^2$ pro okopy s nakrytím $\Delta p \leq 1 \text{ kg/cm}^2$ pro pohotovostní úkryty $\Delta p \leq 1,5 \text{ kg/cm}^2$ pro úkryty lehkého typu
Světelné záření	Nechráněná na automobilech a otevřených OT	Vyloučit popáleniny I. stupně. U jednotek, které byly varovány $u \leq 4,7 \text{ kal/cm}^2$ U jednotek, které nebyly varovány $u \leq 1,7–4,7 \text{ kal/cm}^2$	Vyloučit popáleniny II. stupně. U jednotek, které byly varovány $u \leq 5,6–6,5 \text{ kg/cm}^2$ U jednotek, které nebyly varovány $u \leq 2,6–5,6 \text{ kg/cm}^2$
Pronikavá radiace	Nezávisle na rozmístění	Dávka od jednoho výbuchu $D \leq 1–2 \text{ R}$ Při několika úderech během jednoho dne (3–5) nesmí dávka překročit 10 R. Vyšší ozařování by mohlo ovlivňovat vedení další bojové činnosti v zaměřených prostorech	Vyloučit vyřazení živé síly jednorázovým ozařením $D \leq 50 \text{ R}$

Tabulka 2

Ráže v kt	Druh výbuchu	R ₀ (v km) při rozmístění živé síly						R _a (v km) při rozmístění živé síly					
		nekruté	v uzavře- ných OT ¹⁾	v tancích	v nakrýtech okopec	v pohoto- vostních úkrytech	v úkrytech lehkého typu	nekruté ¹⁾	v uzavře- ných OT	v tancích	v nakrýtech okopec	v pohoto- vostních úkrytech	v úkrytech lehkého typu
0,1	P V	1,3	1,3	1,2	0,82	0,29	0,13 0,1	0,75	0,75	0,66	0,4	0,13 0,1	0,1 0,08
0,5	P V	1,65	1,65	1,5	1,05	0,45	0,22 0,18	1	1	0,88	0,58	0,22 0,17	0,18 0,13
1	P V	1,8	1,8	1,55 1,65	1,2	0,54	0,27 0,21	1,1	1,1	0,94 1	0,68	0,27 0,21	0,23 0,17
2	P V	2	2	1,7 1,8	1,35	0,63	0,35 0,27	1,3	1,3	1 1,1	0,79	0,35 0,27	0,29 0,21
3	P V	2,1	2,1	1,8 1,9	1,45	0,7 0,69	0,4 0,31	1,4	1,4	1,1 1,15	0,86	0,4 0,31	0,33 0,24
5	P V	2,25 2,4	2,25	1,9 2,0	1,6	0,78 0,77	0,47 0,37	1,5	1,5	1,2 1,25	0,95	0,47 0,37	0,39 0,28
10	P V	2,45 3,0	2,45	2,0 2,1	1,8	0,89 0,87	0,59 0,46	1,65 1,8	1,65	1,3 1,35	1,1	0,59 0,46	0,49 0,36
20	P V	3,0 3,8	2,6	2,15 2,25	2	1,1 1,0	0,75 0,58	1,85 2,5	1,85	1,4 1,5	1,3	0,75 0,58	0,62 0,45
30	P V	3,4 4,35	2,7	2,25 2,35	2,15	1,25 1,1	0,85 0,67	2 3	1,95	1,5 1,6	1,4	0,85 0,67	0,7 0,52
50	P V	4,05 5,15	2,9	2,4 2,5	2,35	1,45 1,3	1,0 0,85	2,5 3,6	2,05	1,6 1,7	1,55	1,0 0,79	0,84 0,61
100	P V	5,2 6,5	3,1	2,55 2,65	2,6	1,85 1,65	1,25 1,2	3,2 4,9	2,25	1,75 1,85	1,85	1,25 1,0	1,05 0,77
200	P V	6,45 8,2	3,5 3,7	2,6 2,8	3,15	2,3 2,1	1,6 1,45	4,2 6,3	2,6 2,75	2,0 2,1	2,3 2,1	1,6 1,25	1,35 0,97
300	P V	7,35 9,4	4,0 4,2	2,8 2,9	3,6	2,65 2,4	1,85 1,65	4,8 7,3	3,0 3,15	2,2 2,4	2,65 2,4	1,85 1,45	1,5 1,0
500	P V	8,7 11,0	4,75 5,0	3,15 3,4	4,3	3,15 2,85	2,2 1,75	5,8 8,8	3,6 3,75	2,6 2,85	3,15 2,85	2,2 1,7	1,8 1,3
1000	P V	11,0 14,0	6,0 6,3	4,0 4,3	5,4	4,0 3,6	2,7 2,1	7,5 11,0	4,5 4,7	3,3 3,6	4,0 3,6	2,7 2,1	2,3 1,7

Poznámka: ¹⁾ Nekrutá živá síla, v nenakrýtech obranných objektech, na NA a otevřených OT (předpokládá se, že při varování vojsk opustí živá síla NA a OT).

l) Údaje v tabulce jsem vzal z učebnice pro důstojníky – rok vydání 1969. Ve srovnání s Oper-51-6, rok vydání 1965, vyskytují se určité rozdíly:

– jsou zahrnuty údaje pro velmi malé ráže,

– jsou dány údaje pro přesnější stanovení bezpečnostní vzdálenosti při různých meteorologických podmínkách v noci, při varování vojsk apod.,

– jsou zahrnuty i údaje „R“ pro stanovení bezpečnostní vzdálenosti za předpokladu, že připustíme „určité“ zasažení vlastních vojsk.

Tabulka 3

Ráže kt	Rychlost větru km/h	Dávka na terénu $D = D_{pov} \cdot K_f \cdot K_{osl}$ v rentgenech								
		5	10	20	50	100	200	300	500	1000
1	10	17	14	11	8	6,3	5,2	4,6	3,7	2,5
	25	26	19	16	11	8	5,7	4,7	3,5	2,5
	50	34	26	19	13	9	6,0	4,5	3,0	1,8
2	10	23	19	15	11	8	6,5	5,5	4,5	3,2
	25	33	27	21	15	12	8	6,5	5	3,5
	50	45	35	27	17	13	8,5	7	5	3
3	10	28	23	19	14	11	8	7	6	4,2
	25	44	32	25	17	14	10,5	8,5	6,5	4,5
	50	52	43	32	21	15	11	8,5	6,5	4
5	10	33	27	21	16	12	9,5	8,2	6,7	5
	25	51	42	32	22	17	12,5	10,5	8	6,5
	50	68	52	41	27	18	13,5	11	8	6
10	10	42	34	27	21	17	13	11	9	7
	25	65	52	41	30	23	17	14	11	8
	50	86	68	52	37	28	19	14	12	8
	75	102	78	59	39	29	20	15	12	8
20	10	55	45	37	27	21	16,5	14,5	12	9,3
	25	85	67	53	40	31	23	19	15,5	11
	50	118	94	69	50	37	27	20	17	11,5
	75	135	108	83	55	40	28	22	17	11,5
30	10	68	55	45	33	27	21	18	15	11,5
	25	105	83	62	46	37	30	23	18	13,5
	50	130	105	84	58	44	32	27	20	14
	75	160	125	100	65	48	34	28	22	14,5
50	10	78	63	51	37	31	23	20	17	13
	25	120	95	75	55	45	35	30	23	17
	50	165	132	105	73	55	40	33	25	18
	75	190	155	123	83	61	44	35	27	19
100	10	97	80	66	48	39	31	28	24	18,5
	25	160	125	97	73	59	45	38	32	24,5
	50	210	170	135	97	75	55	45	37	25
	75	240	195	160	115	86	62	50	39	27
	100	290	225	175	127	92	69	52	41	27
200	25	195	160	128	93	75	60	52	43	33
	50	270	220	175	128	100	77	64	50	35
	75	310	250	200	148	118	87	70	54	39
	100	363	288	225	165	127	93	75	56	40
300	25	235	200	155	113	93	72	62	53	38
	50	340	275	210	155	120	93	80	60	45
	75	375	300	235	176	140	107	90	68	47
	100	450	363	270	190	152	115	93	72	49
500	25	275	225	178	135	110	83	74	62	48
	50	390	310	250	185	145	110	95	78	56
	75	460	370	295	215	170	130	110	88	62
	100	490	410	330	240	187	137	115	91	62
1000	25	350	280	225	180	130	115	95	81	65
	50	480	400	310	250	190	150	130	105	80
	75	600	470	370	270	220	170	147	120	85
	100	700	575	425	315	237	190	160	126	87

Tabulka 4

Hodnoty koeficientu K_t

Ráže	Doba pobytu								
	Hodiny			Dny					
	3	6	12	1	2	3	4	5—10	11—30
do 10 kt	1,8	1,4	1,1	1	0,9	0,8	0,75	0,7	0,65
přes 10 kt	4,5	2	1,4	1	0,75	0,65	0,6	0,5	0,4

Tabulka 5

Hodnoty koeficientu K_{osl}

Zákopy a okopy ¹	3
Nakryté okopy pro jednotlivce ²	50
Pohotovostní úkryty a úkryty lehkého typu ³	500
Automobil, štábní autobus	2
OT	4
Tank	10
Železniční vagón (krytý)	2
Osobní vagóny, lokomotivy	3
Přízemní domek (sklep) – kamenný	10 (40)
Víceposchodové obytné budovy:	
a) – jednoposchodové	15
– sklep	100
b) – dvouposchodové	20
– sklep	400
c) – čtyřposchodové	30
– sklep	400
Dřevěný domek – přízemní	2
– sklep	7
Dřevěný domek – jednoposchodový	8
– sklep	12

Poznámka: U dezaktivovaných objektů se koeficient zvětšuje:

¹ – 7krát, ² – 4krát, ³ – 10krát

TECHNICKÁ OCHRANA ŽELEZNIC

V soudobých operacích je železniční doprava rozhodujícím prostředkem pro zabezpečení přísunu materiálu a zásob z hlubokého týlu do frontových základů. Bez obnovy železnic v týlovém prostoru frontu a bez přiblížování frontových základů k bojujícím vojskům nezabezpečíme úspěšně bojující vojska. Provoz na frontových železničních nemůžeme úspěšně organizovat, pokud je železnice nesjízdná. Z toho vyplývá prioritní železniční doprava na státním území při kalkulaci obnovy železnic.

V této souvislosti vystupují do popředí v posledních letech otázky technické ochrany železnic, zejména na území vlastního státu.

Cílem technické ochrany železnic je v nejbližší době obnovit železniční provoz na železničních úsecích a objektech zničených nepřátelskou činností.

K narušování železničního provozu bude nepřítel používat letectvo, diverzní skupinu a k ničení důležitých objektů také operačně taktické, operační, případně i strategické rakety. Kromě klasické a jaderné munice může k ničení železnic použít zápalné, chemické i biologické bojové prostředky. Hlavní nepřátelské úderů přijdou na důležité objekty (železniční uzly, velké mosty a tunely).

Technická ochrana železnic se z hlediska času a náplně dělí na dvě období.

Přípravné období zahrnuje

— studium dostupných podkladů s cílem zjistit dopad předpokládané činnosti nepřítelů na železniční dopravu,

— studium technické dokumentace železnic a zejména důležitých železničních objektů v zájmových prostorech,

— plánování technické ochrany v možných variantách,

— vyčlenění sil a prostředků k technické ochraně svěřených objektů, jejich přesun k objektům, rozmístění ve stanovených prostorech a zabezpečení stálé pohotovosti k obnově s ohledem na nejpravděpodobnější variantu,

— nepřetržitý průzkum určených železnic,

— organizaci pevného a neselhávajícího spojení,

— vytváření zásob obnovovacího materiálu, konstrukcí a zařízení s cílem zkrátit lhůty obnovy,

— některé přípravné práce (organizace montážních míst a skládek, úprava cest, měřičské práce, apod.),

— organizace součinnosti se sousedy a dalšími orgány (orgány dráhy, civilní obrany, apod.),

— opatření ke zvýšení odolnosti železničních tratí, zejména důležitých objektů (příprava náhradních přemostění, objížďek, objektů, apod.),

Prováděcí období zahrnuje všechny práce spojené s odstraňováním následků nepřátelského napadení, tj. obnovu zničených objektů tak, aby byla co nejdříve obnovena průběžná vlaková doprava a postupně zvyšována až do potřebné výše.

Rozsah a kvalita opatření splněných v přípravném období přímo ovlivňuje dobu uvedení zničené železnice do provozu.

Poznatky z Velké vlastenecké války ukazují, že při dobré přípravě a organizaci technické ochrany činila v roce 1942 průměrná doba přerušení železniční dopravy 6 hodin a přes silné zvýšení hromadných leteckých náletů na železnici v roce 1944 nepřesáhla 8,4 hodin.

Složitost a náročnost úkolů technické ochrany železnic narůstá s možností masového použití jaderných zbraní. Zejména v prvních dnech války, kdy jsou na železniční dopravu kladeny nejnáročnější úkoly, mohou hromadné jaderné údery zasáhnout řadu limitujících železničních objektů a rozdělit tak železniční síť na území státu na řadu izolovaných prostorů a úseků.

Zničené objekty obnovujeme po etapách. V první etapě obnovujeme stavby a zařízení, která dovolují co nejdříve zahájit průběžnou vlakovou dopravu, v druhé etapě pak stavby a zařízení v rozsahu, který zabezpečí stanovenou propustnou výkonnost na daném železničním směru.

V první etapě obnovy zničeného železničního uzlu obnovujeme nejnútnejší počet kolejí pro rychlost nejméně 15 km/h (na nově vybudovaných náspech 5 km/h) a při vysokém radioaktivním zamoření počítáme se stavbou objezdu. V druhé etapě obnovujeme ta zařízení, která umožňují zvyšovat propustnou výkonnost a zlepšovat provozní podmínky.

Při obnově velkého železničního mostu stavíme most se sníženou niveletou a používáme typizovaný materiál a konstrukce, které umožní rychlost jízdy alespoň 15 km/h (ve zvlášť obtížných podmínkách 5 km/h). V druhé etapě obnovy zajišťujeme rychlost vlakové dopravy nejméně 30 km/h.

Při dostatku sil a prostředků a častějšímu snížení objektu obnovujeme jej ihned v průběhu druhé etapy za předpokladu, že nedojde k velkému zpoždění zahájení provozu.

Zásoby materiálu a konstrukcí pro technickou ochranu železnic musí zabezpečit rychlé zahájení první etapy obnovovacích prací. Rozmísťujeme je tak, abychom je mohli co nejrychleji přepravit k objektům. V blízkosti velkých mostů vytváříme skládky obnovovacího materiálu, konstrukcí a zařízení a na hlavních tratích zvyšujeme stálou zálohu materiálu pro obnovu železničního svršku. Zásoby materiálu můžeme též naložit na železniční vozy nebo na vyčleněná silniční vozidla. K doplňování spotřebovaného materiálu slouží speciální úložiště vytvořené péčí organizací resortu dopravy.

Technická ochrana železnic frontu je jednou z hlavních činností součástí želez-

ničního vojska a dalších organizací, které se podílejí na obnově a zabezpečování provozu na železnicích v týlovém pásmu frontu. Malá hustota obnovené a provozované železniční sítě frontu (1–2 železniční směry a minimální počet příčných železnic) dává nepříteli větší předpoklady pro její ničení a snižuje i možnost využít ostatních tratí k objezdům zátařasů. Tyto skutečnosti zvyšují význam technické ochrany železnic frontu.

Rozhodující síly a prostředky pro technickou ochranu frontových železnic tvoří zvláštní jednotky ministra dopravy (ZJMD), které jsou začleněny do zvláštního provozního oddílu (ZPO). Zpravidla to budou vlaky s mechanizačními doplňky, mostní stavební vlaky, elektrárenské vlaky, spojovací vlaky, obnovovací oddíly sdělovací a zabezpečovací, obnovovací čety, udržovací čety, nehodové pomocné vlaky a nehodové jeřábové jednotky.

Stavební vlaky spolu s mostními stavebními vlaky jsou hlavními silami, které můžeme nasadit k odstraňování velkých následků nepřátelského napadení na železniční trať. ZPO je podřízen náčelníkovi zvláštní provozní správy (ZPS).

K technické ochraně frontových železnic dále používáme technický prapor železničního provozního pluku. Ten je v době, kdy zabezpečuje železniční provoz a technickou ochranu, operativně podřízen náčelníkovi ZPS. Vzhledem k tomu, že síly a prostředky železničního provozního pluku nepostačují k zabezpečení technické ochrany provozovaného úseku, náčelník ZPS mu přiděluje posilové zvláštní jednotky (stavební vlaky, mostní stavební vlaky, spojovací vlaky apod.). To odpovídá sovětským zkušenostem, podle kterých je třeba k odstranění následků leteckého bombardování klasickou municí 5 až 8 pracovníků na 1 km trati. Přesto ale nejsou zvláštní jednotky resortu dopravy schopny samostatně odstranit velké zátařasy po jaderných úderech na železniční síti, obnovit velké mosty a obnovit objížďky železničních uzlů, tunelů a velkých mostů v požadovaných lhůtách.

Je tedy zřejmé, že pro technickou ochranu velkých důležitých objektů a k odstraňování následků je za určité situace vhodné použít součástí železničního vojska, které výrazně ovlivní její účinnost. Zpravidla k tomu dojde v situaci, kdy:

— došlo k zpomalení nebo zastavení frontové operace a jsou splněny úkoly obnovy železnic frontu. Železničnímu vojsku bude svěřena technická ochrana provozované železniční sítě frontu (železničního

směru) v přifrontovém pásmu. Zpravidla to budou úseky, které obsadil železniční provozní pluk;

— síly a prostředky ZPO a železničního pluku nejsou schopny zabezpečit rychlým odstraňováním následků podmínky pro splnění plánu přepravy. Za takové situace nemůžeme část útvarů železničního vojska nasadit na technickou ochranu nejdůležitějších železničních objektů, výjimečně i celých úseků. Tato situace může nastat zpravidla až v průběhu plnění dalšího úkolu obnovy frontových železnic.

Bude-li železničnímu vojsku určen k technické ochraně souvislý úsek železničního směru nebo frontové železnice ve stanoveném prostoru, zůstávají vyčleněné železniční útvary a jednotky v přímé podřízenosti náčelníka správy železničního vojska frontu (SŽelVF) s tím, že odpovědnost za technickou ochranu určených tratí má náčelník SŽelVF. Zvláštní jednotky resortu dopravy, které plní úkoly na tratích chráněných železničním vojskem, se operativně podřizují příslušným velitelům součástí železničního vojska.

V případech, kdy odpovědnost za technickou ochranu celé provozované frontové železniční sítě zůstává v plném rozsahu náčelníkovi ZPS, součástí železničního vojska předáváme do jeho operativní podřízenosti jako posilové prostředky.

Ve všech případech platí zásada, že železniční vojsko zabezpečuje technickou ochranu čelních úseků, které dosud nebyly předány do provozu železničnímu provoznímu pluku nebo zvláštní provozní správě.

Železničnímu stavebnímu praporu zpravidla určujeme k technické ochraně 1—2 velké železniční uzly s přílehlými traťovými úseky a předuzlovými stanicemi nebo železniční úsek 120—150 km dlouhý.

Železničnímu mostnímu praporu určujeme 1—2 velké nebo 2—3 střední železniční mosty. Jednotky železničního sdělovacího praporu přidělujeme jednotlivým stavebním praporům podle předpokládaného rozsahu prací.

Železniční brigádě určujeme k technické ochraně 3—6 velkých železničních uzlů a 2—4 velké železniční mosty nebo železniční úseky o délce 350—450 km. Železniční pluk můžeme použít k technické ochraně 1—2 uzlů a 2—4 velkých mostů nebo úseku o délce 120—150 km.

Návrhy na organizaci technické ochrany železnic frontu a rozdělení odpovědnosti za ochranu mezi provozní orgány a železniční vojsko připravuje náčelník správy vojenské dopravy frontu. Návrhy projednává s náčelníkem SŽelVF a náčelní-

kem ZPS a předkládá je zástupci velitele frontu pro týl.

Plán technické ochrany frontových železnic zpracovává ZPS v úzké návaznosti na plánování zabezpečení provozu a v souladu s požadavky a úkoly orgánů polního velení.

Samostatný plán technické ochrany frontových železnic u SŽelVF zpracovujeme jen v případě, jsou-li na technickou ochranu nasazeny všechny útvary železničních brigád a železničního pluku. Jinak úkoly a činnost spojenou s technickou ochranou těch úseků, za které nese odpovědnost náčelník SŽelVF, zahrnujeme do plánu obnovy frontových železnic. Na stupni železniční brigáda a pluk zpracovujeme plán technické ochrany vždy, jsou-li brigáda a pluk nasazeny jako celky na technickou ochranu ucelených částí železniční sítě frontu. Na stupni prapor plán technické ochrany zpracováváme vždy bez ohledu na podřízenost.

Plán technické ochrany železničního úseku zpracovává železniční brigáda na mapě. K ní přikládáme plány materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení, plán spojení, výpisy a kopie částí z variantních projektů a technickou zprávu. Na mapě vyznačíme:

- objekty technické ochrany svěřené brigádě,

- rozdělení útvarů a posilových organizací resortu dopravy na jednotlivé objekty,

- prostory rozmístění jednotek, tylových útvarů a jednotek a posilových organizací,

- velitelská stanoviště železničních svazků a útvarů,

- úložiště a skládky obnovovacího materiálu a skládky správy dráhy, lomy, poruby, vedlejší železniční trati a koleje, které můžeme rozebrat a získat tak materiál svršku, mostních polí apod.,

- varianty obnovy chráněných objektů s uvedením rozsahu hlavních prací, potřeby materiálu a pracovních lhůt zahájení vlakové dopravy.

Dále na mapě vyznačíme i ty objekty, u nichž je stanoveno zvýšit jejich odolnost (výstavbu objezdů, kolejových spojek apod.) s uvedením pořadí jejich výstavby, rozsahu prací, potřeby materiálu a sil.

V technické zprávě jde o zdůvodnění přijatých řešení technické ochrany, rozsah prací v jednotlivých uvažovaných variantách obnovy, charakter přípravných prací, složení a výzbroj posilových organizací re-

sortu dopravy, opatření k ochraně proti zbraním hromadného ničení, návrhy na organizaci obnovovacích prací a další údaje, které nemůžeme vyjádřit na mapě.

Technická ochrana železnic na území státu zabezpečuje trvalou kontinuitu železničního provozu mezi hlubokým týlem a prostory předsunutých frontových základů v operačním týlu. To vyžaduje zabezpečení trvalé provozuschopnosti minimálního počtu železničních směrů na státním území. Náročnost technické ochrany je dána vysokým počtem předpokládaných jaderných úderů a intenzivní činností nepřátelského letectva proti železnici a také tím, že kterýkoli cíl na železnici ČSSR může být zasažen jak jadernými, tak i konvenčními prostředky.

K zabezpečení úkolů technické ochrany a obnovy železnic je v resortu federálního ministerstva dopravy vytvořen systém železniční obnovovací služby (ŽOS), který zahrnuje řídící, výkonné a zabezpečující jednotky, útvary a organizace. Nejvyšším řídícím orgánem je správa obnovovacích prací železnic ministerstva dopravy (SOPŽ/MD), která na základě požadavků ministerstva národní obrany rozhoduje o pořadí, rozsahu, stupni a způsobu technické ochrany a obnovy železnic. Orgán s odpovídající pravomocí a odpovědností u správy dráhy je skupina obnovovacích prací dráhy (SOP/SD) a u provozního oddílu operační skupina obnovy provozního oddílu (OSO/PO).

Na státním území jsou v rámci ŽOS organizovány:

- traťové distance s obnovovacími a udržovacími četami,
- traťové strojní stanice se stavebními vlaky,
- mostní obnovy s mostními stavebními vlaky,
- sdělovací a zabezpečovací distance,
- elektroúseky,
- tunelové vlaky a tunelové obnovovací jednotky,
- spojovací vlaky,
- elektromontážní vlaky,
- pracovní skupiny.

Na technické ochraně se podílejí i útvary a jednotky civilní obrany (CO) v objektech železnic, které vedou průzkum na železnici, záchranu a vyproštění osob, likvidaci požárů, odmoření a dezaktivaci zasažených prostorů a organizují režim života v zasažených prostorech. V rámci CO na železnici jsou zřízena vyhodnocova-

cí střediska radiační situace u FMD, správy dráhy a provozního oddílu.

Přesto, že hlavním úkolem železničního vojska je především obnova železnic za války, je v našich podmínkách stále nezbytné jeho nasazení na technickou ochranu železnic na území vlastního státu. Hlavním důvodem je to, že v železniční obnovovací službě FMD nejsou jednotky, které by byly schopny obnovit velké železniční mosty a objezdy zničených železničních uzlů v požadovaných lhůtách. Použití železničního vojska bude nutné zejména v prvních dnech jaderné války, kdy úkoly spojené s odstraněním následků hromadného jaderného úderu budou mimořádně náročné.

O rozdělení sil a prostředků železničního vojska pro obnovu za vojsky a k technické ochraně železnic na území státu budou příslušné orgány rozhodovat podle rozsahu zničených železnic a požadavků na obnovu provozu na vybraných železničních směrech na státním území a v závislosti na vývoji operační situace a možnosti obnovy za postupujícími vojsky. Jako nejpravděpodobnější situace, kdy útvary železničního vojska použité k technické ochraně na státním území budou po obnovení provozu na rozhodujících železničních směrech postupně nasazovány na obnovu železnic za vojsky.

Železniční brigádu a železniční pluk použijeme k technické ochraně jen nejdůležitějších objektů (velké uzly, velké mosty, přeprádkové prostory). Technická ochrana traťových úseků, železničních stanic (včetně malých uzlů), malých a středních mostů je úkolem jednotek železniční obnovovací služby a nasazení součástí železničního vojska na tyto úseky bude zcela výjimečné.

Železničnímu mostnímu praporu určíme k technické ochraně 2–3 velké železniční mosty, železničnímu stavebnímu praporu 1–2 velké uzly. Vzdálenosti objektů a rozmístění železničních útvarů musí umožnit co nejrychleji zahájit obnovu kteréhokoli z předurčených objektů. Přitom je třeba zabezpečit velení z velitelského stanoviště železniční brigády organickými spojovacími prostředky. Vzdálenost mezi velitelským stanovištěm brigády a praporu by neměla překročit 80 km, zcela výjimečně lze připustit vzdálenost do 130–150 km.

Výhodou technické ochrany železnic na území státu ve srovnání s technickou ochranou frontových železnic je možnost zabezpečit část prací přípravného období již v míru nebo v období bezprostředního ohrožení státu. Kromě

studia potřebných podkladových materiálů můžeme zpracovat variantní plány technické ochrany objektů, vytvořit vhodně situované skládky obnovovacího materiálu, vykonat potřebné vytyčovací práce a řadu opatření k zvýšení odolnosti železniční sítě v rámci operační přípravy státního území. U objektů, kde není možné zajistit dodržení stanovených lhůt obnovy běžnými opatřeními, můžeme některé práce vykonat již v míru, nebo v období bezprostředního ohrožení státu.

Svazky a útvary železničního vojska nasazené na technickou ochranu železnic na území státu zůstávají v přímé podřízenosti velitele železničního vojska nebo náčelníka správy železničního vojska frontu a operativně se podřizují náčelníkovi pří-

síušné správy dráhy, který přímo zodpovídá za technickou ochranu v obvodu své dráhy. Vzhledem k nutné úzké součinnosti velitelů svazků a útvarů s náčelníkem správy dráhy je účelné, aby objekty svěřené k technické ochraně železniční brigádě (pluku) byly v obvodu jedné správy. Jinak je organizace součinnosti s orgány správy dráhy značně složitá a časově náročná. Součinnost probíhá zejména v oblasti: průzkumu účinků nepřátelských úderů, vyhodnocování radiační a chemické situace a varování, poskytování vzájemné pomoci při odstraňování následků nepřátelského napadení na jednotky ŽOS a součásti železničního vojska, organizování spojení, zabezpečování přísunu obnovovacího materiálu apod.

Operační týl

V dějinách válek a vojenského umění neustále sledujeme zákonitosti, které charakterizují neustálou závislost pravidelných armád na materiálním zabezpečení. Armáda jako nástroj státu nemůže plnit své funkce bez jejího zásobování vším potřebným jak v míru, tak zejména ve válce. Splnění požadavků armády závisí na:

- rozvoji výrobních sil a charakteru výrobních vztahů;
- politice státu;
- sociálně ekonomických faktorech;
- úrovni rozvoje vojenské ekonomiky.

Ve válkách na počátku dvacátého století je zřejmá závislost průběhu a konečného výsledku války vcelku, ale i každé operace, na přesné činnosti celého systému týlového zabezpečení ozbrojených sil na válečném území. Objektivní rozvoj vojenství si vynutil potřebu mít síly a prostředky v podřízenosti operačního stupně velení.

Např. s organizačním vytvořením frontových a armádních svazů pozemních vojsk Ruska v první světové válce byly téměř současně vyčleněny síly a prostředky k jejich týlovému zabezpečení. To bylo začátkem zrodu nového stupně v celkovém systému týlu.

Operační týl sovětských ozbrojených sil vznikl v průběhu občanské války. I když ekonomická základna mladé Sovětské republiky byla ochromena první světovou válkou a organizační struktura pozemních vojsk Rudé armády byla téměř shodná s organizací carské armády, zvláště v období její výstavby, operační týl i jeho činnost se dále rozvíjely. To vyplývalo ze zásadně nových základů výstavby Rudé armády a jejího týlu. Ve výstavbě a činnosti operačního týlu poprvé nabývala na důležitém významu zásady lidové podpory a jednotky armády a lidu, vedou-

cí úloha komunistické strany, přísná centralizace a maximální hospodárnost při využívání sil a prostředků se soustředěním úsilí na rozhodujících úsecích.

Zkušenosti, získané v občanské válce a zakotvené ve vojenské teorii a praxi vojsk, dále rozvíjející se socialistická ekonomika a vojenství umožnily v období mezi válkami přijmout nová opatření v oblasti rozšíření materiální základny obrany státu a zdokonalování teorie a praxe týlového zabezpečení ozbrojených sil.

M. V. Frunze při hodnocení perspektivy rozvoje vojenství vycházel z praxe občanské války. Zdůrazňoval, že bez dokonalé organizace týlu, jejíž základem jsou přesné matematické propočty, bez pravidelného zásobování fronty vším potřebným k vedení válečných operací, bez přesného řízení převozu, které zabezpečují týlové zásobování a bez organizace odsunu není myslitelné žádné správné a rozumné vedení velkých válečných operací. Hluboký smysl těchto závěrů potvrdila veškerá další praxe armády.

V prvních operacích Velké vlastenecké války se velmi zřetelně projevila úloha týlu na všech jeho stupních. Velká vlastenecká válka velmi důkladně prověřila celý systém týlového zabezpečení po teoretické a praktické stránce a byla významným obdobím jeho rozvoje. Teorie a praxe operačního týlu Sovětských ozbrojených sil v průběhu války se zdokonalily, rozvíjely se a dosáhly ve všech oblastech nejvyšší úrovně na světě. Byly natolik soudobé a perspektivní, že mnohé závěry neztratily na aktuálnosti a významu ani v současné době.

Ústřední výbor komunistické strany a státní výbor obrany neustále sledovaly stav týlu a včas přijímaly opatření k jeho zdo-

konalování a rozvoji. Na začátku na základě rozhodnutí státního výboru obrany z 28. července 1941 byly vytvořeny zásadně nové orgány velení týlu Rudé armády. V průběhu léta a podzimu téhož roku byl reorganizován týl na všech stupních. Ve frontech a armádách byly vytvořeny pohyblivé, podmínkám vysoce manévrové války odpovídající týlové útvary a zařízení. Na základě získávaných zkušeností z práce týlu a ve spojitosti se způsobem vedení operací byly zdokonalovány síly a prostředky týlového zabezpečení a zlepšová-

na struktura orgánů týlu. Důležitou úlohu při zdokonalení velení týlu mělo vybudování štábů týlu ve všech operačních svazcích v roce 1942. Operační týl se stal s konečnou platností neoddělitelnou součástí operačních svazů.

V poválečném období je zdokonalování operačního týlu v jednotném komplexu rozvojem ozbrojených sil na základě bohatých zkušeností Velké vlastenecké války, poválečných cvičení, každodenní praxe a rostoucí ekonomiky socialistické společnosti.

Úkoly a organizace operačního týlu

Složení operačního týlu, jeho možnosti a způsoby použití sil a prostředků jsou závislé především na složení zabezpečovacího svazu, charakteru operace a podmínkách jejího vedení. V souladu s rozvojem výzbroje a změnami v charakteru a způsobech vedení operace mění se i úkoly týlu, jejich rozsah a způsoby splnění.

V zásadě úkoly týlu v soudobých operacích, tak jako i v minulé válce, tkví v nepřetržitém materiálním, technickém a zdravotnickém zabezpečení vojsk. Avšak jejich charakter, rozsah a způsoby splnění, vzhledem k podmínkám vedení operací s použitím nových druhů zbraní, doznávají značných změn. Úkoly týlu jsou mnohem rozsáhlejší v důsledku značného komplexu složitých prací.

Pravděpodobnost častých a rychlých změn situace (včetně nutných velkých změn a zabezpečení vojsk a v rozsahu potřeby materiálních prostředků) podmínila nutnost udržovat zásoby ve všech stupních týlu a vytvářet na válečistích a v každém operačním svazu celou síť základen a skladů, spolehlivě chráněných před úderem raketových jaderných zbraní.

V ozbrojených silách USA, Anglie a NSR v souladu s celkovými pokyny velení NATO, byly vybudovány takové základny jak pro svá národní vojska, tak i pro vojska spojených ozbrojených sil bloku. V nich je skladováno ohromné množství zásob (na potřebu 30–90 dní, plánovaných k rozvinutí ozbrojených sil).

Před operačním týlem stojí velmi důležitý problém — doplňování spotřeby munice, výstroje, PHM a dalších druhů zásob. Růst spotřeby vyplývá z vysoké úrovně mechanizace vojsk, automatizace soudobých zbraní a intenzity bojové činnosti. Podle údajů zahraničního tisku a rovněž na základě analýzy lokálních válek a podkladů teoretických propočtů můžeme předpokládat, že potřeby ozbrojených sil v materiálních prostředcích se zvětšují a mění

se jejich jednotlivé druhy. Např. podle propočtů vojenských odborníků NSR činí denní spotřeba materiálních prostředků na jednoho vojáka v soudobé operaci 45 kg (je to o 29 kg více než ve druhé světové válce). Americká vojska ve válce ve Vietnamu spotřebovala průměrně asi 35 kg různých materiálních prostředků na jednoho vojáka denně.

Na celkovém rozsahu materiálních prostředků, spotřebovaných v soudobých operacích, podílejí se největší měrou pohonné hmoty. V armádě USA ve Vietnamu tvořily 70 % celkového rozsahu všech ostatních druhů materiálních prostředků (proti 38 % v letech druhé světové války na evropském válečistí). Specialisté bundeswehru tvrdí, že již v současné době podíl pohonných hmot v polních vojscích dosahuje 60 %. Tento propočet vychází z velkého růstu „energetické výzbrojenosti“, která dosáhla 40 koňských sil na jednoho vojáka.

Složitost materiálního zabezpečení v soudobých operacích je dále podmíněna značným zvýšením množství druhů předmětů zásobování. Vojska USA ve Vietnamu v roce 1967 měla na 20 000 druhů materiálních prostředků.

Velký rozsah a různorodost úkolů materiálního zabezpečení kladou nové požadavky na systém přísunu. V současné době ani jeden samostatný druh dopravy není schopen splnit v celém rozsahu tyto úkoly. Je proto potřebný jednotný systém depravního zabezpečení na všech stupních organizace ozbrojených sil od shora dolů.

Je příznivé, že všechny armády světa přijímají opatření ke komplexnímu použití různých druhů dopravy v operacích. Zvláště široce se rozvíjí letecká doprava a potrubní doprava.

Úkoly zdravotnického zabezpečení operace spočívají v prvé řadě v

— plnění komplexu opatření k udržení a upevnění zdraví vojsk,

— účasti zdravotnické služby při ochraně vojsk před zbraněmi hromadného ničení,

— poskytnutí pomoci a léčení raněných s cílem co nejrychleji je vrátit do bojových jednotek. [Ve Velké vlastenecké válce zdravotnická služba vyléčila a umožnila návrat mezi bojové jednotky asi 72 % raněných a do 93 % nemocných.]

Je pochopitelné, že úkoly zdravotnické služby v operacích s použitím raketových jaderných zbraní jsou mnohem rozsáhlejší a složitější. Hromadné zdravotnické ztráty v těchto podmínkách mohou vzniknout současně. Charakter ranění vojáků bude mnohem složitější; převládat budou kombinovaná zranění. Zdravotnická služba v operaci bude muset řešit složité a velmi rozsáhlé problémy.

Pozemní vojska jsou plně motorizována a mechanizována. Proto úkoly technického zabezpečení ve svém celkovém rozsahu jsou větší a podstatnější, zejména co do druhu prací, způsobů jejich splnění a různorodosti používaných sil a prostředků.

Takové úkoly, jako je zabezpečení správné exploatace, obsluhy a opravy bojových a jiných soudobých vozidel (některé druhy technického zabezpečení dříve vůbec neexistovaly), nemůžeme v žádném případě srovnávat s analogickými úkoly technického zabezpečení v operacích minulých válek.

Změny úkolů týlového zabezpečení, zvětšení jejich rozsahu a složitost podmínek splnění se současným růstem závislosti operací na možnostech týlu — všechno to vyžadovalo další zdokonalování organizace, technické vybavenosti a způsobů práce všech stupňů týlu, včetně operačního týlu.

V důsledku zavedení nových druhů výzbroje do ozbrojených sil a nasycení vojsk soudobou technikou v posledních 10—15 letech, zahraniční armády přijaly celou řadu opatření k reorganizaci týlových orgánů. To se projevilo ve vybudování speciálních svazků, útvarů a zařízení raketového technického zabezpečení, mohutnějších pohyblivých prostředků pro opravy a odsun techniky, zařízení k poskytnutí pomoci raněným novými druhy zbraní. Intenzivně byly rozpracovány účinnější prostředky ochrany samotného týlu a jeho velení v operacích. Např. americká armáda přijala celou řadu programů reorganizace týlu. Velení bundeswehru reorganizuje službu materiálně technického zabezpečení pozemních vojsk s cílem vytvořit jednotný systém pro polní a teritoriální vojska.

V ozbrojených silách SSSR byla rovněž

uskutečněna důležitá opatření ke zkonalení systému týlového zabezpečení. Hlavní důraz v rámci řešených problémů je soustředěn na zdokonalení a rozvoj operačního týlu.

Soudobý operační týl zahrnuje různorodé útvary speciálních vojsk (automobilní, železniční, potrubní, ženijní letištní, letištní technické atd.). Má základny a sklady různého určení, opravárenské orgány a zdravotnické a jiné útvary a zařízení k zabezpečení a obsluze.

Organizační struktura a technika vybavení operačního týlu Sovětských ozbrojených sil vcelku plně odpovídá soudobým požadavkům bojové pohotovosti, manévrovosti a mobilnosti, odolnosti a pružnosti, charakteru a podmínkám vedení operací.

V krátkosti rozebereme složení a určení speciálních vojsk týlu.

Útvary a zařízení materiálního zabezpečení plní rozsáhlý komplex úkolů zásobování vojsk municí, pohonnými hmotami, proviantem, prostředky ochrany proti zbraním hromadného ničení, výstrojním materiálem a dalšími materiálními prostředky. Orgány materiálního zabezpečení operačních svazů pozemních vojsk zásobují prostředky vševojskové nomenklatury nejen vojska armády a frontu, ale také svazky a útvary jiných druhů ozbrojených sil, které působí společně s frontem nebo jsou rozmístěny v jeho týlovém pásmu.

Základem sil a prostředků materiálního zabezpečení jsou základny, které zahrnují zásobovací sklady, dopravní a další útvary zabezpečení a obsluhy. Charakteristickým znakem soudobého systému základen je vysoká manévrovost, mobilnost, pružnost a odolnost.

Železniční, silniční, automobilní a potrubní vojska v letech poválečných pětiletých dosáhla vyšší úrovně. Jejich technické vybavení a organizace umožňují obnovovat, připravovat a využívat komunikační síť v tempech a v rozsahu, které plně odpovídají podmínkám vedení operací, dále plnit úkoly přísunu a odsunu s komplexním využitím všech druhů dopravních prostředků. Tato vojska vytvářejí podmínky pro týlové zabezpečení a manévrovost týlu vcelku.

V poslední době se rychle rozvíjejí **prostředky vzdušné dopravy**. Různé druhy letounů a vrtulníků jsou schopny na velkou vzdálenost převážet vojska, těžkou techniku a všechny ostatní materiální prostředky. (Vojenské dopravní letectvo vyba-vené soudobou technikou, je vyloučeno jako samostatný druh letectva.)

Útvary, zařízení a závody technického

zabezpečení plní výjimečně důležité úkoly zabezpečení vysoké bojové pohotovosti a pohyblivosti vojsk. Jsou vybaveny vysoce produktivní technikou a jsou schopny rychle se rozvíjet a uskutečňovat manévry v souladu s podmínkami vzniklé bojové situace. To umožňuje vytvářet v operacích účinný systém technického zabezpečení, odsunu a oprav výzbroje, bojové a jiné techniky bezprostředně na bojišti, do celé hloubky válečného území, v souladu s růstem rozsahu plněných prací.

Útvary a zařízení zdravotnického zabezpečení tvoří nejpočetnější skupinu sil

a prostředků týlu operačních svazů. Se zvyšováním ničivých vlastností zbraní neustále se zdokonalují prostředky předcházení onemocnění, léčení nemocných a raněných, rychlého poskytování pomoci raněným a specializované léčení až do úplného uzdravení. Široce se rozvíjejí prostředky odsunu.

Zdravotnická služba má ve své organizaci vysoce pohyblivé útvary k poskytnutí kvalifikované pomoci na předem určených etapách odsunu různými typy lékařských zařízení. Má odsunové automobilní a zdravotnické dopravní letecké útvary atd.

Organizace týlového zabezpečení vojsk v operaci

Rostoucí závislost úspěchu operace na úplnosti a nepřetržitosti týlového zabezpečení, na vzdušné přípravě a přesné práci komunikační sítě a dopravy a na uskutečnění celého komplexu opatření k zabezpečení odolnosti objektů, sil a prostředků týlu má za následek zvýšené požadavky na organizaci celého komplexu úkolů.

Praxe nejednou potvrdila, že můžeme mít všechny možnosti k úplnému zabezpečení požadavků vojsk, avšak chybí-li přesná organizace, potom materiální prostředky, doprava, různé zařízení zabezpečení nebudou tam kde je jich zapotřebí, nebo nebudou na požadovaném stupni pohotovosti, která je nutná pro včasné splnění úkolů. Nedostatek přísné organizovanosti týlového zabezpečení hrozí velmi vážným nebezpečím zmaření plánů operace v podmínkách použití raketových jaderných zbraní.

V současné době všechny zahraniční armády hledají přijatelnější způsoby organizace. Rozpracovávají nové zásady, zdokonalují organizační strukturu, hledají nové způsoby zvýšení odolnosti systému týlového zabezpečení.

Organizace týlového zabezpečení je vlastně neoddělitelnou součástí přípravy a zabezpečení jakékoliv operace, vedené svazem nebo strategickými uskupeními ozbrojených sil. Podle současných teoretických názorů zahrnuje:

- plánování a uskutečnění celé řady opatření k přípravě samotného útoku;
- včasný přechod všech sil a prostředků týlu z mírového života na válečný stav;
- vytvoření podmínek k nepřetržitému materiálnímu, dopravnímu, technickému, zdravotnickému a dalšímu zabezpečení vojsk v průběhu operace;
- opatření, uskutečňovaná v míru i ve válce, k vytváření nejvýhodnějších podmínek odolnosti systému týlového zabezpečení

čeni vcelku a každého objektu zvláště v podmínkách použití raketových jaderných zbraní na obou stranách.

Neocenitelnou praxí při organizaci týlového zabezpečení vojsk v operacích získaly orgány týlu sovětských ozbrojených sil v letech Velké vlastenecké války.

Zvláštní pozornost zasluhuje pružnost organizace týlového zabezpečení v letech války. Komunistická strana a sovětská vláda v počátečním období války uskutečnila řadu opatření ke zdokonalení týlu. Tato opatření umožnila v podmínkách těžkých obranných bojů v roce 1941 zorganizovat zabezpečení vojsk na rozsáhlé frontě od Barentsova až po Černé moře.

V období protiútoků a generálního útoku v zimě na přelomu 1941–42 se úkoly týlu značně zvětšily a byly složitější. V souladu s tím se zdokonalovaly i způsoby týlového zabezpečení vojsk. Na základě neustálého zvyšování výroby válečného průmyslu národního hospodářství, které dokončilo přechod na válečný stav, orgány týlu Rudé armády rozpracovávaly a zaváděly nové způsoby práce.

Významnou zkouškou orgánů týlu bylo zabezpečení strategických uskupení ozbrojených sil v bitvách na Volze a u Kurska. Týl dokončil svou organizační přestavbu a v podstatě byl připraven k zabezpečení rozsáhlé útočné činnosti ke zničení německých fašistických uchvatitelů. V té době rozpracované způsoby organizace týlového zabezpečení operačních svazů potvrdily svou životaschopnost i ve vztahu k novým požadavkům ve strategických operacích roku 1944 i v závěrečném období Velké vlastenecké války. Po přechodu státních hranic SSSR musel týl bojující armády plnit další neobvyklé a velmi důležité úkoly k poskytování rozsáhlé materiální pomoci obyvatelstvu osvobozených států a pomoci při organizování práce místní administrativy k obnovení národní-

ho hospodářství. Týlové orgány s úspěchem splnily svou internacionální povinnost.

Plánovitost je nejdůležitějším principem organizace týlového zabezpečení v soudobých podmínkách. Bezprostředně vyplývá z plánovacích dokumentů rozvoje socialistické společnosti. Přesné dodržování tohoto principu na všech stupních týlu zaručuje nepřetržitě zásobování vojsk a vytváří dobré podmínky pro pravidelnou práci týlu v přípravě a v průběhu operací.

Hospodárnost organizace týlového zabezpečení vojsk v operacích se plně osvědčila v letech občanské a Velké vlastenecké války. Požadavky tohoto principu pronikají do všech úkolů a ve své podstatě se projevují nejen v šetrné a ekonomické spotřebě vyčleňovaných zásob, ale i v maximálně účinném využití týlových svazků, útvarů a zařízení.

Princip vysoké pohotovosti týlu, který odpovídá úrovni bojové pohotovosti zabezpečovaných vojsk, bezprostředně vyplývá z požadavků strany a vlády na ozbrojené síly k zabezpečení stále pohotovosti k obraně a ochraně vlasti. V samotných základech organizace týlového zabezpečení je zakotveno přesné pochopení toho, že bez pohotovosti týlu nemůžeme řešit problém zabezpečení vysoké bojové pohotovosti vojsk jak k přípravě, tak v průběhu operací.

Princip odpovědnosti nadřízeného velitelství za úplné a včasné zabezpečení vojsk vším potřebným vyplývá z podstaty jedné ze základních zásad sovětského vojenského umění. Tato zásada vyžaduje od nadřízeného, který vydává bojový úkol vojskům, aby vytvořil odpovídající materiální základnu. Proto na základě tohoto principu na každém stupni organizační struktury ozbrojených sil musí být orgány týlu a odpovídající materiální a technické zásoby. Díky tomu má velitel svazku (útvaru) plnou možnost ve svém rozhodnutí stanovit zásoby pro podřízená vojska v souladu s jejich úkoly, rozdělit síly a prostředky týlu, vytvořit zálohy a manévrovat jimi v závislosti na vzniklé situaci v průběhu operace.

Princip shody organizace týlového zabezpečení s charakterem operace a úkoly

vojsk vyžaduje pružnost při vytváření operačního týlu, manévrovost a mobilnost všech jeho prvků, neustálý dostatek sil a prostředků, které odpovídají úkolům vojsk a podmínkám jejich mínění.

Princip odolnosti, jako základní princip organizace týlového zabezpečení vojsk v operaci, vznikl se zavedením raketových jaderných zbraní do výzbroje řady armád světa. V operacích s použitím těchto prostředků, nesrovnatelně s minulou praxí, zvýšila se závislost průběhu a výsledku bojové činnosti na odolnosti a nepřetržitosti práce týlu. Týl v současné době nezabezpečuje jen vojska výzbrojí, technikou, pohonnými hmotami a dalšími materiálními prostředky. Zúčastňuje se též ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení, odstraňování následků jejich použití nepřitelem, a plní řadu dalších úkolů v rámci zabezpečení neustálé bojové pohotovosti vojsk a vytváření podmínek pro jejich dlouhodobou samostatnou činnost.

Organizace týlového zabezpečení a principy, které tvoří její základ, nemohou být neměnné. Mění se společně s rozvojem prostředků ozbrojeného zápasu, organizační struktury a způsobů bojové činnosti vojsk.

Většina systémů výzbroje se úplně mění během každých 10—12 let a cyklus „účinného života“ některých druhů zbraní, podle údajů zahraniční literatury, je dokonce menší (5—7 let). Z toho vyplývá, že v soudobých podmínkách probíhají velmi dynamické procesy ve vývoji organizace vojsk, jejich taktiky a operačního umění. Je proto plně pochopitelný i neustálý vývoj organizace týlového zabezpečení, které tvoří důležitou oblast operačního umění. Tuto oblast musíme také neustále rozpracovávat. Zdokonalování sil, prostředků a organizace týlového zabezpečení si vyžaduje rozsáhlé vědecké výzkumy, vedené na základě hlubokého vědeckého předvídání, a které přiblíží k perspektivám vědeckotechnického předvídání, a které přiblíží k perspektivám vědeckotechnického pokroku, rozvoji ekonomické základny a zdokonalování techniky. To je diktováno tím, že úspěchy v soudobých operacích jsou v mnohém závislé na možnostech týlu a správné organizace týlového zabezpečení.

Velitelé a náčelníci všech stupňů velení, důstojníci štábů a orgánů velení druhů vojsk musí dobře znát základy organizace týlového zabezpečení, a všichni důstojníci orgánů týlu mistrovsky ovládat způsoby včasného využití sil a prostředků a spolehlivě jim velet v soudobých operacích.

(Upraveno ze sovětského tisku)

Strategické rysy světových válek

(Dokončení z minulého čísla)

Manévrový charakter války

Úspěchy vědy a techniky a s tím spojené vědecké objevy podminily nejen rychlý rozvoj výrobních sil společnosti, ale také vybavení armád novými druhy zbraní, byly základem aktivního procesu jejich motorizace a mechanizace.

Vlády a generální štáby v minulosti téměř neplánovaly budování ekonomiky na pinění válečných objednávek; převládalo přesvědčení, že v souvislosti s krátkodobým trváním a manévrovostí války bude možné zabezpečit potřeby nevelkých mobilizačních zásob.

Vývoj událostí v první světové válce zvrátil strategické předpovědi a propočty všech bojujících států. Již na začátku války se projevil zřejmý nesoulad přípravy armády s novými podmínkami vedení války. Po krátkém manévrovém období útočné činnosti přešla vojska na celé frontě do pozici obrany. Manévrové operace s průměrným tempem útoku 8–10 km za den byly zaměněny operacemi s průlomem pozici obrany. Jejich tempo dosahovalo sta a někdy i desítky metrů za den. Válka, plánovaná od začátku až do konce, jako manévrová, změnila se zanedlouho ve válku pozici a dostala se do slepé uličky.

Přitom všem však první světová válka z vojenskotechnického hlediska položila základ strojového období vedení válek. Na konci války a zejména v poválečném období došlo téměř ve všech hlavních státech světa, k začátku prudkého procesu motorizace a mechanizace armád (na začátku druhé světové války se zvýšila me-

chanizovaná výzbroj hlavních armád světa v porovnání s první světovou válkou průměrně 10krát), ale také k rychlému rozvoji takových úderných a manévrových prostředků vedení války, jako jsou tanky, letectvo a dělostřelectvo.

První světová válka ukázala tendenci narůstání úlohy a rozsahu manévrové činnosti.

Rostoucí rozsah operací první světové války vyžadoval přesný manévr lidskými a materiálními zdroji. Ve spojitosti s tím se nebyvale zvýšil význam železniční a automobilní dopravy. Za léta první světové války se zvýšil automobilní park armád hlavních účastníků z 15 na 340 tisíc automobilů. Bylo zřejmé, že automobilní doprava nejen zvyšuje pohyblivost vojsk, ale může také zabezpečit jejich rychlé zásobování potřebnými druhy zásob. Tím, že doplňuje práci železnic, může samostatně převážet náklady a vojska ve velkém rozsahu a na velké vzdálenosti.

Přesto však zkušenosti z první světové války, vojenští teoretikové států — účastníků války různě hodnotili.

Sovětské vojenské teoretické myšlení, s využitím historických zkušeností a především zkušeností z první světové a občanské války, zhodnotilo, že budoucí válka bude charakterizována rozsáhlou manévrovou činností s využitím všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, založenou na jejich těsné vzájemné součinnosti. Zvláštní význam k dosažení cíle války přitom měl

harmonický rozvoj všech druhů vojsk — dělostřelectva, tanků, mechanizovaných vojsk, letectva, vzdušných výsadkových svazků a válečného loďstva.

Proveřením správnosti závěrů, které zpracovali vojenští činitelé armád nejvyšších států světa po první světové válce a dalších válkách, byla válečná činnost ve druhé světové válce.

O velkém významu manévru a schopnosti vojsk k manévrování ve světových válkách, svědčí operace Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce. Válečná činnost jakéhokoli rozsahu i válka jako celek v tomto období, měla jasně vyjádřený manévrový charakter. V důsledku zdokonalování organizace, zvyšování množství a kvality zbraní a bojové techniky stal se manévr silami a prostředky jedním z nejdůležitějších faktorů úspěšného vedení operací Sovětské armády. Velitelé frontů a armád se snažili rozvíjet průlom a dosáhnout rozhodujících výsledků především na směru hlavního úderu. Na začátku války, vzhledem k nedostatku nebo nedostatečnému množství prostředků k rozvíjení průlomu, se nepodařilo vždycky tento úkol splnit. V dalších letech po včasnému zasažení rychlých skupin, které měly ve svém složení tankové a mechanizované sbory, tankové armády v těsné součinnosti se vševojskovými svazky, dělostřelectvem a letectvem dosahovaly operace strategického úspěchu na směru hlavního úderu.

Jestliže se nepodařilo v průběhu operace dosáhnout úspěchu na zvoleném směru, nebo úspěch se projevil na jiném směru, velitelé uskutečňovali směly manévr silami a prostředky a rozvíjeli úspěch na novém směru. V řadě operací štáby včas plánovaly několik variant zasažení rychlých skupin. Manévr byl spojen s velkým přeskupováním vojsk na velké vzdálenosti. Útaji a vysoké rychlosti přesunů zabezpečovaly překvapivé zasažení značných sil na nových směrech.

Můžeme tedy říci, že druhá světová válka, na rozdíl od první světové války, od začátku až do konce měla jasně vyjádřený **manévrový charakter**. Hlavními prostředky k uskutečnění manévru vedenému s rozhodnými cíli, zejména v operačně strategickém rozsahu, nebyla na pozemních válkách pěchota a jezdectvo, jak tomu bylo v letech 1914—1918, ale tankové, mechanizované, motorizované, dělostřelecké, letecké a vzdušné výsadkové svazky.

Ve srovnání s minulostí se podstatně zvýšil podíl sil a prostředků, které byly trvale vyčleňovány a využívány k cílům manévru v sestavě druhých sledů a mnohých záloh různého určení.

Význam manévru a manévrovosti vojsk, ve spojitosti s vojenskou technickou revolucí, se v současných podmínkách ještě výrazněji projevil. Vůle a rozum člověka ve 20. století zabezpečily rozdělení atomového jádra. Dějiny znají jen málo faktů, které by se svým revolučním významem v životě společnosti a armádě mohly srovnávat s tímto významným objevem. Věda a technika umožnily lidstvu přístup ke kolosálním energetickým zdrojům, které byly využity především k vytvoření jaderných zbraní.

Principiálně nová materiálně technická základna vedení války, jejíž podstatu tvoří jaderné zbraně, rakety různých typů, ponorky s jaderným pohonem a raketami, nadzvukové reaktivní letouny, vrtulníky a další soudobé prostředky, tak jako nikdy před tím zvýšila význam manévru (zejména údery strategických raketových jaderných prostředků) a rovněž manévrovost vojsk.

Mnozí politici a vojenští činitelé hlavních kapitalistických států světa nevyhlásí možnosti vedení několika druhů válek a využití různých způsobů jejich zahájení. Vycházejí ve svých předpovědích doposud ve značné míře pravděpodobnosti z toho, že nová světová válka může být válkou jadernou, že hlavním způsobem jejího rozpoutání bude překvapivé zasažení především strategických jaderných sil. V takové válce, v případě jejího rozpoutání, mohou bojující strany od samého začátku vést hromadné jaderné údery jak na uskupení ozbrojených sil na válčišti, tak i na objekty v hlubokém týlu. Z toho vyplývají i předpokládané strategické úkoly vojsk: především rychlé využití výsledků hromadných jaderných úderů k dokončení zničení bojeschopných uskupení vojsk nepřítel, dále odstranění následků jaderných úderů nepřítel na vlastním území. Manévr jako forma činnosti vojsk rozšířil se v těchto podmínkách na válečnou činnost ve všech sférách. Schopnost armády a válečného loďstva k vysoce manévrové, rozhodné a dynamické činnosti bude jedním z hlavních kritérií jejich bojové pohotovosti a dosažení vítězství ve válce.

Protože manévr se mohou zúčastnit značné síly a prostředky ozbrojených sil bojujících států jak v pásmu jednoho strategického směru nebo válčiště, tak i z jiných válčišť na rozhodující strategické směry, pak k jeho uskutečnění bude zřejmě zapotřebí minimální úsilí orgánů a prostředků železniční, automobilní a letecké dopravy, orgánů spojení, regulace a zásobování.

Ke zvýšení vlastní pohyblivosti pozem-

ných vojsk, což je nesmírně potřebné v podmínkách hromadného použití jaderných zbraní a vysoce účinných prostředků zatarasování, směřují organizační a technická opatření k aerizaci. Koncepce aerizace — „vzdušná mobilita“ — spolu s dalším zvýšením palebné síly svazů a svazků do jisté míry určuje tendenci rozvoje pozemních vojsk v současném období. Protože se stírají hranice mezi frontou

a týlem, nesmíme již hledět na manévrovost jako na neoddelitelnou kvalitu jen ozbrojených sil. Nesmírné ztráty obou stran vyžadují potřebu mít značné zálohy, a to nejen lidských, ale i výstroje, výstroje, bojové a dopravní techniky. To všechno vytváří tlý státu a všechno bude nutné včas přisunout na válčiště. Proto význam a rozsah manévru z týlu státu na frontu, ale také i uvnitř státu, nebyvale roste.

Současné rozvinutí válečné činnosti při zahájení války na zemi, moři a ve vzduchu

V epoše imperialismu, která zrodila světové války, s postupným vytvářením a zdokonalováním nových prostředků ozbrojeného zápasu a s tím spojených změn v názorech na způsoby přípravy, rozpoutání a vedení válek, **dosažení strategických cílů v nich se čím dále tím více stává závislé na současném a překvapivém rozpoutání válečné činnosti při zahájení války k boji připravenými uskupeními ozbrojených sil na zemi, na moři a ve vzduchu.**

Analýza válek 20. století ukazuje, že předstížení v rozvíjení a dosažení pohotovosti vlastních armád a námořnictva s následným překvapivým napadením bylo jedním z akťorů, který nejednou umožnil agresivním státům dosáhnout značných úspěchů, nebo dokonce vítězství ve válce. A naopak nedoceníení významu včasného uvedení všech druhů ozbrojených sil do stavu potřebného stupně bojové pohotovosti k válce, opoždění těchto opatření a konečně nesladění a neskoordinované rozvíjení činnosti pozemních armád a válečného loďstva do značné míry ztížily vedení války vcelku a v celé řadě případů vedly k nenapravitelným následkům.

Ze zkušeností prvních válek epochy imperialismu vyplývá, že političtí činitelé a vojenští vedoucí představitelé některých států začínají věnovat větší pozornost rozpracování otázek, spojených s koordinací činnosti armády a válečného loďstva při zahájení války a v průběhu jejího vedení.

V první světové válce začala válečná činnost na pozemních válčištích po mobilizačním a strategickém rozvinutí hlavních sil států Trojspolku a Dohody, které trvalo 16–20 dní.

V průběhu první světové války začala zasahovat do válečné činnosti i vzdušná sféra.

Bez ohledu na aktivní použití válečného loďstva Anglie, Francie a USA ve válce, zvláště v jejich závěrečných taženích, a rozvíjení válečné činnosti ve vzduchu, bylo však **císařské Německo zničeno hlavně na pozemních válčištích** pozemními

vojsky Dohody. Z toho také vyplývala organizace a vedení dvou hlavních druhů strategické činnosti v první světové válce: strategického útoku a strategické obrany. V počátečním období války a v jejím závěrečném období vedly bojující strany převážně strategický útok. V období tzv. „poziciční slepé uličky“ byla charakterizována činnost obou stran strategickou obranou. Protiútok jako druh strategické činnosti nebyl v široké míře používán.

Začátku aktivní válečné činnosti stran v první světové válce předcházelo poměrně krátké období, v jehož průběhu nepřátelské strany pod ochranou „pohraničních sražení“ v podstatě dokázaly uskutěčnit rozvinutí prvních strategických sledů vojsk a zahájit aktivní činnost hlavními silami. **Bojová činnost byla zahájena současně na zemi a na moři.** Ovšem cílů války v celku bylo dosaženo na pozemních válčištích vedením řady tažení.

Druhá světová válka v porovnání s první byla charakterizována větším rozsahem válečné činnosti nejen na zemi a moři, ale také ve vzduchu, na druhé straně další zdokonalování forem a způsobů strategické činnosti se stále sílící tendencí jejich komplexnějšího použití.

Na začátku druhé světové války se to nejvýrazněji projevilo v činnosti ozbrojených sil fašistického Německa. Německý generální štáb, který plánoval přepadení Polska a států západní i jihovýchodní Evropy, soustředil hlavní pozornost na jejich postupné zničení a překvapivou současnou činnost k boji připravených uskupení pozemních, vzdušných a námořních sil.

Současné rozvinutí válečné činnosti na zemi, na moři a ve vzduchu včas zmobilizovanými a k boji připravenými ozbrojenými silami, vedené formou nenadálého napadení, změnilo ve srovnání s první světovou válkou obsah počátečního období války.

Rozebíraný strategický rys, který se dostatečně výrazně projevil v letech druhé

světové války, se podstatně změnil v důsledku zdokonalení forem a způsobů strategické činnosti. Toto je zvláště charakteristické pro Velkou vlasteneckou válku.

Hlavním druhem válečné činnosti Sovětských ozbrojených sil v této válce byl strategický útok, tj. systém operací skupin frontů, vedených současně a postupně jak na frontě, tak i do hloubky. Z devíti válečných tažení bylo sedm útočných. V každém z nich Sovětské ozbrojené síly uskutecnily řadu velkých strategických útočných operací skupin frontů. Toto byl úplně nový způsob činnosti. Každá z těchto operací měla obyčejně za následek zničení velkého uskupení nepřítelů na jednom až dvou strategických směrech a podstatnou změnu vojenskostrategické situace na frontách druhé světové války a politické situace států fašistické koalice. Strategickou obranu vedla sovětská vojska v prvním období války jako vynucený druh bojové činnosti. V průběhu války, jako zvláštní druh útočné činnosti, používala sovětská vojska i protiútok.

Nejcharakterističtějším způsobem útočných operací a protiútoků pozemních sil sovětských vojsk bylo obklíčení a zničení nepřítelů. Toho vojska dosahovala údery frontů na sbíhavých směrech, nebo vedením jednoho obchvatného úderu s cílem zatlačit uskupení nepřítelů k moři. Vojska používala i jiných způsobů, jako například celé řady úderů k rozdělení nepřátelských vojsk s následným rozvinutím útoku do hloubky a do boků, nebo vedením mohutného úderu k rozdělení velkého uskupení nepřítelů a jeho zničení po částech. Tyto způsoby byly spojovány v mnohých operacích.

V průběhu těchto operací zcela zřetelně se projevila **závislost úspěchu operací na současném a hromadném použití několika druhů ozbrojených sil v jejich těsné spolupráci.**

Ve válce vznikly operace vojenského letectva. Jejich vedení se zúčastnilo dálkové letectvo, letecké armády frontů, ale také letectvo vojsk PVO státu a válečného loďstva. Vzdušné operace byly vedeny k vybojování nadvlády ve vzduchu, zničení leteckých uskupení nepřítelů, ke zmaření jeho železničních přeprav, operačních přeskupení, k ničení vojenských objektů v administrativních a politických centrech, přístavů a vojenských námořních základů. Protože však sovětské bombardovací letectvo mělo k dispozici omezené množství sil a prostředků, samostatné vzdušné operace vedlo nepravděpodobně.

Došlo ke zdokonalení operačního umění vojsk PVO státu, vyjádřené vedením

protivzdušných operací — novou formou operačně strategické činnosti. Operace vedly svazy a svazky PVO v průběhu několika dnů, týdnů a dokonce i měsíců ve velkých prostorech při obraně objektů jak v hloubce státu, tak i v přifrontovém pásmu (ochrana Moskvy a Moskevského průmyslového prostoru, obrana Leningradu, vojsk leningradského frontu, Baltického válečného loďstva a ladožské „cesty života“, komunikací kurského nástupního prostoru, atd.).

Zkušenosti druhé světové a zvláště Velké vlastenecké války tak přesvědčivě potvrdily, že:

1. Soudobé světové války jsou zpravidla zahajovány bez vyhlášení, s rozvinutím válečné činnosti současně na zemi, na moři a ve vzduchu.

2. Vysoká bojová pohotovost, současná a překvapivě použití všech druhů ozbrojených sil v těsné součinnosti podstatně změnila, ve srovnání s první světovou válkou, obsah počátečního období a zvýšily význam válečné činnosti v tomto období pro celý průběh války.

3. Značně se zvětšila závislost dosažení úspěchu ve válce na včasném uvedení všech druhů ozbrojených sil do stavu vysoké bojové pohotovosti.

4. Všechny zkušenosti ze strategické činnosti v letech druhé světové války svědčí o tom, že jen komplexní použití všech forem a způsobů činnosti v těsné součinnosti všech druhů ozbrojených sil zabezpečuje úspěšné dosažení strategických cílů války.

Problémy přípravy, rozpoutání a vedení světové raketové jaderné války, kterou připravují a mohou rozpoutat agresivní imperialistické kruhy, mají zvláštní charakter. Výjimečnou sílu a mohutnost jaderných prostředků hodnotí vojenští vedoucí činitelé imperialistických států jako hlavní a rozhodující faktor, který zabezpečí účinné a rychlé dosažení cílů války. Za hlavní způsob rozpoutání a vedení budoucí války vojenští vedoucí činitelé NATO pokládají jaderný útok ve všech sférách, tj. překvapivé vedení hromadných jaderných úderů současně všemi druhy ozbrojených sil, především však strategickými jadernými silami — mezikontinentálními balistickými raketami, ponorkami s jaderným pohonem a raketovou výzbrojí a strategickým letectvem.

Zavedení nových prostředků ozbrojeného zápasu strategického určení mělo za následek další rozvinutí a zdokonalení forem a způsobů strategické činnosti. Soudobí vojenské teoretické myšlení, jak to potvrzuje analýza prací zahraničních vojen-

ských teoretiků, přichází k závěru, že v raketové jaderné válce **úderý strategických raketových jaderných sil budou tvořit samostatnou formu strategické činnosti**. Tato činnost, charakterizovaná maximální rozhodností cílů, rychlým průběhem a ohromnými ničivými následky v globálních rozměrech, bude vedena v zájmu války jako celku. Určující úlohu v raketové jaderné válce budou mít úderý na uskupení ozbrojených sil a na důležité vojensko-ekonomické objekty, rozmístěné v hlubokých prostorech státu.

Současné (a právě v tom se projevuje charakteristická zvláštnost strategické činnosti v raketové jaderné válce) s **vedením úderů strategickými silami zahájí své operace a bojovou činnost všechny druhy ozbrojených sil**. Vojska PVO protistojačích stran okamžitě se zahájením války rozvinou bojovou činnost k odrazení hromadných vzdušných prostředků nepřítele.

Protože úderý vzdušných prostředků mohou být vedeny z různých směrů, činnost vojsk PVO zřejmě obsáhne území a vzdušný prostor celé řady států. Činnost vojsk PVO, vedená současně a v těsné součinnosti se silami PVO frontů a válečného loďstva bude probíhat nepřetržitě od zahájení války až do jejího skončení s různou intenzitou a na různých strategických směrech. Můžeme předpokládat, že **činnost vojsk PVO bude mít ohromný vliv na průběh a výsledek války a bude projevem samostatné formy strategické činnosti**.

Novým způsobem posuzujeme rozvíjení strategické činnosti na pozemních válkách. Porážka uskupení pozemních vojsk nepřítele a zničení jeho raket, letectva a jaderných zbraní budou skutečně hlavně vedením raketových jaderných úde-

rů. To bude mít za následek vytvoření velkého množství prostorů úplného zničení, rozboření a radioaktivního zamoření. Proto dochází k růstu možností vedení manévrových útočných operací vysoce pohyblivými mechanizovanými a tankovými vojsky. V takových operacích bude mít velký význam bojová činnost letectva, válečného loďstva a vzdušných výsadkových vojsk.

Z analýzy zkušenosti ze cvičení válečného loďstva USA a NATO vyplývá, že **oceán se mění v samostatné válčité ozbrojeného zápasu, na kterém budou plněny strategické úkoly druhů ozbrojených sil, při zachování rozhodující úlohy válečného loďstva**. Vedení operací na oceánských a mořských prostorech závisí na řadě objektivních faktorů, mezi které patří zejména:

- zvětšení dosahu působení prostředků válečného loďstva a použitých prostředků jiných druhů ozbrojených sil k operacím;
- růst bojových možností a univerzálnosti ponorek a loďstva;
- systém velení;
- zvýšení závislosti úspěchu splnění jednoho strategického úkolu na plnění jiných úkolů.

Možná světová válka, podle názorů našich pravděpodobných nepřátel, může být zahájena a vedena určitou dobu jen s použitím klasických prostředků ničení. V těchto podmínkách, na základě zkušeností z lokálních válek v jihovýchodní Asii a na blízkém Východě, se zahájením války mohou být vedeny speciální vzdušné operace s cílem zničit letecká uskupení nepřítele.

Postupné plnění strategických úkolů války

Historické zkušenosti válek 20. století, zejména dvou minulých světových válek ukazují, že čím vyšší jsou úroveň a možnosti ekonomiky, vědy a techniky bojujících států (koalic), tím větší množství a různorodější prostředky ozbrojeného zápasu vyrábějí. Tím vytvářejí potřebné předpoklady k budování masových armád a mají možnost několikrát obnovit jejich bojeschopnost v průběhu války. Masovost ozbrojených sil, rozvinutá ekonomika, věda a technika předurčují dlouhotrvající průběh, intenzitu a urputnost válek v epoše imperialismu. Proto, rozhodovalo-li se o osudu války v epoše feudalismu a rané ho kapitalismu poměrně často v jednom hlavním sražení, pak v 19. a zvláště ve 20. století konečných cílů války bylo do-

sahováno postupně, tj. plněním řady mezilehlých strategických úkolů.

Nutnost postupného plnění strategických úkolů na cestě k dosažení konečných strategických cílů se zvláště projevila v první a druhé světové válce.

Budeme-li v rámci rozebíraného rysu hovořit o raketové jaderné válce, pak ve všech podmínkách jejím rozhodujícím aktem, který v mnohém předurčí další průběh války, bude vedení úderů strategickými jadernými silami současně na uskupení ozbrojených sil a na objekty týlu státu. Doba, ve které budou vedeny tyto úderý, bude zřejmě kulminacním bodem strategické intenzity, **kteřý prakticky můžeme ztotožnit se zahájením války; to nebylo ani v jedné válce minulosti**. V tom

je podstata kvalitativní změny ve způsobu vedení soudobé raketové jaderné války. Nicméně postupné plnění strategických úkolů na cestě k dosažení konečných strategických cílů války zůstává v platnosti i v raketové jaderné válce. Řešit všechny úkoly jedině raketovými jadernými zbraněmi není možné. Po odvetných raketových jaderných úderech bude nutné v určité míře odstraňovat následky jaderného napadení agresora a potom dokončit zničení bojeschopných uskupení nepřítelů a obsadit jeho území. Tyto důležité strategické úkoly mohou plnit jiné druhy ozbrojených sil, především pozemní vojska. Výhodu v plnění těchto strategických úkolů bude mít ten, kdo uchová potřebnou zásobu sil a prostředků k pokračování zápasu, kdo uchová zálohy. Z toho vyplývá, že v raketové jaderné válce bude její konečný výsledek záviset do značné míry na všestranně rozvinuté, dobře organizované a odpovídajícím způsobem připravené ekonomice státu, na jeho schopnosti rychleji než nepřítel obnovovat ji v průběhu války a na tomto základě udržovat bojeschopnost vlastních ozbrojených sil a v potřebném stupni ji opět obnovovat.

Při postupném plnění strategických úkolů mají zvláště důležitou úlohu operace strategické zálohy, to potvrdily zkušenosti minulých válek. Zahájená válečná činnost v první světové válce přesvědčila politické a vojenské vedoucí činitele bojujících stran o neschopnosti mobilizačně rozvinutými vlastními silami účinně odrážet úder nepřítelů a současně vést rozhodný útok do velké hloubky. Bojující strany byly nuceny v průběhu války vytvářet zálohy k narůstání úsilí vojsk, zejména s využitím manévru svazky z jiných, méně aktivních úseků fronty a z hloubky státu. Tak tomu bylo v prvním i v dalších taženích války.

Zkušenosti různých operací svědčí o tom, že jejich dynamika se změnila ve sražení velkého množství záloh, které bylo charakterizováno dlouhodobým úporným bojem a značnými ztrátami na ildech, ale poměrně málo výraznými územními změnami. Tyto zkušenosti přesvědčivě dokazují rostoucí úlohu záloh, které se změnilly z prostředku odvrácení nahodilostí v boji a sražení v důležitý prostředek narůstání úsilí bojujících vojsk k dosažení cílů v postupně vedených operacích a taženích.

Sovětské Hlavní velení vycházelo při řešení problematiky strategických záloh z poučky V. I. Lenina o tom, že úspěšně vést velkou válku bez silných záloh je ne-

možné. Proto neustále dbalo na vytváření a racionální využívání záloh. Např. v období letního a podzimního tažení roku 1941 předalo Hlavní velení bojujícím frontám ze zálohy 291 divízi a 94 brigád. V analogickém tažení v roce 1942 jen frontám na směr hlavního úderu nepřítelů (voroňžský a stalingradský směr) předalo Hlavní velení ze zálohy 72 střeleckých divízi, 11 tankových a mechanizovaných sborů, 2 jezdecké sbory, 38 tankových brigád, 100 dělostřeleckých a 10 leteckých pluků. Díky dostatečnému množství záloh podařilo se sovětskému velení v těžkých podmínkách vynucené obrany a odchodu obnovit frontu, zastavit útok nepřítelů, oslabit jeho úderné uskupení a přejít do protiótoku.

Silné strategické zálohy vytvářelo Hlavní velení při přípravě útočných tažení a operací. Ve dvou taženích druhého období války mělo Hlavní velení v záloze 1042 svazů, svazků a útvarů, v jejichž sestavě bylo 1,637 200 osob, asi 4000 tanků a SHD, více než 25 500 děl a minometů a 1245 bojových letounů.

Dostatečně silné zálohy vytvářelo Hlavní velení i v taženích závěrečného období Velké vlastenecké války. Na začátku každého tažení v letech 1944–45 mělo Hlavní velení ve své strategické záloze:

- 4–8 vševojskových, tankových a leteckých armád;
- 12–15 tankových a mechanizovaných sborů;
- 4–11 dělostřeleckých sborů;
- 16–31 střeleckých divízi;
- 4–21 leteckých divízi.

Z těchto záloh bylo možné vytvářet silná úderná uskupení na zvolených směrech, udržovat potřebnou převahu sil nad nepřítelem v průběhu vedení operací, zvětšovat hloubku postupu vojsk a úspěšně plnit nově vzniklé úkoly tažení.

Zkušenosti dvou světových válek svědčí o tom, že v soudobých válkách při postupném plnění strategických úkolů nemůžeme úspěšně vést válku a operace bez silných záloh a jejich dovedného využívání. Podmiňují to nejméně tyto tři hlavní faktory:

- rostoucí rozsah a intenzita ozbrojeného zápasu;
- nemožnost dosáhnout konečného cíle války jedním úderem nebo v průběhu jednoho tažení;
- nebývale zvýšené materiální a lidské ztráty vojsk v průběhu válečné činnosti.

V raketové jaderné válce, jestliže ji imperialisté rozpoutají tyto faktory a ten-

dence růstu úlohy záloh se projeví ve větší pravděpodobnosti ještě ve větší míře. Globálnost ozbrojeného zápasu a použití nejničivějších prostředků ničení jak jaderných, tak i klasických v ní budou pocho-pitelně vyžadovat větší spotřebu materiál-ních a vojensky připravených lidských zdrojů, a to nejen k doplnění běžných ztrát ozbrojených sil, ale také k vytvoření speciálních záložních uskupení k narůstání síly úderů v průběhu operací.

Zkušenosti z minulé světové války uká-zaly, že **zálohy musíme vytvářet podle dru-hů ozbrojených sil a druhů vojsk s odpo-vídací organizační strukturou a technic-**

kým vybavením. Důležitý význam v soudo-bých podmínkách má vytváření záloh útoč-ných prostředků boje, neboť nakonec těmito prostředky docílíme rozhodného zničení nepřítele v operacích a dosažení cílů války.

Podmínky jaderné raketové války jas-ně staví otázku o vytváření záloh všeho druhu v míru a o jejich maximálním za-chování při zahájení války. Existence boje-schopných záloh, zejména útočných pro-středků boje, bude mít v jaderné válce pravděpodobně rozhodující vliv na průběh a výsledek operací a konečně zničení ne-přítele. >

◀ Po rozboru nejdůležitějších charakte-ristických strategických rysů světových válek můžeme udělat závěr, že všechny jsou navzájem spojeny a ve svém souhrnu charakterizují minulé dvě světové války a umožňují udělat určité představy o mož-ných strategických charakteristických ry-sech budoucí světové války, kterou impe-rialisté připravují a mohou rozpoutat. Dal-ší studium v této oblasti nám umožní ješ-tě hlouběji poznat procesy, které probíhají ve vojenství, změny v teorii a praxi vý-stavby ozbrojených sil, evoluci forem a způsobů vedení války a pomůže nám správně řešit nazralé problémy vojenské-ho umění.

Tento rozbor, který vzal do úvahy sou-časný stav materiální základny války, nám umožňuje udělat závěr, že **v budoucí svě-tové válce:**

— **nebývale vzroste rozhodnost poli-tických o vojenskostrategických cílů války;**

— **značně se zvětší její rozsah; do vál-ky budou zataženy národy absolutní větši-ny států zeměkoule;**

— **válečnou činnost budou vést koalič-ní ozbrojené síly s využitím všech mate-riálních a duchovních možností bojujících stran;**

— **dále se bude stírat hranice mezi frontou a týlem;**

— **značně se zvýší manévrový charak-ter války; jedním z hlavních kritérií bojo-vé pohotovosti armády a válečného loďstva bude jejich připravenost k vysoké mané-vrové, rozhodné a dynamické činnosti;**

— **dosažení strategických cílů, ve vět-ší míře než v minulé světové válce, bude záviset na současném rozvinutí překvapi-vé válečné činnosti na zemi, na moři a ve vzduchu, k boji připravenými uskupení-mi ozbrojených sil na začátku války, se současným obchvatem prostorů v hloub-ce bojujících koalic.**

I když soudobé prostředky ozbrojené-ho zápasu umožňují již při zahájení ja-derné raketové války plnit **nejdůležitější strategické úkoly**, tj. současně a v krátké době ničit uskupení ozbrojených sil ne-přítele a výrazně ochromit ekonomický potenciál a celý systém státního řízení, nicméně **postupné plnění strategických úkolů** zůstává zřejmě za určitých okolností v platnosti i pro budoucí světovou válku.

V soudobých podmínkách, nesrovnatel-ně větší význam než v minulosti má vysoka bojová pohotovost ozbrojených sil, kte-rá je faktorem prvořadě strategické důle-žitosti a oprávněně pojmenována klíčem k vítězství ve válce. >

z kapitalistických armád

**REFORMA
RAKOUSKÉ
ARMÁDY**

Rakouský parlament schválil v druhé polovině minulého roku ústavní zákon o obraně země, který po druhé světové válce poprvé kodifikuje principy vojenské doktríny rakouského státu a povinnosti jednotlivých složek, které se na její realizaci mají podílet. Ústavní zákon ze dne 16. září 1975 je výsledkem několikaletého hledání správné formulace zásad branné politiky vládou socialistické strany, které by byly přijatelné i pro vládní opozici a současně by odpovídaly možnostem rakouského státního rozpočtu.

Zákon vychází z principu „všeobecné obrany země“, na níž se podílejí nejen ozbrojené síly, ale i všechny složky civilní obrany, státní aparát, hospodářské organizace a kulturně vzdělávací instituce. Hlavní úkol při obraně rakouské suverenity, územní celistvosti a neutrality má samozřejmě rakouská armáda. I když se zákonná ustanovení tváří přísně neutrálně a slovo neutralita je velmi často skloňováno ve všech pádech, konkrétní zaměření vojenských opatření je jednoznačně třídní a těžiště vojenského úsilí je výhradně orientováno proti socialistickým sousedům Rakouska. Rovněž politické ladění řídicích funkcí armády a většiny příslušníků velitelského sboru je výrazně prozápadní a protikomunistické. Tyto skutečnosti, přes zlepšující se postoj rakouské vlády k socialistickým státům, vyžadují, aby situaci v rakouské armádě byla věnována nadále odpovídající pozornost.

Potřeba změn v branném systému Rakouska vyplynula z nutnosti řešit problém soustavného zaostávání úrovně rakouských ozbrojených sil za úroveň armád srovnatelných evropských států. Přitom bude jasné, že jedině změna branné koncepce a jí odpovídajícího členění ozbrojených sil může vést k řešení tohoto problému. Situaci v ozbrojených silách výrazně zhoršilo politické volební gesto vládnoucí strany, kterým byla od 1. 1. 1971 zkrácena vojenská základní služba z devíti na šest měsíců. Tímto opatřením se rozpadl nejen systém organizace bojové přípravy jednotek a doplňování útvarů rakouské armády, ale rozpadla se v podstatě i celá branná struktura Rakouska. Během krátké pra-

xe se ukázalo, že vojáci základní služby jsou schopni v šesti měsících zvládnout pouze základní výcvik a jednodušší druhy speciálního výcviku, avšak k zvládnutí ob-
sluhy složitějších zbraňových systémů a náročnějších vojenských odborností je tato doba nepostačující. Pochopitelně, že zdo-
konalovacím výcviku na úrovni jednotek a k procvičení součinnosti mezi nimi v rámci útvarů a svazků nezbýval již žádný čas. K problémům spojeným s modernizací výzbroje, k jejichž řešení mělo kromě jiných přispět i předpokládané snížení provozních nákladů cestou zkrácení vojens-
ké základní služby, přibýly další. Úroveň bojové a operační přípravy, mobilizační a bojové pohotovosti rakouské armády, i když ani předtím nebyla zvlášť vysoká, prudce poklesly a staly se terčem kritiky domácí vládní opozice i mnohých předsta-
vitelů NATO. Vojenská odborníci z řad stoupenců lidové strany snadno připravovali pro politiky vládní opozice podklady k neustálým útokům na principy vojenské politiky kancléře Kreiského a proti mi-
nistru obrany Lütgendorfovi. Představitelé Severoatlantického paktu se hrubě vměšovali do vnitřních záležitostí neutrálního státu, když hovořili o „vojenském vakuu“ a vyzývali rakouskou vládu k urychlení řešení situace. Tyto předstírané starosti o rakouskou bezpečnost odhalily operační záměry velení NATO ve vztahu k rakouskému území. Tito páni současně svérázným způsobem demonstrovali svůj postoj k rakouské neutralitě.

Všechna rozhodnutí rakouské vlády, která směřovala k řešení krize branného systému, byla významně limitována nedostatkem finančních prostředků. Rakouský stát vyčlenil např. v roce 1972 ze státního rozpočtu pro potřeby armády pouze 3,7 %, zatímco švédský vojenský rozpočet v tom-
též období představoval 12 % a švýcarský dokonce 39 % z celkového státního roz-
počtu. Rakouská vláda plně využila situace v mezinárodních vztazích, v nichž se tendence k uvolňování napětí zásluhou politiky SSSR a dalších socialistických států stala v sedmdesátých letech převládající a rozhodla se pro rozsáhlý dlouho-
dobý program reformy ozbrojených sil a celého branného systému. Socialistická strana v roce 1971 prosadila v rakouském parlamentě svou koncepci celé řady opatření rozvržených do několika etap, které se mají realizovat během šesti až sedmi let a současně získala příslib o postupném zvyšování vojenského rozpočtu. Rakouský vojenský rozpočet ročně vzrůstá v průměru o 11–15 %. Jeho podíl na celkovém státním rozpočtu má dosáhnout 7,4 %. Vy-

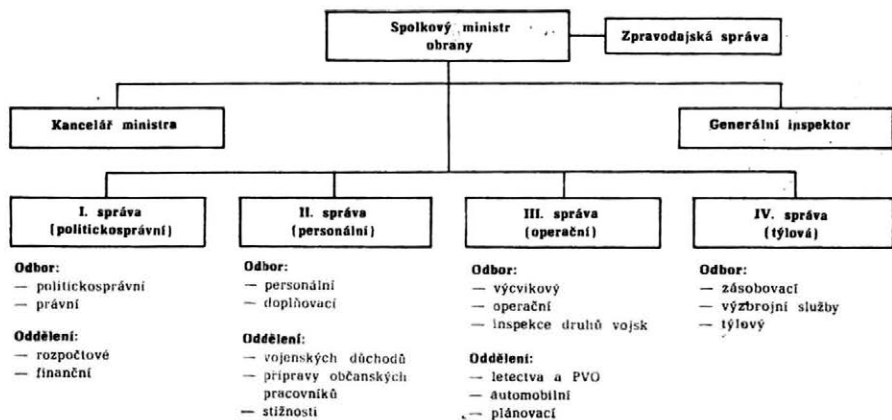
nakládané prostředky, v důsledku inflace a jiných vlivů ekonomické krize na rakouské hospodářství, ani zdaleka však nepostačují na plnění vládního programu v ob-
lasti vojenské politiky. Moderní letouny a účinné prostředky protivzdušné obrany jsou pro rakouský erár nadále více snem než skutečností.

Jednotlivé body vojenského programu rakouské vlády byly nastíněny jen v hrubých rysech. Přesná formulace vojenskostrategické koncepce a vojenské doktríny Rakouska a z ní vyplývajících opatření byla dlouhodobou záležitostí, při níž se vyřizovaly stranické účty, naplňovaly osobní ambice jedněch a ztrácely pozice druhých. Na přípravě zámyslu reformy ozbrojených sil se většinou podíleli stoupenci vládní socialistické strany, zejména spolkový ministr obrany, bývalý náčelník výcvikového oddělení ministerstva brigádní generál Karl F. Lütgendorf.

Na vypracování konkrétního modelu branné struktury Rakouska měl však největší podíl tehdejší velitel Vojenské akademie Marie Terezie generál tankových vojsk Spannocchi. Jeho přestavy nebyly vždy shodné s představami ministra obrany a často narážely i na odpor spolkového kancléře Kreiského. Tyto a řada jiných důvodů vedly k zdlouhavosti při vytváření vojenskostrategické koncepce a formulaci vojenské doktríny. Vznikla tak kuriózní situace. Jednotlivá opatření se realizovala dříve, než byla vypracována ucelená branná koncepce.

Rakouská vláda zahájila vojenskou reformu takřka od hlavy. Po zkrácení vojenských základních služeb, které bylo do opatření reformy pojato dodatečně, bylo v roce 1972 reorganizováno spolkové ministerstvo obrany viz obr. 1. Tímto krokem sledovala několik cílů. Jedním z hlavních, o kterých veřejně nehovořila, bylo omezit vliv funkcionářů ministerstva obrany, kteří sdíleli názory vládní opozice. Oficiálním důvodem k reorganizaci ministerstva obrany byla snaha o výraznější oddělení sféry politickoadministrativního rozhodování od orgánů odborně vojenských. Současně se snížil počet oddělení a správ, což vláda zdůvodňovala snahou po zefektivnění řízení. Vojenská část ministerstva v podstatě tvoří generální štáb. Tím výrazně poklesl význam a úloha generálního inspektora rakouské armády generála Leeba, který patří k politickým odpůrcům ministra Lütgendorfa.

K nejvýznamnějšímu kroku při realizaci reformy rakouských ozbrojených sil došlo v polovině roku 1973, kdy vzniklo Velitelství armády ve Vídni. Jeho základem se

Obr. 1

stalo Velitelství I. skupiny VS Vídeň, jejíž brigády a část brigádních útvarů a jednotek byly podle dislokace začleněny do II. a částečně do III. skupiny. Velitelem armády se stal generál Spannocchi, který byl pověřen realizací dalších opatření reformy. Velitelství armády postupně začalo plnit úlohu operačního centra rakouských ozbrojených sil a připravovat se na úlohu nejvyššího polního velení. Jsou mu podřízeny všechny složky ozbrojených sil včetně letectva a teritoriálních vojenských orgánů. Má obdobnou organizaci jako operační štáby armád Severoatlantického paktu.

K nejvýznamnějším úkolům nově vytvořeného orgánu patřilo vypracování zásad rakouské branné koncepce, na jejichž základě se pak realizovala další opatření.

Při tvorbě principů branné koncepce rakouských vojenští odborníci vycházeli z předpokládaných způsobů ohrožení rakouského státu. Podle jejich názorů mohou být bezpečnost, nezávislost, celistvost rakouského státního území a současný sociálně ekonomický a právní systém ohroženy:

- vnitřním rozvrtem, vyvolaným ilegální psychologickou činností mezi vlastním obyvatelstvem, srozumitelněji řečeno, revolučním hnutím pracujících;

- snahou o obsazení části území některým ze sousedů Rakouska (z postojů, které rakouské velení zaujímá k jednotlivým problémům jasně vyplývá, že těmito sousedy jsou ČSSR, MLR a z části SFRJ), která by měla sloužit jako prostředek politického a vojenského vydráždění;

- snahou o obsazení části území Rakouska s cílem účinněji působit proti třetím státům;

- anexí k likvidaci Rakouska jako samostatného státu a jeho připojení ke státu agresora. Tato varianta ohrožení je považována za nejméně pravděpodobnou.

Autoři koncepce přitom spoléhali na trvalost působení současného trendu uvolňování v mezinárodních vztazích a na zachování rovnováhy jaderných sil mezi Východem a Západem. Nevylučují však možnost vzniku ozbrojeného konfliktu mezi oběma koalicemi a využítí Rakouska jako operačního prostoru pro válčící strany. Rakouské strategické plány se proto musí opírat o „zdržovací strategii“, která je charakterizována odhodláním použít síly a prostředky k obraně země i proti přesile a tím demonstrovat, že využití rakouského prostoru se útočníkovi nevyplatí. K tomu má sloužit princip tzv. „celkové obrany prostoru“, jejímž základem jsou ozbrojené síly, budované z části jako pravidelná profesionální armáda a z větší části jako domobranecké útvary na miličním principu.

Na základě těchto názorů rakouská vojenská doktrína rozeznává tři „stavy ohrožení“:

- „krizový stav“, charakterizovaný jako stav mezinárodního napětí a nebezpečí konfliktu;

- „stav ohrožení neutrality“, za který považuje vedení války v bezprostřední blízkosti Rakouska a

- „stav obrany“, při přímém útoku na Rakousko.

I když k oficiálnímu schválení vojenské doktríny formou zákona došlo až v roce 1975, struktura ozbrojených sil se podle ní tvoří již od roku 1973, kdy bylo rozhodnuto o výstavbě tzv. pohotovostních sil.

Nejpočetnější složkou rakouské armády budou domobranecké útvary a jednotky, jejichž úkolem je působit proti protivníkoví formami, které umožňuje jejich vývoj a vycvičenost. Předpokládá se proto, že útvary a jednotky domobrany budou způsobilé pouze k obraně hraničních přechodů a přístupů do vnitřní části Rakouska, která je z hlediska další obranyschopnosti země považována za životně nejdůležitější oblast. Za rozhodující strategický prostor v systému rakouské obrany je pokládáno údolí Dunaje, k jehož obraně se má soustředit hlavní úsilí rakouské armády. Do proniknutí protivníka do sestavy rakouských ozbrojených sil budou jednotky domobrany nadále pokračovat v organizovaném odporu v původních prostorech s cílem zpomalovat přísuny záloh, dezorganizovat tyl a vyčerpávat tak síly protivníka a získávat potřebný čas k politickému jednání nebo k zahájení činnosti spřátelených vojsk ve prospěch Rakouska.

Organizované zmobilizování útvarů a jednotek domobrany mají zabezpečit pohotovostní síly v počtu asi 20 000 osob — vojáků z povolání a dobrovolníků (z toho 15 000 osob u pozemních a 5 000 u leteckých útvarů a jednotek). Kromě toho jejich úkolem je:

- působit jako odstrašující prostředek proti možnému hnutí pracujících a jako vnitropolitický stabilizační činitel;
- projevovat vůli k odporu do doby k poskytnutí pomoci třetími, spřátelenými státy (pochopitelně jsou myšleny především NSR, USA, Francie);
- obsadit nejdůležitější přístupy a zabránit rychlému pronikání protivníka do vnitrozemí;
- poskytovat podporu domobraneckým útvarům především těžkými zbraněmi;
- pomáhat při odstraňování následků velkých živelných katastrof.

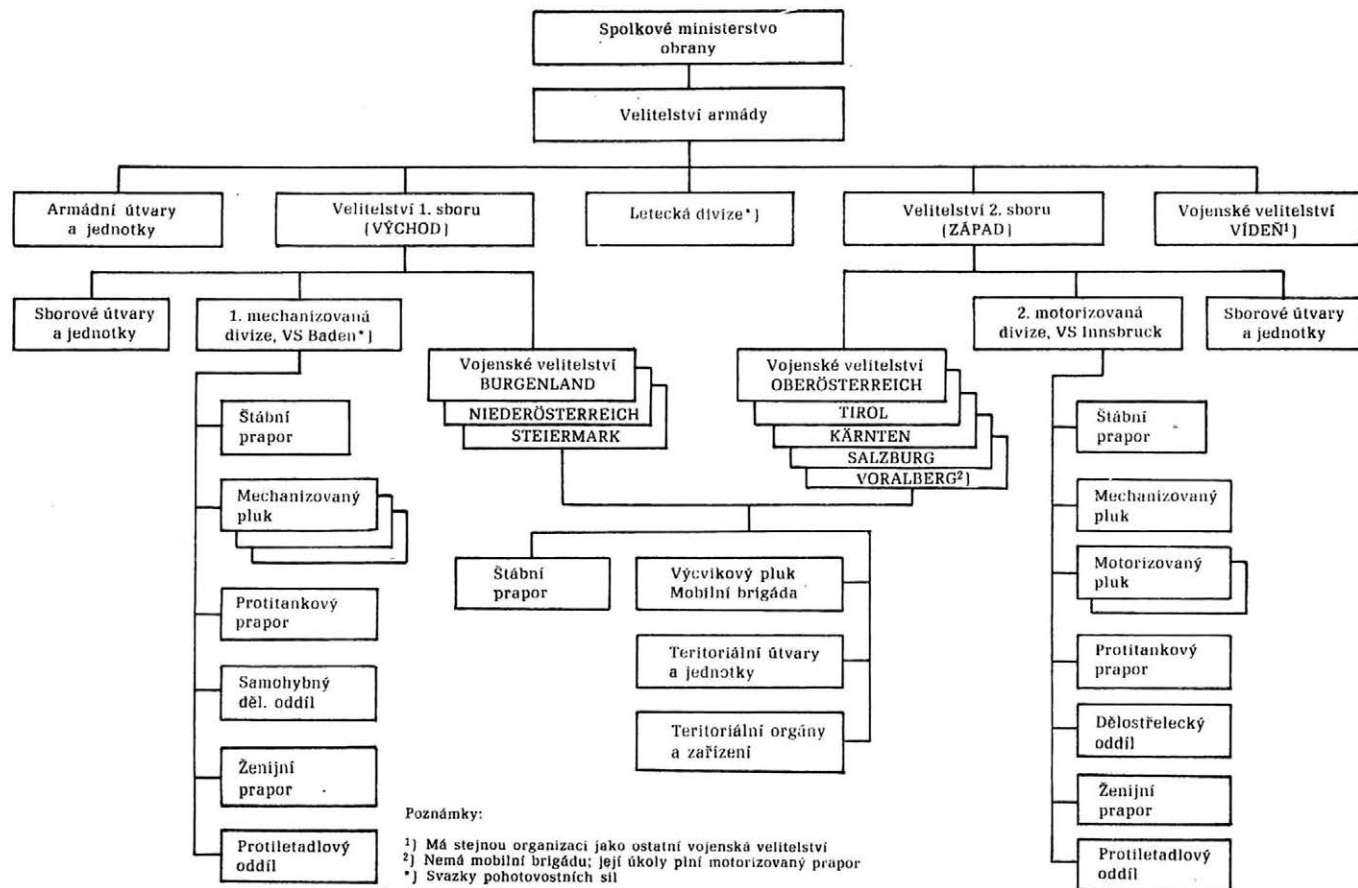
V souladu se stanovenými principy branné koncepce pokračovalo velení rakouské armády v dalších organizačních opatřeních. (Viz obr. 2).

K 1. 1. 1974 byla z dosavadních skupin vytvořena Velitelství 1. sboru — VÝCHOD, VS Graz a Velitelství 2. sboru — ZÁPAD, VS Salzburg. Do jejich podřízenosti v souladu s dislokací byly předány vševojskové brigády, útvary a jednotky druhů vojsk a

služeb a vojenská velitelství jednotlivých spolkových zemí. K velitelství 1. sboru byla začleněna velitelství spolkových zemí Burgenland, Niederösterreich — Kärnten, Salzburg a Vorarlberg. Vojenské velitelství Vídeň má zvláštní statut a je přímo podřízeno Velitelství armády. Tím byla určena i teritoriální odpovědnost nově vytvořených velitelství sborů. Současně byla vytvořena letecká brigáda, do jejíž sestavy byly začleněny letecké útvary a jednotky PVO ze zrušeného velitelství letectva. Letecká brigáda byla přímo podřízena Velitelství armády a později přejmenována na leteckou divizi.

Postupně se přikročilo i k budování pohotovostních sil. Jejich výstavba byla sice označena za prvotný úkol, avšak k jeho přednostní realizaci rakouské vládě schází finanční prostředky a příslušné kádry. Socialistická strana slíbila, že do konce roku 1976 v rámci pohotovostních sil postaví dvě divize, po jedné u každého sboru. Slib bude pravděpodobně formálně dodržen, avšak ve skutečnosti bojová hodnota svazků podstatně nepřevyší úroveň některých dobře vycvičených a vyzbrojených praporů z období před zahájením reformy. Výstavba pohotovostních sil totiž byla zahájena tím, že těmto nejlépe připraveným a relativně njlépe vyzbrojeným praporům a oddílům byl přiznán statut pohotovostních sil, který je opravňoval k přednostnímu doplňování osobami a největší výzbrojí. Teprve v polovině roku 1975 bylo postaveno velitelství 1. mechanizované divize, VS Baden, jemuž byly podřízeny všechny tři mechanizované brigády s prapory, vyčleněnými do pohotovostních sil, a některé brigádní útvary a jednotky. Koncem roku 1975 došlo rovněž k vytvoření štábu 2. motorizované divize, VS Innsbruck, jemuž mají být vojska podřízena až koncem tohoto roku. Divize mají mít plukovní organizaci (tři mechanizované pluky, resp. dva motorizované a jeden mechanizovaný). Nejdůležitějšími divizními útvary mají být štábní prapor, samohybný dělostřelecký (resp. polní dělostřelecký) oddíl, ženijní prapor, protitankový prapor a protiletadlový oddíl.

Rakouské velení však zatím ponechává organické celky původních brigád a nedělá rozsáhlejší dislokační změny. Vztahy podřízenosti upravuje pouze nařizeními. Tím vzniká složitá situace a značná organizační nepřehlednost. Tento postup omlouvá snahou zabránit větším kádrovým změnám, které by mohly už tak složitou personální situaci ještě více zhoršit. Jistě hraje v tomto směru svou roli i nedostatek finančních prostředků. Naplněnost

Obr. 2. Plánovaná organizační struktura rakouských ozbrojených sil

útvárů, vyčleněných pro I. mechanizovanou divizi, je asi 60–70 %; přitom část příslušníků tvoří vojáci s dobrovolně prodlouženou vojenskou základní službou (na 6 měsíců), čímž se zbavují povinnosti zúčastnit se vojenských cvičení v celkové délce 60 dnů. Útvary a jednotky 1. mechanizované divize mají ve výzbroji americké střední tanky M60A1, rakousko-francouzské lehké tanky KÜRASSIER (používané jako stíhače tanků), rakouské obrněné transportéry SAURER, americké samohybné houfnice M109 ráže 155 mm a novější typy kolových vozidel STEYER. Zpravidla jsou to všechny kusy těchto typů bojové techniky, které má rakouská armáda. 2. motorizovaná divize by měla být složena rovněž z vojáků z povolání a dělesloužících a vyzbrojena bojovou technikou. Obtíže spojené s výstavbou 1. mechanizované divize, opravňují k názoru, že plánovaný termín výstavby 2. divize nebude rovněž dodržen.

Rakouské velení původně počítalo se zahájením výstavby útvarů a jednotek domobrany až po skončení výstavby pohotovostních sil. Vzhledem k vzniklé situaci se rozhodlo domobranu budovat souběžně.

Domobranecký systém se v podstatě skládá ze tří složek, jejichž funkce odpovídají zásadám branné koncepce. Manévrovou složku tvoří tzv. mobilní brigády, které se rozvinou z mírových výcvikových pluků. Teritoriální složku představují jednotky a útvary přímo spojené s objekty, úseky terénu, jednotlivými obcemi, okresy nebo zařízeními. Třetí složku domobrany tvoří teritoriální úřady, ústavy, velitelství a zařízení.

Vojenská velitelství v systému velení domobrany představují rozhodující stupeň řízení. Každému z nich (kromě Vorarlberg) bude podřízen jeden výcvikový pluk, který během poloviny roku bude zabezpečovat výcvik vojáků základní služby pro všechny útvary a jednotky domobrany, v druhé polovině roku bude cvičit záložníky, od zdokonalovacího výcviku jednotlivce až po účast na taktických cvičeních a manévrech po mobilizačním rozvinutí na mobilní brigádu. K výstavbě pluků budou použity jednak dosavadní výcvikové pluky, jednak prapory brigád, nezačleněné do pohotovostních sil.

K teritoriálním jednotkám a útvarům domobrany patří pevnostní prapory, strážní rot, pohraniční ostrahy a jiné jednotky s teritoriální působností. Jsou zásadně rámcové, tvoří je místní záložníci, kteří již v míru znají své funkční zařazení a konkrétní bojový úkol. Výzbroj a výstroj, na rozdíl od švýcarského pojetí, je uložena

v nejbližších kasárenských nebo jiných vojenských objektech.

K teritoriálním úřadům, ústavům, velitelstvím a zařízením patří okresní vojenská doplňovací velitelství, náborové kanceláře, posádkové správy, velitelství kasáren, výcvikových táborů, cvičišť a střelnic, sklady, zkušebny, různé provozovny a stálá týlová zařízení. Takto členěná organizace rakouských ozbrojených sil má umožnit: pružnou reakci na situaci v souladu s jednotlivými stavy ohrožení, přičemž při „krizovém stavu“ by měla postačovat pohotovost svazků pohotovostních sil, za „stavu ohrožení neutrality“ by se kromě toho měly uvést do stavu bojové pohotovosti jednotky a útvary domobrany v ohrožené oblasti a při „stavu obrany“ by měly být zmobilizovány všechny lidské a materiální zdroje podle zásad všeobecné obrany země.

Velení rakouské armády předpokládá, že mírové počty armády nepřekročí 50 000 osob; z nich kromě pohotovostních sil má být 10 000 u týlových a ostatních zabezpečovacích útvarů a jednotek a 20 000 má tvořit rámec jednotek a útvarů domobrany. Předpokládá se, že po mobilizačním rozvinutí má rakouská armáda dosáhnout 150 000 osob. Z toho plně dvě třetiny budou tvořit jednotky a útvary domobrany. Rakouské velení současně usiluje o to, aby do osmdesátých let vytvořilo podmínky pro zmobilizování 300 000 osob. Tento stav považuje za optimální ke splnění úkolů, které vyplývají z branné koncepce, avšak realizovatelný s nesmírnými těžkostmi.

Rakouská armáda přes tato opatření je nadále na nízké úrovni bojové připravenosti a pohotovosti. Modernější výzbroj tvoří pouze část bojové techniky jednotek a útvarů. Přestože náboru do armády věnují značnou pozornost nejen orgány spolkového ministerstva obrany, ale i ostatní složky státního aparátu, výsledky jsou slabé a nemohou přispět k rychlejší konsolidaci кадровé situace. Prodloužená základní služba jako provizorní řešení nepřináší požadovaný efekt. To vše zpomaluje tempo realizace opatření reformy a brzdí řešení krize rakouského branného systému. Scutředěním vojáků z povolání a dělesloužících a modernější bojové techniky k útvarům pohotovostních sil došlo k částečnému zvýšení jejich bojové hodnoty, avšak úroveň ostatních se ještě dále snížila. Rakouská armáda jako celek stále neodpovídá požadavkům soudobého boje a s obtížemi by splnila úkoly, které na ni klade ústavní zákon o obraně země ze 16 září 1975.

V. L.

DĚJINY DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY 1939—1945

4. díl. Fašistická agrese proti SSSR
Krach strategie „bleskové války“

Čtenáře časopisu Vojenská mysl jsme doposud informovali o prvních třech dílech dvanáctisvazkových „Dějiny druhé světové války 1939—1945“.

Z předcházejících dílů víme, že mnichovská politika buržoazně demokratických vlád, zaměřená proti SSSR, měla za následek to, že hitlerovské Německo snadno postupně zničilo své západní nepřátele a okupovalo téměř celou Evropu. Anglofrancouzské vojenské spojení se rozpadlo a prakticky přestalo existovat. Buržoazie hlavních evropských států nebyla schopna bránit proti fašismu ani vlastní třídní demokracii, ani národní svobodu svého lidu. Nebezpečí absolutního panství hitlerovců nad celým světem se mnohým buržoazním vůdcům zdálo neodvratným. Hlavní překážku na cestě k dosažení světové nadvlády — Sovětský svaz — chtěli vůdcové fašistického Německa zničit jediným bleskovým úderem během šesti týdnů.

V první polovině minulého roku vyšel čtvrtý díl pod názvem „Fašistická agrese proti SSSR. Krach strategie „bleskové války“, ve které autoři rozebírají nejdůležitější vojenské a politické události druhé světové války od 22. června 1941 do dubna 1942.

Autorský kolektiv čtvrtého dílu za řízení N. G. Andronikova a K. A. Čermuchina na základě nejnovějších výsledků marxisticko-leninské historiografie, posledních materiálů a dokumentů a výsledků světové vojenské historické vědy hluboce a všestranně rozebral všechny nejdůležitější události tohoto období války:

- věrolomné přepadení Sovětského svazu fašistickým Německem;
- průběh intenzivní válečné činnosti na ohromné sovětsko-německé frontě;
- válečné operace na Tichém oceáně a v jihovýchodní Asii;
- bitvu na Atlantickém oceáně, na Středozemním moři a v severní Africe, vstup USA do války;
- proces vytváření protihitlerovské koalice;
- mobilizaci ekonomických zásob bojujících států pro válečné potřeby;
- aktivizaci boje antihitlerovských sil odporu a činnost komunistických stran v novém období války.

Kniha se skládá z úvodu, dvou částí a závěru. Je široce dokumentována vzácnými fotografiemi, barevnými schémata, mapami. V příloze jsou zařazeny: chronologický přehled hlavních událostí, abecední seznam jmen a geografických názvů a přehled map.

Čtvrtý díl obsahuje dvě hlavní části, rozdělené do sedmácti kapitol.

První část „Ztroskotání fašistické bleskové války“ má celkem osm kapitol:

1. V předvečer fašistické agrese.
 2. Začátek Velké vlastenecké války Sovětského svazu.
 3. Strategická obrana Sovětských ozbrojených sil. Odrazení útoku německých fašistických vojsk na Moskvu.
 4. Přebudování národního hospodářství SSSR.
 5. Vytvoření jednotné fronty států a národů v boji proti fašismu.
 6. Válečná činnost na Atlantiku, na Středozemním moři a severní Africe v létě a na podzim roku 1941.
 7. Komunistické strany v boji za sjednocení lidových mas proti fašistické agresi.
 8. Příprava války na Tichém oceáně.
- Druhá část „Vítězství Sovětské armády u Moskvě, japonské agrese na Tichém oceáně a v jihovýchodní Asii“ má devět kapitol:

9. Změny ve vojenskopolitické situaci ve světě koncem roku 1941. Zámysly bojovících států k dalšímu vedení války.

10. Strategický útok Sovětských ozbrojených sil v zimě roku 1941—42. Zničení německých fašistických vojsk u Moskvě.

11. Činnost Sovětského vojenského námořnictva na mořských cestách v zimě roku 1941—42.

12. Boj sovětského lidu v týlu nepřitele v zimě roku 1941—42.

13. Komunistická strana — organizátor ka odporu proti fašistickému agresoru.

14. Agrese Japonska na Tichém oceáně. Vstup USA do druhé světové války.

15. Válečná činnost na Atlantiku, na Středozemním moři a severní Africe v zimě roku 1941—42.

16. Válečná ekonomika kapitalistických států ve druhé polovině roku 1941 až v první polovině roku 1942.

17. Rozšíření osvobozené země národů proti německým fašistickým a japonským okupantům.

V první části knihy věnují autoři velkou pozornost rozboru situace před napadením Sovětského svazu, začátku Velké vlastenecké války, vedení strategické obrany, zastavení a odrazení útoku u Moskvě.

Do června roku 1941 dosáhlo fašistické Německo v Evropě velkých válečných úspěchů. Postupně okupovalo devět států: Francii, Polsko, Dánsko, Holandsko, Norsko, Belgie, Lucembursko, Jugoslávii a Řecko. Velké Británii, jediné ze skupiny nepřátel Německa se podařilo vyhnout úplné porážce.

V této době se agresivní fašistický blok rozšířil a upevnil. K Německu, Itálii a Japonsku se připojily Rumunsko, Maďarsko, Bulharsko, Slovensko, Chorvatsko a Finsko.

Agresivní blok v Evropě v první polovině roku 1941 představoval ohromnou vojenskou sílu, jejíž základem byl německý wehrmacht, který měl téměř dvouleté zkušenosti z vedení války. Ozbrojené síly tohoto bloku v Evropě měly celkem

— osob	10,400 000
— z toho — pozemní vojsko	7,750 000
— letectvo	2,015 500
— námořnictvo	634 500
— děl a minometů	90 250
— tanků a SHD	6 677
— bojových letounů	13 691

Z těchto sil a prostředků patřilo přibližně 70 % Německu a 17 % Itálii.

Japonsko, které připravovalo agresi proti námořním velmocím USA a Velké

Británii, věnovalo hlavní pozornost zvýšení počtu letounů a námořních sil. Ke konci roku 1940 měly japonské ozbrojené síly ve zbraní 1,7 miliónů osob, 202 bojových lodí základních druhů a 1049 bojových letounů.

Agresivní blok v celku představoval velké nebezpečí pro národy celého světa. Uvnitř bloku, především mezi Německem, Itálií a Japonskem existovaly zásadní rozpory. Každý z těchto států sledoval především své vlastní cíle a prosazoval své vlastní zájmy, i když pod společným praporem rozdělení světa a dosažení světovlády.

Na rozdíl od států fašisticko-militaristického bloku, protistojící kapitalistické státy nebyly sjednoceny v jakémkoli společenství k organizovanému odporu proti agresi.

Do léta roku 1941 dosáhly anglické ozbrojené síly celkového počtu 3,278 000 osob. Z toho 2,221 000 osob bylo v pozemním vojsku, 662 000 v letectvu a 395 000 v námořních silách.

Celkový počet ozbrojených sil USA v červnu 1941 dosáhl 1,800 000 osob. Z toho bylo přes 1,460 000 osob v pozemním vojsku (včetně 167 000 letectvu) a asi 340 000 osob v námořních silách. Námořní síly měly ve výzbroji 340 bojových plavidel.

Mohutnou sociálně politickou silou, která se zásadně postavila proti intrikám

imperialismu a důsledně vyžadovala vytvoření systému kolektivní bezpečnosti v Evropě, byl Sovětský svaz.

Komunistická strana Sovětského svazu a vláda ve své činnosti vycházely ze vzniklé mezinárodní situace, zejména z nebezpečí fašistického napadení, a uskutčňovaly rozsáhlá opatření k upevnění obranyschopnosti SSSR.

V souladu s plánem obrany státu zvýšily se početní stavy Sovětské armády a vojenského námořnictva. V červnu roku 1941 dosáhly ozbrojené síly počtu 5,373 000 osob, z toho

— pozemní vojska a vojska PVO	— 4,533 000 osob
— letectvo	— 476 000 osob
— vojenské námořnictvo	— 344 000 osob

Ve výzbroji měly:

— děl a minometů	— přes 67 000
— tanků	— 1 861
— bojových letounů	— přes 2 700
— bojových plavidel	— 276

Současně se zvýšením početního stavu ozbrojených sil probíhalo jejich přezbrojování novou soudobou pěchotní a dělostřeleckou výzbrojí, tankovou a leteckou technikou. Jejich vzory byly rozpracovány, vyzkoušeny a začala jejich sériová výroba.

V polovině roku 1941 přesto ještě nebyl definitivně dokončen proces rozdělení sil ve světě. Síly, které se postavily na odpor státům agresivního bloku, i když potenciálně silnější, byly doposud rozděleny; projevovala se pouze tendence k jejich spojení.

Do začátku léta 1941 německé fašistické velení skončilo strategické rozvíjení ozbrojených sil podél západních hranic Sovětského svazu. Více než 150 divizí pozemních vojsk wehrmachtu bylo určeno k přepadení Sovětského svazu. Zbývající německá pozemní vojska byla rozmístěna takto:

- ve Francii, Belgii a Holandsku — 38 pěších divizí a 2 tankové brigády,
- v Norsku a Dánsku — 9 pěších divizí,
- v severní Africe — 2 tankové divize,
- na území Německa, Rakouska, Polska a Československa — 5 pěších divizí a 3 brigády.

Od jara do začátku léta 1941 se snížila intenzita válečné činnosti na všech válečných frontách. To bylo svázáno s intenzivní přípravou států fašisticko-militaristického bloku k novému agresivním akcím.

K vedení války proti Sovětskému svazu hitlerovské Německo a jeho spojenci v Evropě připravily mohutné síly, celkem

5,500 000 osob s velkým množstvím bojové techniky. Bylo to:

- 190 divizí,
- 47 200 děl a minometů,
- přibližně 4300 tanků a SHD,
- 4980 bojových letounů.

Většina vojsk byla rozvinuta a připravena k útoku. Jen 24 německé divize s posilovacími prostředky, které byly v záloze hlavního velení německých pozemních vojsk, měly být přesunuty na frontu po zahájení války začátkem července a zasaženy k narůstání úderu útočných skupin.

Podél sovětských západních hranic bylo soustředěno 16 armádních svazů (8 německých, 2 rumunské, 2 finské armády a 4 německé tankové skupiny). Organicky byly začleněny do tří skupin armád („sever“, „střed“ a „jih“).

V prvním strategickém sledu bylo celkem 129 německých divizí a 37 divizí satelitních států. Hlavní síly Německa byly soustředěny u sovětských hranic mezi Baltským mořem a Karpaty. V tomto prostoru bylo rozvinuto 10 německých armádních svazů a všechny čtyři tankové skupiny. V pásmu, které tvořilo 40 % délky západních hranic SSSR, hitlerovci vytvořili uskupení, které tvořilo 70 % všech divizí, 75 % děl a minometů, 90 % tanků a více než 90 % bojových letounů.

Toto uskupení bylo vytvořeno k vedení mohutného překvapivého úderu na sovětská vojska s cílem v krátké době zničit hlavní síly pohraničních okruhů na území do čáry řek Západní Dvina a Dněpr a zabezpečit tak snadný postup fašistických vojsk do hloubky území SSSR, k jeho nejdůležitějším a ekonomickým centrům — k Leningradu a Moskvě a do Donbasu.

Skupiny armád měly operační sestavu v jednom sledu, armádní svazy v jednom a ve dvou sledech. Sestavu ve dvou sledech měly ty polní armády, které ve svém pásmu útočily společně s tankovými skupinami, nebo ty tankové skupiny, v jejichž sestavě byly tři motorizované sbory.

Charakteristickou zvláštností uskupení vytvořeného na západní hranici Sovětského svazu k 22. červnu 1944 bylo to, že na hlavních směrech předpokládaného útoku byly rozvinuty německé divize a na křídlech, severně Finského zálivu a od Karpat po Černé moře byly převážně zasaženy armády satelitních států fašistického Německa.

Hlavní síly a prostředky skupin armád fašistického Německa byly soustředěny a rozvinuty na směrech, které umožňovaly v případě úspěchu uskutečnit hluboký obchvat sovětských armád v bělostockém a lvovském prostoru. Cílem zasaže-

ní tankových skupin do prvních sledů bylo zabezpečit vysoké tempo útoku a manévr k obklíčení operačních uskupení sovětských vojsk. Skupiny armád vyčleňovaly do svých záloh od 1 do 3 divizí. V záloze hlavního velení bylo jen 15,7 % (24 divize) všech německých divizí, určených k válce proti SSSR.

Odrazit možné napadení ze západu bylo uloženo vojskům pěti pohraničních okruhů a tří loďstev. Ochranu nejdůležitějších týlových objektů ze vzduchu v západním pohraničním pásmu zabezpečovaly svazky a útvary vojsk PVO státu, organizované rozdělené do pěti pásem PVO.

Pozemní vojska a letectvo západních pohraničních okruhů, loďstvo a vojska západních pásem PVO státu tvořily první strategický sled Sovětských ozbrojených sil. V případě napadení argesoři měly tyto síly úpornou a aktivní obrannou odrazit jeho útok a vytvořit podmínky k vedení odvetných úderů.

Západní pohraniční okruhy měly celkem 170 divizí a 2 brigády; 2,680 000 osob, 37 500 děl a minometů, 1475 nových tanků „KV“ a „T-34“, 1450 bojových letounů nových vzorů a značné množství lehkých tanků a bojových letounů zastaralých typů.

Největší množství vojsk bylo soustředěno u tří pohraničních okruhů (Přibaltického, Západního a Kijevského), které bránily pásmo od Palangi po Lipkany v šířce 1600 km, tj. 47 % západní hranice. V tomto pásmu bylo soustředěno 74 % všech divizí, 73 % děl a minometů, 89 % tanků a 68 % bojových letounů. To znamená, že sovětské velení vyčlenilo k obraně nejnebezpečnějších směrů asi 75 % všech sil a prostředků.

Srovnání složení ozbrojených sil Německa a jeho západoevropských spojenců, připravených k napadení Sovětského svazu, a vojsk sovětských západních pohraničních okruhů a loďstev ukazuje, že agresori vytvořili bezmála dvojnásobnou početní převahu v osobách a značnou převahu v dělostřelectvu. Sovětská vojska měla o něco více tanků a letounů. Avšak kvantitativní ukazatelé bez zhodnocení kvalitativního stavu bojové techniky nemohou ukázat skutečný stav poměru prostředků ozbrojeného zápasu. Vzhledem k vybavení vojsk novými typy tanků a letadel byla převaha na straně německé fašistické armády.

Analýza uskupení sil stran vzniklých na začátku války ukazuje, že německé fašistické velení rozvinulo v prvním sledu svých armád 103 divize, z toho 12 tankových. V prvním sledu sovětských armád

bylo tehdy jen 54 střeleckých a 2 jezdecké divize, tj. dvakrát méně. Divize nepřítelé byly na plných válečných stavech. Měly nejen celkovou kvantitativní převahu v silách a bojových prostředcích, ale byly velmi pohyblivé a vysoce manévru schopné. Reálný poměr sil v prvních sledech vojsk bojujících stran byl ve prospěch nepřítelé a na celé řadě směrů převyšoval 3—4krát sovětská vojska.

☆

Autoři knihy dále podrobně rozebírají situaci, která vznikla bezprostředně po prepadení Sovětského svazu.

Z celého množství událostí a problémů má významné místo v této knize začátek Velké vlastenecké války Sovětského svazu. Právě v tomto nejtěžším období sovětský lid pod vedením Komunistické strany dokázal v dějinách bezpříkladné hrdinství. Němečtí fašističtí politikové a strategové zahájili uskutečnění největšího a podrobně rozpracovaného plánu „Barbarossa“, jehož cílem bylo konečné vybojení světové nadvlády. Plánovali, že překvapivým útokem úderných armád s následnými blokovými operacemi s minimálními ztrátami zničí Sovětský svaz a porobí lid jeho národů.

Němci počítali s tím, že lehce a rychle dosáhnou vítězství. V tom je utvrzovala i dvouletá válečná praxe. Tyto jejich propočty však selhaly na úporné a hrdinské obraně sovětských vojsk. Za 11 měsíců úporných sražení na sovětsko-německé frontě jen německá pozemní vojska ztratila více jak 1,500 000 zabitých, raněných a nezvěstných osob; to téměř pětkrát převyšovalo jejich ztráty v Západní Evropě a na Balkáně. Za stejnou dobu německý wehrmacht ztratil asi 4000 tanků a samohybných děl, asi 7000 letounů.

Věrolomně, nenadále napadení SSSR fašistickým Německem přeneslo hlavní tíhu ozbrojeného zápasu na sovětsko-německou frontu, která se stala hlavní frontou druhé světové války. Potvrzuje to skutečnost, že z každých deseti divizí, které měli hitlerovci a jejich satelité v této době k dispozici, trvale sedm bylo zasazeno na Východní frontě.

Po zahájení války hitlerovského Německa proti Sovětskému svazu druhá světová válka, dříve vedená v rámci kapitalistického systému, překročila tento rámeček a získala nový politický obsah. Válka se stala nejen sražením armád, ale i střetnutím dvou sociálních systémů. Válka proti fašistickému bloku nabyla protifašistického, osvobozenického a spravedli-

vého charakteru. Od této doby v boji proti agresorovi začaly působit tři síly: Sovětský svaz, velká skupina buržoazně demokratických států v čele s Velkou Británií a od prosince roku 1941 i s USA, hnutí odporu národů okupovaných států v čele s komunistickými a dělnickými stranami. Obnovení demokratických norem společenského života ve státech Evropy a Asie bylo možné jen za předpokladu úplného zničení fašismu a osvobození okupovaných států. Jedinou reálnou silou, která byla schopna zabezpečit splnění tohoto předpokladu, byl Sovětský svaz.

Autoři v knize podrobně ukazují, jak sovětský stát pod vedením Komunistické strany vedl spravedlivou válku s fašismem, opíral se o pružnou zahraniční politiku, odvahu a hrdinství sovětských vojsk, vytvořil novou, demokratickou, protifašistickou koalici a postavil se jí do čela. V květnu roku 1942 v ní bylo již 26 států. Sjedení antifašistických sil v jedné koalici a růst její síly bylo událostí ohromného mezinárodního významu. Na jeho základě se zrodila jednotná fronta národů bojujících za svobodu a nezávislost „novému pořádku“, který zavedli němečtí fašisté a japonští militaristé v Evropě a Asii. Dokumenty, které kniha uveřejňuje, svědčí o tom, že SSSR v této koalici válečného období viděl perspektivní formy plodné spolupráce států s rozdílným sociálním zřízením v poválečném období.

V recenzované knize autoři důkladně rozebírají mnohostrannou činnost Komunistické strany, zaměřenou k mobilizaci sil státu a do boje s nepřitelem. V tomto období velkého nebezpečí pro socialistickou vlast vypracoval ÚV VKS(b) všestranný plán činnosti k převedení státu na jediný bojový tábor, přijal mimořádná opatření k mobilizaci všech zdrojů státu k odrazení agrese, k zásadnímu přebudování života ve státě na válečný stav.

Skutečným hrdinstvím byla vynucená a nepředvídaná evakuace ohromných výrobních sil Sovětského svazu na východ, kterou můžeme objemově srovnat s výrobními silami celého průmyslového státu. Něco podobného doposud dějiny neznaly. O rozsahu takového neobyčejného strategického manévru svědčí tato čísla. Do ledna roku 1942 bylo do východních oblastí SSSR přestěhováno 1523 průmyslových závodů, desetitisíce traktorů a zemědělských strojů, bezmála 2,400 000 kusů dobytka a přepraveno jen po železnici více než 10 miliónů osob. Do jara roku

1942 bylo ve východních oblastech SSSR již obnoveno a zahájilo výrobu více než 1200 závodů. Vynaloženým úsilím strany a lidu byly přebudovány tyto oblasti na hlavní zbrojnické státy.

V krátké době byly změněny styl a metody práce státního aparátu, maximálně centralizováno řízení a zabezpečena koordinace úsilí nejvyšších stranických, vládních a vojenských orgánů k organizaci obrany státu a operativního řešení všech politických a ekonomických úkolů, které vyvstaly před státem v podmínkách války. Mimořádným orgánem, v jehož rukou byla soustředěna všechna moc ve státě, se stal státní výbor obrany v čele s J. V. Stalinem. K řízení válečné činnosti ozbrojených sil byl vytvořen hlavní stan vrchního velení. Jednotu politického a vojenského řízení státu a vedení války zabezpečovalo Politické byro ÚV VKS(b).

Komunistická strana přebudovala svou činnost na válečné podmínky, odeslala na frontu na rozhodující úseky válečné výroby hlavní síly a stala se statečně bojující stranou. Sovětský svaz byl přeměněn na jediný válečný tábor, jehož síla tkvěla v nerozborné jednotě strany a lidu, v družbě národů a národností SSSR, v nerozlučném spojení fronty a týlu a v hlubokém vlastenectví a bezmezně lásce sovětského lidu k vlasti.

Nesmírná zásluha Komunistické strany tkví v tom, že v nejdramatičtějším počátečním období války právě ona, vedená idejemi V. I. Lenina o obraně socialistické vlasti, zformovala osvobozené cíle Velké vlastenecké války. Tyto cíle byly zakotveny ve směrnicí Rady lidových komisařů SSSR a ÚV VKS(b) z 29. června roku 1941 a také ve vystoupení předsedy Státního výboru pro obranu J. V. Stalina dne 3. července roku 1941. Cílem lidu a strany ve válce proti fašistickým okupantům bylo nejen likvidovat nebezpečí, které hrozilo SSSR, ale i poskytnout pomoc všem národům Evropy, které trpěly pod jhem německého fašismu, v jejich boji za nezávislost, za demokratickou svobodu a rovněž vybojování spravedlivého a demokratického míru.

Lid Sovětského svazu a jeho ozbrojené síly v prvních pěti měsících války museli bojovat za velmi těžkých, nerovných podmínek, v situaci početní převahy nepřítelů jak v živé síle, tak i v bojové technice, kdy pozemní vojska, letectvo a námořnictvo nepřítelů bylo plně zmobilizováno a rozvinuto a k vedení operací využil vojenských a ekonomických zásob bezmála celé západní Evropy.

Autoři v knize podrobně rozebírají počáteční období války, které bylo nejtěžším obdobím v boji Sovětského svazu s fašistickými okupanty. Jeho následky dlouhou dobu určovaly podmínky a charakter válečné činnosti na sovětsko-německé frontě. V důsledku neúspěšných výsledků pohraničních sražení a velkých ztrát na živé síle a bojové technice sovětská vojska byla přinucena v těžkých bojích odcházet do hloubky státu. K polovině července nepřítel obsadil Lotyšsko, Litvu, část Běloruska a Pravobřežní Ukrajiny, dobyl západní oblasti Ruské federace a dosáhl dalekých přístupů k Leningradu, ohrožoval Smolensk a Kijev.

Ztráty sovětských vojsk za toto období charakterizují tato čísla: 28 divízi ze 170 divízi bylo zničeno a více než 70 divízi mělo poloviční ztráty na živé síle a bojové technice. Na území obsazeném nepřítelem zůstalo asi 200 skladů PHM, munice a výzbroje. Poměr sil na sovětsko-německé frontě se v důsledku toho ještě více změnil ve prospěch nepřítel.

Úspěchy německých fašistických vojsk na začátku války můžeme vysvětlit těmi dočasnými přednostmi, které získaly v důsledku militarizace hitlerovského Německa, využití vojenských ekonomických zdrojů téměř celé západní Evropy a dlouhodobé přípravy agrese proti SSSR. Německá vojska měla zkušenosti z vedení soudobé války získané v průběhu válečných tažení na Západě, byla plně zmobilizována a vyzbrojena letouny a tanky nových typů a měla převahu v pohyblivosti a manévrovosti. Velká většina fašistických vojsk byla včas soustředěna podél sovětských hranic a s překvapením zahájila válku proti SSSR. Určitou úlohu sehrály i nedostatky v určení doby možného napadení Sovětského svazu a s tím spojené zanedbání příprav k odražení prvního úderu agresora.

Vzhledem k tomu, že sovětská vojska neskončila rozvinutí podle plánu překrytí a včas neobsadila stanovené prostory obrany, ovlivnilo to negativně průběh a výsledek prvních operací, bylo příčinou toho, že armády pohraničních okruhů nezasáhly organizovaně do pohraničních sražení.

Nepřátelskému letectvu a diverzantům se podařilo zničit mnoho spojovacích uzlů a spojovacích sítí na stupni divize, armády a front. To mělo za následek velké potíže pro velení a štáby všech stupňů, pro včasné získávání vyčerpávajících informací o situaci na bojišti a pro velení vojskům.

Vysoký stupeň motorizace německé fašistické armády umožňoval úderným uskupením a zejména tankovým svazkům rozhodným způsobem rozvíjet útok, z chodu překonávat velké vodní překážky, přehrazovat komunikace, předcházet sovětské vojska v obsazení obranných čar a mařit nebo zeslabovat jejich protitankové.

Spěšně organizovaná a zaujímaná obrana s nedostatkem protitankových a protivzdušných prostředků nebyla pevná. Armády a fronty musely působit v širokých pásmech (armáda 100–200 km a front od 300–500 km); to nutilo velitele armád a frontů bezmála všechny síly rozmísťovat do jednoho sledu. Taková operační sestava vojsk v obraně nemohla být pevná.

Hluboké průlomů německých pohyblivých svazků přinutily sovětské velení zasazovat záložní armády do sražení značně dříve, než předpokládaly plány. Někdy zahajovaly bojovou činnost, aniž stačily soustředit podřízené útvary a svazky.

Na neúspěšném výsledku počátečních operací měl vliv i nedostatek bojových zkušeností velké části velitelského a politického sboru Sovětské armády. Ve velení svazků a operačních svazů společně s kádry, které získaly zkušenosti v občanské válce, v bojích na Chalchín-Gole a ve válečném konfliktu s Finskem, bylo hodně i mladých velitelů a náčelníků, kteří byli ustanoveni na důležitá místa bezprostředně před válkou. A ti, když se dostali do složité situace, ne vždy přijímali zdůvodněná rozhodnutí.

To byly hlavní příčiny neúspěchů, které stihly Sovětské ozbrojené síly na začátku válečné činnosti.

Současně se projevila i nereálnost plánů politického a vojenského vedení fašistického Německa. Nesplnily se plány hitlerovců, že po dosažení Dněpru se jim podaří definitivně zlomit odpor sovětských vojsk, otevřít cestu k beztrávnému postupu k nejdůležitějším politickým a ekonomickým střediskům Sovětského svazu a tím dosáhnout v krátké době konečných cílů války.

Plán „Barbarossa“, jehož ideou bylo bleskové zničení SSSR, již na začátku války se začal hroutit. Velení wehrmachtu chybně zhodnotilo bojeschopnost a možnosti Sovětských ozbrojených sil.

Německá vojska se setkala s aktivním odporem a agresor měl v prvních operacích velké ztráty na živé síle a bojové technice. K polovině července ztratila jen v pozemním vojsku 100 000 osob a polovi-

nu útočících tanků. Německé letectvo ztratilo k 19. červenci 1284 letounů. Celkové ztráty pozemních vojsk ke konci července byly vyšší než 213 000 osob.

Život rozhodně odmítl iluze pohlavářů fašistického Německa, kteří pokládali sociálně politický řád SSSR za nedostatečně pevný a Sovětský mnohonárodnostní stát za politicky slabý. Nesplnily se ani dobrodružné výpočty agresorů o zahraniční izolaci SSSR.

☆

Autoři v knize podrobně rozebírají situaci, jak Komunistická strana a sovětské vrchní velení v této těžké době organizovaly aktivní strategickou obranu. Bojová činnost Sovětských ozbrojených sil se vyznačovala nevídanou odolností, velkou úporností a aktivními formami. Pozemní vojska bojovala na každém úseku do poslední možnosti, na nejdůležitějších směrech vedla mohutné protiúder a v případě jejich obklíčení pokračovala v úporném odporu proti nepříteli, poutala ho a zpomalovala tempo jeho útoku do hloubky území státu. Iluze fašistického velení o snadných vítězstvích se rozptýlily po prvních prudkých sraženích u Minska, Lucka, Rovna, Mogileva a Smolenska. Svět byl ohromen pevností a úporností obránců Brestské pevnosti, Kijeva, Oděsy, Sevastopolu a Leningradu.

Rozhodující událostí prvního pololetí Velké vlastenecké války byla grandiózní bitva u Moskvě, jejíž výsledky a důsledky ovlivnily celý průběh druhé světové války.

O rozsahu této bitvy svědčí tato čísla: Hitlerovské velení vyčlenilo k dobytí Moskvy 42 % osob, 33 % děl a minometů a 75 % tanků celkové hodnoty německých vojsk na sovětsko-německé frontě.

Knihou podrobně rozebírá, jak nazrávala krize hitlerovské strategie „bleskové války“. Přestože fašistická vojska měla velké ztráty, nepodařilo se jim probít k Moskvě. Plán operace „Tajfun“ (útok na Moskvu) skončil úplným krachem.

Jak ukazují autoři, nejtěžším obdobím pro Sovětský svaz bylo prvních pět měsíců války. Německá fašistická vojska obsadila území SSSR do hloubky 850 až 1200 km, blokovala Leningrad, byla v nebezpečné blízkosti Moskvy, obsadila Charkov, velkou část Donbasu a Krymu. Hitlerovci okupovali Pobaltí, Bělorusko, Moldavsko, téměř celou Ukrajinu, řadu oblastí Ruské federace a část Karelo-finské republiky. Území, které nepřítel obsadil,

měřilo přes 1,5 miliónu km²; před válkou na něm žilo 74,5 miliónu lidí.

Sovětská vojska v průběhu vedení strategické obrany odhodlaně odrazila útoky nepřítelů a vedla mohutné protiúder. Každým měsícem jejich odpor sílil, zdokonalovalo se umění organizovat obranné boje a sražení. To znemožňovalo nepříteli dosahovat plánovaného tempa útoku.

Jestliže německá vojska v prvních třech týdnech války dosahovala tempa útoku 20–30 km za den, pak od poloviny července do 7. srpna se toto tempo snížilo na 3,5–8,5 km. V období od 8. srpna do poloviny září bylo tempo útoku nepřítelů ještě nižší. V době útoku na Moskvu v říjnu až listopadu fašistická vojska dosáhla tempa 2,5–3 km za den a na začátku prosince byla nucena útok zastavit. V září byl nepřítel zastaven u Leningradu a koncem listopadu u Rostova.

V průběhu strategické obrany Sovětské ozbrojené síly způsobili nepříteli ohromné ztráty, které bezmála třikrát převyšovaly celkové ztráty fašistického Německa ve všech válečných taženích na Západě, tj. v Polsku, západní a severovýchodní Evropě a na Balkáně. Jen pozemní vojska wehrmachtu od června do listopadu 1941 ztratila na Sovětsko-německé frontě přes 750 tisíc osob (mrtvých, raněných a nezvěstných). Ztráty německého letectva od 22. června do 10. listopadu dosáhly 5180 letounů. V tomto období pěti a půl měsíce Sovětská armáda zničila 26 nepřátelských divizí a 13 brigád. Svou zálohu (24 divizí) hlavní velení německých pozemních sil úplně vyčerpalo již 1. října roku 1941. K vystřídání vojsk, zničených na sovětsko-německé frontě, hitlerovské velení bylo donuceno do prosince roku 1941 přesunout ze Západu 21 divizí a 15 brigád, letecké, protiletadlové a další svazky a útvary.

K prosinci roku 1941 byla úderná uskupení nepřítelů vyčerpána a zbavena útočných možností. Protlukot sovětských vojsk u Rostova a Tichvinu, dále protiúder Západního frontu koncem listopadu u Moskvě svědčí o tom, že iniciativu začala přebírat Sovětská vojska.

Sovětské ozbrojené síly v tomto období měly rovněž velké ztráty, avšak neustálý přísun záloh z týlu umožňoval nejen obnovit ztráty, ale i zvýšit početní stav vojsk. Nepřítel však zůstával i nadále velmi silný. Krach plánu „bleskové války“ a perspektiva dlouhodobé války znamenaly začátek ekonomické porážky Německa a jeho satelitů.

Ve druhé části knihy je nejdůležitější kapitola o přechodu od aktivní strategické obrany k strategickému útoku a zničení německých fašistických vojsk u Moskv.

V prosinci roku 1941 vstoupila druhá světová válka do nového období rozvoje. Začala být válkou globální. P prudce vzrostla úpornost válečné činnosti.

Rozdílnost zvláštností situace, která vznikla koncem roku 1941 byla v tom, že rozmístění sil ve světě se změnilo ve prospěch států, které stály proti agresivnímu bloku. Postavení Německa a jeho spojenců v Evropě v důsledku porážek na sovětsko-německé frontě, vstupu USA do války a zvýšeného úsilí národně osvobozeneckého boje se značně zhoršilo.

Úspěšný protiútok sovětských vojsk u Moskv, který autorský kolektiv velmi podrobně a dokonale rozebral, měl za následek, že Hitler byl donucen 8. prosince 1941 podepsat směrnicí o přechodu německých vojsk ke strategické obraně na celé východní frontě. To však již nemohlo změnit situaci. Fašistická vojska pod úderu Sovětské armády ustupovala dále na západ. V dějinách těžko najdeme příklad tak náhlé změny od triumfu k bezradnosti. Fašistický wehrmacht, který prošel vítězně skoro celou Evropou a pokořil ji, poprvé od začátku druhé světové války utrpěl porážku a prožíval těžkou krizi.

Se snahou vyhnout se úplné katastrofě, hitlerovské vrchní velení uskutečnilo narychlo celou řadu mimořádných opatření. Byli zbaveni velení všichni velitelé skupin armád, mnozí velitelé armád, velitelé sborů a divízi. Do zálohy byl propuštěn hlavní velitel pozemních vojsk polní maršál Brauchitsch a dříve slavní generálové tankových skupin, jako např. Guđerian. Jen za období bitvy u Moskv německé vojenské polní soudy potrestaly za nedostatečnou pevnost v bojích více než 62 000 vojáků, poddůstojníků a důstojníků. Stojí za zmínku, že hitlerovci, aby upevnili frontu, zavedli systém trestných rot a praporů a do týlu méně pevných divízi postavili oddíly, které střelily vojáky pro nedostatečnou odhodlanost v boji.

Strategie „bleskové války“ utrpěla úplnou katastrofu. Současně s ní se zhroutily všechny plány hitlerovské kliky na vybojování světového panství v průběhu krátkodobého střetnutí. Generální štáb fašistického wehrmachtu se velmi přepočítal, když mechanicky přenesl metody stanovení vojenských, ekonomických a mobilizačních zdrojů, nutných k vedení vál-

ky proti západním státům, na válečnou činnost proti Sovětskému svazu.

Při zahájení války proti SSSR hitlerovci doufali, že dosáhnou vítězství, zničí-li hlavní síly Sovětské armády v pohraničních sraženích. Setkali se však s neobyčejnou pro ně — všelidovou válkou. Komunistická strana mobilizovala do boje s nepřítelem všechny lidské a materiální zdroje socialistického státu. V této oblasti sovětský systém strategického řízení značně překonal všechny „klasické“ ukazatele německo-pruské metodiky válečného plánování a tvořil základ úspěchů.

Vítězství sovětských vojsk u Moskv prokázalo nezlomnou pevnost a hrdinství armády a lidu. Toto vítězství ještě více vyzvedlo mezinárodní autoritu SSSR, napomohlo sjednocení států a národů anti-fašistické koalice a rozšíření boje sil odporu a národně osvobozeneckému hnutí, v jehož čele byly komunistické a dělnické strany. Ještě více se upevnilo přesvědčení svobodnímylových národů o neodvratné porážce agresorů.

V těžkých bojích na sovětsko-německé frontě byly všestranně prověřeny sovětské předválečné názory na způsoby ozbrojeného zápasu a organizační strukturu ozbrojených sil. Současně s tím probíhal proces získávání a zdokonalování bojových zkušeností ve vedení války velkého rozsahu, přehodnocování a správného chápání dřívějších zásad ovládnání principů koalici strategie a zavádění organizační struktury vojsk v souladu s charakterem války.

Nevýhodné podmínky na frontě při zahájení války, velké ztráty bojové techniky a výzbroje a neukončený přechod ekonomiky na válečné podmínky vyzvaly nutnost zásadně přepracovat organizační strukturu pozemních vojsk. Byly zrušeny mechanizované sbory a střelecké sbory, protitankové dělostřelecké brigády, snížily se počty střeleckých divízi. Pozornost byla věnována vytváření střeleckých a tankových brigád a samostatných dělostřeleckých pluků. Zvyšovaly se počty vševojskových armád a frontových svazů na snížených počtech. Jestliže na konci června bylo v armádě pět frontových svazů, pak na konci roku 1941 se zvýšil jejich počet na deset. Byly reorganizovány svazky a útvary letectva, vojsko PVO státní a týlové orgány. V knize je uvedeno, že mnohé změny byly jen dočasné a uskutečněné s cílem zvýšit účinnost využití existujících sil a prostředků.

Autoři zdůrazňují, že v průběhu zimní kampaně let 1941—42 Sovětské ozbrojené síly dosáhly velkých úspěchů. V ob-

dobí útočné činnosti nepříteli zatlačily na různých úsecích fronty 150–400 km na západ. Zlikvidovaly nebezpečí obsazení Moskvy a severního Kavkazu, zlepšily postavení Leningradu. Od německých okupantů plně osvobodily dvě oblasti, částečně sedm oblastí a více než 60 měst.

Sovětská vojska zničila asi 50 divízi nepříteli. Jen pozemní vojska ztratila 832 550 osob. Hitlerovské velení bylo přinuceno od prosince roku 1941 po duben roku 1942 dodatečně přesunout na Sovětsko-německou frontu z Německa a okupovaných států Evropy 39 divízi, 6 brigád a asi 800 000 osob doplnků.

Významné místo autoři knihy věnovali protifašistickému hnutí odporu, boji sovětských partyzánů a ilegální činnosti na okupovaném území.

Boj sovětských lidí v týlu německých fašistických vojsk již v první válečné zimě se rozvinul téměř na celém okupovaném území. Bylo to výsledkem velké organizátorské činnosti Komunistické strany, její mnohostranné práce v předválečných letech při výchově sovětských lidí na marxisticko-leninských ideálech, v duchu lásky k socialistické vlasti a věrnosti věci komunismu.

Zpráva o přechodu Sovětské armády do protioútoky u Moskvy měla ohromný vliv na sovětské lidi na okupovaném území a dodala jim nových sil k boji s okupanty.

Rozvinutí boje s okupanty vyžadovalo velké množství zkušených velitelů, specialistů, průzkumníků a radistů. K přípravě těchto kádru ÚV komunistických stran republik a rovněž vojenské rady frontů a armád vytvářely kursy a školení. Např. výcvikové středisko, vybudované koncem července roku 1941 u štábu Středního frontu za čtyři měsíce připravilo a vysadilo do týlu nepříteli více než 4000 specialistů.

Boj sovětského lidu v týlu nepříteli koncem roku 1941 zachvátil velkou část okupovaného území, na kterém působilo více než 2000 partyzánských oddílů. V období prudkých bojů u Moskvy v listopadu 1941 bylo přinuceno německé velení k ochraně komunikací a v boji proti partyzánům vyčlenit bezmála 300 tisíc vojáků ze sestavy pravidelné armády a dalších formací.

Rady partyzánů se postupně rozšiřovaly. Na jaře roku 1942 začal hromadný vstup sovětských vlastenců do partyzánských útvarů. Vznikly nové partyzánské

oddíly a skupiny, které byly potom organizovány do brigád.

V dané etapě války byly neúčinnějšími formami bojové činnosti partyzánů diverze a průzkum nepříteli.

Činnost partyzánů a ilegálních pracovníků v týlu nepříteli měla důležitý politický význam. Napomáhala upevňovat morální duch sovětských lidí, kteří byli dočasně na okupovaném území a současně demoralizovala vojska nepříteli.

V nejtěžších podmínkách, již od prvních měsíců války, se jasně projevila úloha komunistické strany ve všech oblastech své činnosti. Činnost sovětských vlastenců na okupovaném území stala se neoddělitelnou součástí celkového boje sovětského lidu s agresorem.

Odpovídající místo v rozebrané knize je věnováno rozboru válečné činnosti na asijském a africkém kontinentě, v prostorech Tichého a Atlantického oceánu, na Severním a Středozemním moři. V těchto prostorech se válečná činnost nerozvíjela ve prospěch spojenců SSSR. USA a Velká Británie na pozemních a mořských válkách byly přinuceny přejít ke strategické obraně a v důsledku úderů agresora ustoupit z mnoha kolónií. Zvláště významných úspěchů dosáhlo Japonsko. Nenadálými údery japonské armády zničila své nepřátele po částech a v krátké době v průběhu pěti měsíců obsadila rozsáhlá území s bohatými zásobami strategických surovin a s celkovým počtem více než 150 miliónů obyvatel. Japonská vojska se přiblížila k hranicím Austrálie, Indie a ke břehům USA. Za toto období agresor dosáhl bližších vojenských a politických cílů.

Rozhodujícími podmínkami vojenských úspěchů Japonců byly:

- dokonalá a všestranná příprava prvních operací;
- nenadálé napadení a vysoké účinky prvních úderů;
- velmi dobře organizovaný průzkum;
- včasné rozvinutí uskupení vojsk;
- součinnost mezi uskupeními, která působila na samostatných směrech a se všemi druhy vojsk a druhy ozbrojených sil,
- dosažení převahy na moři a ve vzduchu na začátku války.

Velké úspěchy německých a japonských ozbrojených sil byly také podmíněny značnými nedostatky vojenských a politických představitelů spojeneckých velmocí a slabostí jejich obrany.

K lepší organizovanosti odporu proti agresoru spojenci na začátku roku 1942 vytvořili Spojenecký výbor náčelníků štábů USA a Velké Británie. Úkolem výboru bylo koordinovat vojenské úsilí spojeneckých velmocí a rozdělení pásem odpovědnosti za vedení války se státy agresora. To odpovídalo do značné míry „periferijní strategii“ spojenců. Nepřispívalo to však zájmům spojeného společného úsilí vlastního a SSSR ve válce s nejnebezpečnějším nepřítelem — německým fašismem, i když vlády Velké Británie a USA přiznávali prvořadou důležitost a nutnost rozhodných akcí proti Německu v Evropě. Přijaté zásady námořní blokády a leteckých úderů na ekonomické prostory Německa byly málo účinné. Bylo zřejmé, že tyto způsoby boje nemohly podstatným způsobem zlomit německý vojenskoekonomický potenciál.

Průběh válečné činnosti na jiných válčících svém rozsahem, intenzitou, bojovým úsilím a následky nemůže být v žádném případě srovnáván s ozbrojeným bezkompromisním zápasem na sovětsko-německé frontě. Krutý boj Sovětských ozbrojených sil s hlavními silami fašistického Německa vytvářel pro spojenecká vojska výhodné podmínky k převzetí ekonomiky na válečné podmínky k rozvinutí válečné výroby a rozvinutí ozbrojených sil. Při přebudování ekonomiky spojenci využili materiálních zdrojů dominií a kolonií a také suroviny, dostávané z SSSR. Anglie a USA věnovaly pozornost v první řadě výstavbě bojového a obchodního loďstva a výrobě letadel. Zbrojní průmysl vyráběl nadále zastaralé typy tanků, děl a jiné výzbroje.

Sovětský svaz na podzim a v zimě let 1941–42 překonával velké potíže v technickém vybavení ozbrojených sil pozemních vojsk a letectva. USA a Anglie v té době začaly dodávat válečný materiál SSSR. Do ledna roku 1942 západní velmocí dodaly 873 letounů a 669 tanků, které svými bojovými kvalitami nedosahovaly úrovně německých tanků a letounů. Státy osy, především fašistické Německo, v důsledku zhroucení plánu „bleskové války“, stály před nutností přizpůsobit svou ekonomiku a válečnou výrobu potřebám dlouhotrvající války. Přijímaly horečná opatření ke zvýšení výroby válečné produkce. Je charakteristické, že hitlerovské Německo téměř 90 % všech prostředků použilo na technické vybavení pozemních vojsk a letectva. Militaristické Japonsko rozvíjelo především výrobu válečného loďstva a bojových letounů. Tankový průmysl Japonska byl slabě rozvinut; pro-

to i úderná síla jeho pozemních vojsk byla nedostačující. Itálie, zbavena základních zdrojů surovin, prožívala vážné ekonomické potíže, její válečný průmysl pracoval s přestávkami a nebyl schopen nahradit bojové ztráty. Proto tedy vítězství Sovětské armády u Moskvy, Tichvina a Rostova rozhodným způsobem změnila charakter a strukturu válečné výroby všech válčících států a vytvořila nejvýhodnější situaci pro spojení západních velmocí k přebudování vojenské ekonomiky na válečné podmínky.

V knize je dostatečně rozebrána otázka charakteru a protilidové podstaty agresivního fašisticko-militaristického bloku, jeho bezperspektivnosti a historické předurčenosti k zánubě, která je velmi poučná i pro současnou dobu. V zájmu dosažení nejreakčnějších imperialistických cílů vůdcové fašistického bloku se úporně snažili sladit celkovou politickou linii, vypracovat jednotnou strategickou koncepci a dosáhnout jednoty činnosti v boji se svými protivníky. Přestože je spojovaly některé společné programové zásady k dosažení světové nadvlády, dosti působivé vítězství a na první pohled příznivé vytvářená vojenskopolitická situace, zůstávaly mezi nimi vážné a nesmířitelné rozpory.

Jednotliví členové agresivního bloku se snažili především získat pro vlastní monopoly nejvíce výhod v určitých prostorech světa, kde byla soustředěna hlavní uskupení ozbrojených sil. To vše rozdělovalo agresivní blok, zeslabovalo jeho vojenskoekonomický potenciál, izolovalo na diplomatickém a ideologickém poli a vyvolávalo nevoli vůči hitlerovskému diktátu.

Proto se setkala s neúspěchem snaha vytvořit na začátku roku 1942 orgán koaličního velení ozbrojených sil států osy. Přijetí určitých důležitých rozhodnutí se uskutečňovalo na setkání vojenských a politických představitelů států nacistického bloku. K prosazení rozhodnutí do praxe bylo často využíváno diplomatických cest a vojenských misí; to vyvolávalo množství rozporů a nesouladů, které nevyhnutelně oslabovaly agresivní blok.

Úspěchy dosažené Sovětskou armádou v zimě v letech 1941–42, značně posílily světové protifašistické a národně osvobozenecké hnutí národů okupovaných států a celého světa, ve kterém měly vedoucí úlohu komunistické a dělnické strany. V knize je hluboce rozebráno rozšiřová-

ni ozbrojeného boje proti okupantům v Jugoslávii, Řecku, Polsku, Československu, Francii a v dalších státech Evropy, Asie a Afriky. Značnou pozornost autoři věnovali také činnosti pokrokových kapitalistických států protifašistické koalice i států agresivního bloku při mobilizování lidových mas do boje proti imperialismu. Autoři v knize odpověděli buržoazním falzifikátorům dějin, kteří se snažili všemi

prostředky vyvrátit skutečný průběh událostí, snížit význam ohromných vítězství Sovětských ozbrojených sil, proces konsolidace protifašistických sil v jednotnou frontu národů v čele se SSSR a ospravedlnit neúspěchy hitlerovského wehrmachtu a jeho generálů. Ukázaná fakta a dokumenty, vědecká argumentace zhodnocení a závěrů přesvědčivě odhalují všechny lživé verze buržoazních ideologů.

Čtvrtý díl „Dějiny druhé světové války 1939—1945“ je napsán na vědeckém marxisticko-leninském základě a poskytuje pravdivé podklady o jedné z nejsložitějších etap druhého období světové války. Rozbor všech událostí je vedený z třídních hledisek. Je prodychnutý bojovým duchem stranickosti a nesmiřitelností s ideologií imperialismu. Vydání této knihy je bezpochyby důležitou událostí v sovětské historické vědě.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Эмил Лабуда, кандидат военных наук, доцент	
Актуальные задачи развития военно-научной работы в ЧНА после ХУ-го съезда КПЧ	3

Автор, исходя из решения ХУ-го съезда КПЧ, показывает главные задачи дальнейшего развития науки и исследовательской работы в условиях ЧНА. Ответственное место он уделяет дальнейшему углублению сотрудничества армий Варшавского Договора в указанной области.

Полковник Йиржи Кузин, кандидат общественных наук	
К понятию объективно-субъективных отношений в управлении войсками .	9

Автор рассматривает отношения объекта и субъекта, а также общественную роль в процессе управления войсками в связи с изменениями происходящими под влиянием научно-технической революции в военном деле. Показывает общественную необходимость качественных изменений в подходе субъекта к объекту в развитии автоматизации и механизации управления.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Подполковник Пржебек Ворличек, кандидат военных наук	
Продолжение фронтовой операции после применения ядерного оружия в ходе операции	15

Автор, ссылаясь на опыт оперативных учений, рассматривает некоторые задачи штабов, связанные с переходом на применение ядерного оружия в ходе операции, восстановление боеспособности войск после нанесения им поражения, возможности войск фронта продолжать наступательную операцию, а также обеспечение ввода в сражение второго эшелона (разрыва) фронта.

Подполковник Йиржи Дойива	
Наступление с преодолением заграждений из ядерных фугасов	20

Автор разбирает проблематику ведения наступательного боя с преодолением заграждений из ядерных фугасов, обращая особое внимание на деятельность командира и штаба, решая эти вопросы до начала и в ходе операции.

Подполковник Зденек Грон, кандидат военных наук	
Встречный бой и воздушные десанты	27

Автор рассматривает вопросы специфических особенностей применения воздушных десантов во встречном бою дивизии; задачи парашютного, вертолетного и комбинированного десанта, а также нормативы необходимые для их целеустремленного использования в бою.

Подполковник Владимир Брадач, кандидат военных наук, доцент	
Сбор информации о итогах выполнения задач боевой подготовки	32

Автор, исходя из Программы усовершенствования информационной системы в ЧНА, показывает возможности центральной обработки информационных данных боевой подготовки электронно-вычислительными машинами для нескольких степеней управления. Автор анализирует современное состояние сбора информационных данных и разбирает характеристику и объем нового проекта сбора и обработки данных.

Подполковник Рудольф Крал	
Боевые действия РВА в приграничной полосе	37
Автор рассматривает некоторые вопросы планирования и боевого применения РВА, при прикрытии войсками государственной границы. Он подчеркивает способ организации боя с танками противника и разбирает виды огня и необходимое количество артиллерийских стволов для выполнения указанной задачи.	

Подполковник Владимир Сейкора	
К взаимодействию фронтовой авиации с наземными войсками	43
Автор рассматривает новую проблематику в управлении воздушной армии — некоторые задачи центра боевого управления воздушной армии, главным образом в этапе планирования наступательной операции общевойсковой армии.	

Полковник Франтишек Вотава	
Безопасность своих войск в условиях нанесения ядерных ударов	49
Автор статьи рассматривает и расширяет данные о планировании ОМП, особенно о проблематику защиты от оружия массового поражения. Он обращает внимание на безопасность войск в условиях применения своими силами ОМП и разбирает возможные способы вычисления безопасного расстояния.	

Подполковник Владимир Марек, кандидат военных наук	
Техническое прикрытие железных дорог	56
Автор, исходя из задач железнодорожного транспорта в операции, разбирает цель и задачи технического прикрытия железных дорог во фронтовой полосе и в тылу страны.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Оперативный тыл	61
(Из советской печати)	
Характерные стратегические черты мировых войн	66
(Из советской печати)	

ИНФОРМАЦИИ

Реорганизация австрийской армии	73
Статья информирует читателей о современной военной политике и доктрине Австрии, а также указывает состав и состояние армии после проведенной реорганизации.	
История второй мировой войны 1939—1945 гг.	79
(Том четвертый — фашистская агрессия против СССР. Крах стратегии „молниеносной войны“). Статья информирует читателей о четвертом томе двенадцатитомного труда, в котором авторы освещают важнейшие военно-политические события, происходящие с июня 1941 г. по апрель 1942 г.	